

13. Alboż jadam mięso bawołów, albo krew kozłów pijam?

14. Ofiaruj Panu dziękczynienia i spełnij Najwyższemu śluby twoje.

15. A wezwij Mnie w dzień niedoli, ocalę cię, a ty Mnie uczcisz.

16. A do niegodziwca rzecze Pan: czemu ci liczyć Moje ustawy i brać przymierze Moje na usta twoje.

17. Ty wszak niecierpisz napomnienia i rzucasz słowa Moje po za siebie.

18. Gdy widzisz złodzieja bratasz się z nim, a z wszechtechnikami spółka twója.

19. Usta twoje rozpuszczasz na złe, a język twój układa zdradę.

20. Zasiadasz i przeciw bratu twemu mówisz, na syna matki twojej rzucasz zakale.

21. Toś czynił a Jam milczał, a wtedy mniemałeś że będę jak ty; ale rozprawię się z tobą i stawię przed oczy twoje.

22. Zrozumieściez to, niepomni Pana, bym nie porwał, a nikt nie ocali.

23. Kto ofiaruje dziękczynienie, czci Mnie, kto baczy na drogę, temu wskażę pomoc Pana.

Ps. 51.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.

2. Gdy go odwiedził Natan, prorok, po przyjsciu do Bat—Szeby.

23. על לב dorozumiewa się w imieniu RDK—יכבדני przy pauzie zam. Jez. 41, 20. Na drogę prawdy.

Ps. 51. Nie ma zasady powątpiewać o dokładności podanej w napisie (w. 2) sytuacji historycznej. W. 20 i 21. są późniejszym dodatkiem.

2. Por. 2 Sam. 12.

13 הגאובל בשך אפיריים ודם עתודים אשתה :

14 זבח לאלהים תודה ושלם לעליון נדרוך :

15 וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני :

16 ולרשע אמר אלהים מה לך למפר תקי ותשא בריתי עלי פיה :

17 ואתה שנאת מוסר ותשקך דברי אחריך :

18 אסיראתי נגב ותרוץ עמו ועם מנאפים חלקך :

19 פיה שלחת ברעה ולשוניך תצמיד מרמה :

20 תישב באחיה תבגר בבו-אמה תתן דפי :

21 אלה עשית והחברשתי דמות היות אהיה כמוך אוכיחה ואערבה לעיניך :

22 בניונא זאת שכתי אלוה פן-אמרך ואין מציל :

23 זבח תודה יכבדנני ושם הרה אראנו בישע אלהים :

נא

1 למנצח מזמור לדוד :

2 בבוא-אליו נתן הנביא באשר-בא אל-בת-שבע :

17. Rzucac po za siebie, nie zważac.

18. Nie od wrocy lecz od wrocy być w zgodzie, upodobac. Por. Hiob. 34, 9.

19. od צמר wł. zawiezywać, splatac.

20. od דמה = הרף wł. uderzenie, przen. miotać obelgi.

21. Dla tego żem milczał i bezpośrednio nie karał mniemałeś żem jak ty obojętny na występki—ale karcić cię będę. od דמה piel.

3. Zmiłuj się nademną Panie wedle łaski Twojej, według wielkiego miłosierdzia Twego zmaż występki moje.

4. Zupełnie obmyj mnie z winy mojej, a z grzechu mojego oczyść mnie.

5. Bo występki moje ja znam, a grzech mój obecny mi zawsze.

6. Tobie samemu zgrzeszyłem, a zło w oczach Twoich czyniłem, przetoś sprawiedliwy w wyroku Twoim, czysty w sądzie Twoim.

7. Owóż w występku stworzony zostałem, i w grzechu poczęła mnie matka moja.

8. Wszak prawdy żądasz w tajni, a w skrytości mądrość wskazujesz mi.

9. Rozgrzesz mnie izopem, a będę czysty, obmyj mnie, a od śniegu będę bielszy.

10. Daj mi usłyszeć radość i wesele, niech rozradują się kości, któreś pokruszył.

11. Odwróć oblicze Twoje od grzechów moich, a wszystkie winy moje zmaż.

12. Serce czyste stwórz mi Panie, a ducha stałego odnów we mnie.

13. Nie rzucaj mnie z przed oblicza Twego, a ducha Twego świętego nie odbieraj mi.

8. Żądasz wszak aby prawda i w tajni serca panowała i uczysz mnie, abym i w ukryciu, gdy nikt nie widzi, drogą mądrości postępował. *למנוח* wedle rabinów serce, nerki (pokryte tłuszczem) od *מנוח* zasmarować, zalepiał. Por. Hiob 38, 36. Inni przeciwnie wyprowadzają *מנוח* od *מנוח*, światły, jasny—tu postępowanie jawne na drodze prawdy.

9. Izop jest symbolem oczyszczenia. Ob. Lev. 14, 4. Bielszy od śniegu, hiperb. por. Jez. 1, 18.

10. Radość z powodu uzyskanego przebaczenia.

13. Być porzuconym z przed oblicza Bożego, tyle co uleść zupełnej zagładzie. Por. 2 Król. 24, 20. Uczucie żalu którym wieszcz przejęty jest dlań rękojmnią, że go święty duch Boży t. j. wyższa moralna siła jeszcze nie opuściła.

8 תְּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כָּרֵב רַחֲמֶיךָ מִחַה פִּשְׁעֵי :

4 הֲרַבְהָ הֵרֵב קִרִי כַּפְּסֵנִי מִעֲוֹנַי וּמַחְמַאתִי מִחַרְטֵי :

5 כִּי־פִשְׁעֵי אָנֹכִי אֲדַע וְחַטָּאתַי נִגְדֵי תָמִיד :

6 לֵךְ לְבַדְּךָ | חַטָּאתִי וְהֲרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי לְמַעַן־תִּצְדַּק

כְּדַבְּרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשִׁפְטֶיךָ :

7 הִרְבֵּעֲוֹן חוֹלְלֵתִי וּבְחַטָּאתַי יִחַמְתֵּנִי אֱמִי :

8 הֵן אֵמֶת חֲפָצֶת בַּמִּחֻזֹּת וּבְסִתָּם הַכְּמָה תוֹדִיעֵנִי :

9 תַּחְמַטֵּנִי בְּאֵזוֹב וְאַשְׁמֵר הַכִּבְבֵּסִי וּמִשְׁלַג אֶלְבָּן :

10 תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תִּגְלֶנָּה עֲצָמוֹת דְּבִית :

11 חֲסִתֵּךְ פָּנֶיךָ מִחַטָּאתַי וּכְלִיעֹנֵתִי מִחַה :

12 לֵב מִחֹר בְּרֵאֲלֵי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדַשׁ בְּקִרְבִּי :

13 אֶל־תִּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קֹדְשְׁךָ אֶל־תִּקַּח מִמֶּנִּי :

4. Al הרבו wł. „pomnażaj“ dla nadania większego nacisku czynności czyszczenia. Por. 1 Sam. 2, 8. *אל הרבו* *חֲדַשׁ* .

5. Drugą podstawą na której nadzieję swoją opiera jest szczerza pokuta i otwarte przyznanie się do winy.

6. Przed otoczeniem swoim mógł się Dawid łatwo uniewinnić. Uryasz dopuścił się bowiem nieposłuszeństwa względem rozkazu króla, za co powinien był śmierć ponieść. Por. 2 Sam. 11, 8, 9. (*Sternberg*). *למען* „przeto“, tyle co *לכן* . Por. Przyp. 2, 20.

7. Dalszą podstawę nadziei że Bóg mu wybaczy jest względ na słabą, ku grzechowi się skłaniającą naturę ludzką. Od pierwszej miodości była skłonność do grzechu w nim, jak we wszystkich ludziach, wszczępiona. Ob. Gen. 8, 21. *חוללתי Pual* od *חול* — *piel* od *יהחם* = *חמם* zam. *אחריו* por. *אחריו* zam. *יהחמי* .

14. Przywróć mi radość wybawienia Twojego, a duchem gorliwym pokrzep mnie.

15. Nanczać będę przestępców dróg Twoich, a grzesznych by do Ciebie wrócili.

16. Ocal mnie od krwawej winy Panie, Panie wybawienia mojego, by wysławiał język mój sprawiedliwość Twoją.

17. Panie wargi moje roztwórz, a niech usta moje wygłoszą chwałę Twoją.

18. Bo nie pragniesz ofiar, abym je składał, całopalenia nie żadasz.

19. Ofiarami Panu duch skruszony, sercem skruszonym i złamanym Panie nie pogardzisz.

20. Obdarz w łasce Twojej Cyon, odbuduj mury Jerozolimy.

21. Wtedy upodobasz ofiary sprawiedliwości, całopalenie i dary; wtedy wniosą na oltarz Twój woły.

Ps. 52.

1. Przewodnikowi chóru dumanie Dawida.

2. Gdy przyszedł Doego Edomita i doniósł Saulowi i rzekł mu: wszedł Dawid do domu Achimelecha.

3. Czemu przechwalasz się złością, mocarzu, łaska Pana nieustanna.

21. כליל wł. zupełna, całkowita ofiara, wedle *Ebn Eazy* ofiara kapłanów. Lev. 6, 16. יעלו tu *hif.* nie *kal.*

Ps. 52. Odnosi się do Saula w chwili gdy doszła Dawida wiadomość o wymordowaniu kapłanów Nobu. Inni stosują go do wzmiankowanego w napisie Doega.

2. Ob. 1 Sam. 21, 2—8, 22, 9—19. *hif.* od *נָגַד*.

3. Mocarzu! ironicznie. Łaska Boża ciągle mnie otacza, twoje okrucieństwa przeto nie ci nie pomogą.

14. הַשִּׁיבָה לִי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי :

15. אֲלַמְּדָה פְּשָׁעִים דְּרַבְּכֶךָ וְחַטָּאִים אֲלֶיךָ יִשׁוּבוּ :

16. תַּצִּילֵנִי מִדְּמַיִם | אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תִּרְגַּן לְשׁוֹנֵי

צִדְקָתְךָ :

17. אֲדַנֵּי שִׁפְתַי תִּפְתָּח וְפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ :

18. כִּי | לֹא-תִחַפֵּץ נֹבַח וְאַתָּה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה :

19. זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה לִבְנִשְׁבֵּר וְנִדְבָה אֱלֹהִים לֹא

תִּבְרָה :

20. הַיְמִיבָה בְּרִצּוֹנְךָ אֶת-צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם :

21. אִו תִּחַפֵּץ וּבְחִי-צִדֵּק עוֹלָה וְכִלִּיל אִו יַעֲלוּ עַל-מִזְבְּחֶךָ

פָּרִים :

נב

1. לְמַנְצֵחַ בּוֹשֶׁקֶל לְדָוִד :

2. בָּבוֹא | הַדָּאגַּ הָאֲרָמִי וַיִּגַּד לְשָׂאוֹל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא-דָּוִד אֶל-

בֵּית אַחִימֶלֶךְ :

3. מִהֲדַתְּהִלָּל בְּרַעַה הַגִּבּוֹר חָסֵד אֵל כָּל-הַיּוֹם :

14. Duch który prze do wszystkiego co zacne i wzniosle, popęd ku dobremu i szlachetnemu—zam. וברוח jak סמכותי Gen. 27, 37.

15. Wysławianie dobroci i miłosierdzia Bożego wpłynie na poprawę grzesznych, którzy z większą ufnością do Boga się zwrócą.

16. מרמים od krwawej zbrodni. Por. Ex. 22, 1.

17. Póki prosba jego nie wysluchana ma niejako usta zamknięte i wysławiać Boga nie może.

20. Wiersze w niewoli Bab. dodane. Inni: imp. zam. fut. „Gdy uszczęśliwisz Cyon i odbudujesz mury Jerozolimy“.

3. Pan z nieba spogląda na synów ludzkich, by zobaczyć, jest-li rozumny, szukający Pana.

4. Wszystko odstąpiło, spolem popsuli się, niema czyniącego dobro, ani jednego.

5. Czyż nie znają, złoczyńcy, co pożerają lud mój, spżywają jako chleb, Pana, którego nie wezwali.

6. Tam zatrwożyli się trwogą, gdzie nie było trwogi, gdyż Pan rozproszył kości oblegających Cię, pohańbiłeś ich, bo Pan wzgardził nimi.

7. Ktoby dał z Cyonu pomoc Izraelowi; gdy zwróci Pan wygnańców narodu Swego, rozweseli się Jakób, rozraduje się Izrael.

Ps. 54.

1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu instrumentów smyczkowych. Dumanie Dawida.

2. Gdy przyszli Zyfejczycy i rzekli do Saula: Oto Dawid ukrywa się wśród nas.

3. Panie, imieniem Twojem dopomóż mi i wszechmocą Twoją broń mnie.

4. Panie wysłuchaj modlitwę moję, bacz na słowa ust moich.

5. Albowiem barbarzyńcy powstali przeciw mnie, a okrutnicy pragną duszy mojej; nie mają Pana przed sobą.—Sela.

6. Oto Pan pomocą moją, Pan z tymi co wspierają duszę moję.

7. Zwróci zło na czyhających na mnie; gwoli prawdy Twojej zniwecz ich.

2. Ob. 1 Sam. 23, 19.

3. Zam. בימנין *Graetz* czyta *Graetz* . Por. Ps. 138, 7.

5. *זרים* prawdop. zam. *זרים* Zyfejczycy z pok. Judy nie byli bowiem obcymi. Inni czyt. *זרים* por. 86, 14. Tak tl. i Targum.

6. *ה' לי בעווי* jak *בסמכי נפשי* Ps. 118, 7.

7. Podług ketib tłumaczyć należy: spadnie złość. Por. Ps. 7, 17.

3 אֱלֹהִים מְשַׁבְּלִים הַשְׁקֵנָה עַל־בְּנֵי־אָדָם לְרֹאוֹת הַיֵּשׁ מְשַׁבְּלִים
דִּרְשׁ אֶת־אֱלֹהִים :

4 כָּלוּ סָבִי יַחַדוּ נִאֲלָחוּ אִינן עֲשֵׂה־טוֹב אִינן נִם אֶחָד :

5 הֲלֹא יָדְעוּ פְּעֻלָּתוֹ אֲנִי אֶכְלֵ עַמִּי אֶכְלוּ לַחֵם אֱלֹהִים
לֹא קָרְאוּ :

6 שֵׁם פְּחָדוֹ פָּחַד לֹא־הָיָה פָּחַד בְּי־אֱלֹהִים הַזֶּה עֲצֻמוֹת הַנְּגִדָה
הִבְיִשְׁתָּה בְּי־אֱלֹהִים מֵאָסֶם :

7 מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב אֱלֹהִים שְׁבוֹת עַמּוֹ יִגְדֵל
יַעֲקֹב וְיִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל :

נד

1 לְמַנְצֵחַ בְּנִינֵת מְשַׁבְּלִים לְדָוִד :

2 כִּבְּוֹא הַיּוֹפִים וַיֹּאמְרוּ לְשֹׁאֵל הֲלֹא־דָוִד מִסִּתְּתָר עִמָּנוּ :

3 אֱלֹהִים בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבְנִבְרִיתְךָ תְּדִינֵנִי :

4 אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַזֹּינָה לְאִמְרֵי־פִי :

5 כִּי זָרִים וְקָמוּ עָלַי וְעַרְצִים בְּקִשׁוֹ נִפְשִׁי לֹא שָׁמוּ אֱלֹהִים
לְנַגְּדָם מִלָּה :

6 הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדַנִּי בְּסִמְכֵי נִפְשִׁי :

7 יֵשׁוּב יֵשִׁיב קִרִי הַרְעֵ לְשִׁרְרִי בְּאִמְתָּךְ הַצְּמִיתָם :

4. טוֹב מִן אֶת .

6. Gdzie trwogi nie było t. j. gdzie klęska niespodzianie ich spotkała. Była ona tak wielką, że kości poległych po obszerniej przestrzeni rozproszone zostały. *הנך* odnosi się do ludu Izr. *הבישרה* zam. *הבישרות* .

Ps. 54. Napisany z okoliczności zdrady Zyfejczyków, którzy Saulowi o miejscu schronienia Dawida donieśli. Por. 1 Sam. 23.

10. Zniwecz Panie rozdział język ich, bo widzę grabież i rozbój w mieście.
11. Dzień i noc krążą po murach jego, a krzywda i bezprawie we wnętrzu jego.
12. Nędza w pośród niego, a nie ustępują z rynku jego przemoc i zdrada.
13. Bo nie wróg uraga mi, co bym zniósł; nie przeciwnik nademnie się wynosi, bo bym się uchronił od niego.
14. Lecz ty mąż równiennik mój, towarzysz i przyjaciel mój.
15. Którzyśmy wspólnie napawali się rozmową, do domu Bożego chadzali z zapalem.
16. Bodaj rzucił śmierć na nich, by zstąpili do grobu żywcem; bo złość w siedzibie ich, we wnętrzu ich.
17. Ja do Pana wołam, a Bóg dopomoże mi.
18. Wieczorem i zrana i w południe płaczę i zawodzę, a usłyszysz głos mój.
19. Wybawił szczęśliwie duszę mą z boju, choć tłumnie stanęli przeciwko mnie.
20. Usłyszysz Pan i upokorzy ich, On, który panuje od wieczności.—Sela.—Przeto że przemian nie doznali, nie obawiają się Pana.
21. Podniósł ręce na przyjaciół swoich, znieważył przymerze swoje.

16. *hif.* od *נשא* = porzucić, rzucić. Inni: niech ich zawieździe śmierć t. j. niech niespodzianie ich zaskoczy. Alluzya do stronników Koracha. Num. 16, 33.

18. Ustawicznie, zam. כל היום wedle innych. oznaczone trzy pory modlitwy. Dan. 6, 11.

19. Inni: *בשלום* zam. *לשלום* por. בעורתי Ps. 35, 2. domyślne *היו* . נלחמתי .

20. Usłyszysz mnie Bóg *יענים* jak 1 Król. 8, 35. *חליפות* przemiany losu, koleje. Ob. Hiob. 10, 17. Inni: którzy drogę, myśli swoich nie zmieniają, się nie poprawiają.

21. Achitofel.

- 10 *בִּלְעַ אֲרָנִי פִלְגַּן לְשׁוֹנֶם כִּי־רָאִיתִי חָמָס וְרִיב בְּעִיר :*
- 11 *יוֹמָם וְלַיְלָה יִסּוּבְבָהּ עַל־חֻמּוֹתֶיהָ וְאָגוֹן וְעַמֵּל בְּקִרְבָּהּ :*
- 12 *תָּהוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יִמְיֵשׁ מִרְחֻבָּהּ תָּהָה וּמְרֻמָּהּ :*
- 13 *כִּי לֹא־אֵיבִב יַחְרַפְנִי וְאִשָּׁא לֹא־מִשְׁנָאֵנִי עַל־נִהְיִיל וְאַפְתָּר מִמֶּנּוּ :*
- 14 *וְאֵתָהּ אֲנֹשׁ בְּעַרְפִּי אֲלוּפִי וּמִדְעִי :*
- 15 *אֲשֶׁר־יַחְדוּ גַמְתִּיק סוּד בְּבֵית אֱלֹהִים נִהְלָה בְּרָגֶשׁ :*
- 16 *יִשְׁמֹטִים יֵשִׁי מֹות קִרִי | עֲלִימוֹ יִרְדוּ שְׂאוֹל חַיִּים כִּי־רָעוּת בְּמַגֵּרָם בְּקִרְבָּם :*
- 17 *אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וְיִהְיֶה וְיִשְׁעֵנִי :*
- 18 *עָרֵב וְבָקֵר וְצֹהָרִים אֲשִׁיחָה וְאֶחְמָה וְיִשְׁמַע קוֹלִי :*
- 19 *פָּדָה בְּשָׁלוֹם גַּפְשִׁי מִקִּרְב־לִי כִּי־בָרְבִים הָיוּ עִמָּדִי :*
- 20 *יִשְׁמַע | אֵל | וְיִעַנֶּה וְיֵשֵׁב קָדָם כְּלָה אֲשֶׁר אֲנִי חֲלִיפוֹת לָמוֹ וְלֹא יִרְאוּ אֱלֹהִים :*
- 21 *שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמוֹ חָלַל בְּרִיתוֹ :*

10. Rozszczep język ich, rozdział ich zdania, aby zapanowała niezgoda w ich obozie, a przez to zniweczone zostały ich zamiary. Por. 2 Sam. 15, 31. Już zaczynają stronnictwa wzajemnie się szarpać w mieście, w Jerozolimie.

11. *קרא* subj. *חמס וריב*. Krążą niby straż po murach twierdzy.

12. *עמל* plac sądowy. Wszędzie panuje zepsucie.

13. *כפי* albo *עקב* domyślne por. Ps. 35, 26.

14. *ראשי* jak *כערי* Gen. 44, 18. *Raszi*: „wedle myśli mojej”. Por. 16, 1. *Przyp.* 16, 1. *אויב* odpowiada znaczeniu *Por.* Micha 7, 5.

15. *נש* narada, cicha pogawęda w domu, por. Ps. 64, 3. *נש* usilność, zapal. pokr. z *נש* drzeć. *Ebn Ezra* *אחת* „razem, zgodnie” — Tak samo *Ewald*.

22. Gładsze niż śmietanka usta jego, a waśnią serce jego; miększe słowa jego od oliwy, ale to miecze obnażone.

23. Porucz Bogu brzemię twoje, a On podźwignie cię, nie pozwoli nigdy zachwiać się sprawiedliwemu.

24. A ty Panie strącisz ich w otchłań zagłady; ludzie krwi i zdrady nie dojdą połowy dni swoich. A ja ufam Tobie.

Ps. 56.

1. Przewodnikowi chóru na nutę: „golebico niema dali: Dawida klejnot. Gdy pojмали go Filistyni w Gat.

2. Zmiłuj się nademną Panie, bo chce mnie pochłonać człowiek; ustawicznie przeciwnik gnębi mnie.

3. Chcą mnie pochłonać czyhający na mnie nieustannie, bo liczni przeciwnicy moi, o Najwyższy.

4. W dzień trwogi ja na Tobie polegam.

5. Panem się chlubię, słowem Jego; na Panu polegam, nie obawiam się, cóż uczyni śmiertelny mi.

6. Ustawicznie słowa moje przekręcają, wszystkie zamysły ich ku nieszczęściu mojemu.

szanie umysłu ocalić się mógł. 1 Sam. 21. Treść odpowiada ps. 34-mu z tą różnicą, że tu rozpaczliwe położenie wieszczą, ze wszzech stron prześladowanego, wyraźniej zarysowane. Według innych jest ps. ten utworem późniejszej epoki. *De Wette*, uważa go za skargę wygnanieca izr. w niewoli.

2. Człowiek, zapewne Saul. Inni biorą אנש w zn. zbiorowém.

3. מיום—וילחמו אלך Jer. 1, 19. לי konstr. jak Jer. 1, 19.

4. W pośród trwogi której go ludzie nabawiają, nie traci nadziei w Bogu.

5. Por. Ps. 44, 9. דברו zam. ברברו, słowem Jego, przyrzeczoną pomocą. *Ebn Ezra* i *Kimchi* rozumieją przyrzeczone Dawidowi panowanie. Cały w. stanowi zwrotkę w wierszu 11—12 powtórzoną.

6. pokr. z חטב wyrzynać, formować, w piel przokształcać, przynaczają słowa prawdy, któremi niewinni się usiłuje. Por. Hiob. 10, 8. *Kimchi* „opierają się“ słowu mojemu, por. Jez. 63, 10.

22 חלקו מחמאת פיו וקרבלבו רבו דבריו משמן והמה פתחות :

23 השלה על-יהודה ויהודה ויהודה יבלבלה לא-יתן לעולם מוט לצדיק :

24 ואתה ואלהים ו תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא-יחצו ימיהם ואני אבטח-בה :

נו

1 למנצח על-ינת אלם רחקים לדוד מכתם באחו אותו פלשתים בנת :

2 חנני אלהים פי-שאפני אנוש פלתיים להם ילחצני :

3 שאפו שוררי פלתיים פי-רבים לחמים לי מרום :

4 יום אירא אני אלקה אבטח :

5 באלהים אחלל דברו באלהים בטחתי לא אירא מה-יעשה בשך לי :

6 פלתיים דבריו יעצבו עלי פלמחשבתם לרע :

22. *Ebn Ezra*, *Kimchi*, *De Wette* uważają מחמאת za pl. od חמאת zam. מחמאת. Ponieważ jednak חלקו pl. nie może się łączyć z פיו w sing. uważają *Raszi* i inni początkowe מ za zrosłe z wyrazem, jak מחברת. Niekt. wracając do zdania *Ebn Ezry* dołączają domyslnie אמרי *Pump.* proponuje מחמאת zapożyczając מ z następnego משמן. „Miecze dobyte“ por. Micha 5, 5.

23. Podobnie Ps. 37, 5. życzenie, nadzieja pokr. z *Raszi* wudle tr. Megil. f. 18, a „brzemię“ *Sept.* „troska“ *Kimchi* i *Ges.* אשר יהב לך tak i *Hengstenb.* „udział“ *piel* od כול obejmować, odmierzać, zaopatrywać.

24. Achitofel sam sobie życie odebrał—Absalon zginął w kwiecie wiakn.

Ps. 56. Według napisu ułożony po ucieczce Dawida z Nob do Gat, gdzie jako zwycięzca Goljata poznany i ujęty, tylko przez udane pomie-

7. Zbierają się, śledzą oni, kroków moich strzegą, bo czyhają na duszę moją.

8. Za krzywdę rozprosz ich, w gniewie ludy roztrać Panie.

9. Tułactwa moje policzyłeś, zbierz łzy moje w łagiew Twoją, alboż nie są w księdze Twojej.

10. Wtedy cofną się wrogi wstecz, w dniu, w którym zawołam. To wiem, iż Pan ze mną.

11. Panem się chlubię, słowem, Bogiem się chlubię słowem (Jego).

12. Na Panu polegam, nie obawiam się, cóż uczyni człowiek mi.

13. Na mnie Panie śluby Twoje, spłacę dzięki Tobie.

14. Boś ocalił duszę moją od śmierci, tak, nogi moje od upadku, bym postępował przed Panem w świetle życia.

Ps. 57.

1. Przewodnikowi chóru na nutę: „nie zatracaj“ Dawida klejnot, gdy schronił się przed Saulem do jaskini.

2. Zmiłuj się nademną Panie, zmiłuj się nademną, bo do Ciebie chroni się dusza moja, a pod cień skrzydeł Twoich się uciekam, aż przeminie niedola.

3. Wołam do Pana Najwyższego, do Pana, który postanawia o mnie.

Zbierz łzy, które podczas tułania się mojego przelewałem i zobacz czy miara mojej niedoli już nie pełna. W księdze przeznaczeń moich wszak wszystkie zapisane.

10. ביים אקרא נא יא

Ps. 57. Ułożony po ucieczce Dawida z Gat do jaskini Adullam 1 Sam. 22, 1. podług innych, do jaskini w pustyni Engeddi 1 Sam. 24 1. Niektóre wyrażenia jednak przypominające ps. poprzedni, niemniej podobieństwo układu (zwrotka w w. 6 i 12.) przemawiają za pierwszym przypuszczeniem. W. 2—8 stanowią część ps. 108.

3. Inni: opiekuje się mną.

7 יגורו | יצפינו יעמונו קרי המה עקבי ישמרו באשר קוו נפשי :

8 על-אנון פלמ-למו באף עמים | הורר אלהים :

9 נדי ספרתה אפה שימה דמעתני בנארה הלא בספרתה :

10 או | ישובו אויבי אחור ביום אקרא וזה-ידעתי פי-אלהים לי :

11 באלהים אהלל דבר ביהוה אהלל דבר :

12 באלהים במחתי לא אירא מה-יעשה אדם לי :

13 עלי אלהים נדריה אשלם תודות לך :

14 פי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלהים באור החיים :

נו

1 למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בברחו מפני-שאול במערה :

2 חנני אלהים | חנני כי בך חסיה נפשי ובצל-פנפיה אחסה עד-יעבר תמות :

3 אקרא לאלהים עליון לאל גמר עלי :

7. Inni jak Jez. 54, 15. Ebn Ez. czyta יגורו tłumnie mnie napadają por. 2 Król. 17, 26. Micha 3, 4. Inni: jak gdyby.

8. Tak Kimchi. i Chald. Inni: לשוא אל אין „daremna niech będzie ucieczka ich“ Raszi i Ebn Ez. „dla złości ich ocal mnie z ich mocy“. Rosenm. i Hengst. „od złości oczekują ocalenia“. Sternberg odnosi למ do עקבי „od nieśności ich ocal moje kroki“. Ludy: Filistynów jak i Saula i wojska jego.

9. Wedle Philipps. i innych alluzya do starożytnego zwyczaju wkładania do grobu umarłych łzawicy napełnionej łzami krewnych.

4. Zesze z niebios i wspomóż mnie Ten, którego lży czyhający na mnie.—Sela. Zesze Pan łaskę Swoję i prawdę Swoję.

5. Dusza moja w pośród lwów przebywa, w pośród zapalczywych ludzi, zęby ich jako oszczepy i strzały, a język ich jako miecz ostry.

6. Wznies się ponad niebiosa Panie, nad całą ziemią chwałę Twoją.

7. Sidła przygotowali krokom moim, zgnębiona dusza moja;—wykopali przedemną jamę, wpadli w nią.—Sela.

8. Pokrzepione serce moje Panie, pokrzepione serce moje; śpiewam i wysławiam.

9. Rozbudź się duchu mój, rozbudź lutnio i cytro, budzę się wraz z jutrzenką.

10. Wysławiać Cię będę wśród narodów, śpiewać Cię wpośród ludów.

11. Bo wielką po niebiosa łaska Twoja, i aż pod obłoki prawda Twoja.

12. Wznies się nad niebiosa Panie, nad całą ziemią chwałę Twoją.

Ps. 58.

1. Przewodnikowi chóru na nutę: „nie zatracaj“ Dawida klejnot.

2. Alboż to oniemiałym sprawiedliwość głosicie, rzetelnie rozsądzacie synów ludzkich.

3. Raczéj w sercu krzywdy knujecie w kraju, gwałtem rąk waszych torujecie drogę.

sobie korony, o której wówczas jeszcze nie myślał. Inni upatrują w nim alluzję do szybkiego wymiaru sprawiedliwości przez Absalona, co zdaje się bardziej uzasadnioném. Por. 2 Sam. 15, 2—6.

2. אלם wł. zaniemienie, tu oniemiały, zamilkły, pozbawiony prawa bronięcia się w sądzie. Michaelis i Ew. czyt. אלים bogowie, w znaczeniu „sędziowie“. Inni: mocarze.

3. עילות zam. עילות krzywdy. תעלון jak Micha 2, 1. zamysłacie, knujecie. פלס torować, dom. נתיב albo ארח Por. Ps. 78, 50. Jez. 26, 7.

4 יִשְׁלַח מְשָׁמַיִם | וַיּוֹשִׁיעֵנִי חַרְף שְׁאֵפֵי סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חֲסִדוֹ וְאַמְתּוֹ :

5 נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאִם אֲשַׁכְּבָה לְחַיִּים בְּגִי אָדָם שְׁנִיתָ חַיִּית וְחַצִּים וְלִשׁוֹנָם חָרַב תְּהִה :

6 רִמָּה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ :

7 רָשַׁת | הִכִּינוּ לַפְעֻמִּי כַּפָּה נַפְשִׁי כָרוּ לִפְנֵי שִׁיחָה נַפְלִי בְּתוֹכָה סֶלָה :

8 נִבְּוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נִבְּוֹן לִבִּי אֲשִׁירָה וְאַזְמִירָה :

9 עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה תִּנְכַּל וְכִנּוֹר אֲעִירָה שָׁחַר :

10 אֹרֶךְ בְּעַפְמִים | אֲרִנֵּי אֲזַמְרָךְ בְּלְאֵמִים :

11 כִּי־נִדַּל עַד־שָׁמַיִם חֲסִדָּךְ וְעַד־שְׁתַּקִּים אֲמַתָּךְ :

12 רִמָּה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ :

נח

1 לְמִנְצֵחַ אֱלִיתִישֵׁת לְדוֹד מִכָּתָם :

2 הָאֲמָנָם אֲלֵם צֶדֶק תִּדְבַּרוּן מִיִּשְׂרָאֵל תִּשְׁפָּטוּ בְּגִי אָדָם :

3 אַף־בְּלִבִּי עוֹלָת תִּפְעֲלוּן בְּאָרֶץ חַמָּס יְדִיכֶם תִּפְלִסוּן :

5. בתוך להטים dop. —אני אשכבה = נפשי אשכבה mas. por. Num. 31, 28. Inni: כפפו כמפ, albo: każdy z wrogów przygniał duszę moją.
8. wł. utwierdzone, niewzruszone. Por. Ps. 112, 7.
9. כבורי jak Ps. 16, 9. אעירה jak Ps. 35, 23. Raszi: „rozbudzę jutrznię“ t. j. wstanę wcześniej.
11. Por. Ps. 36, 6.
12. Zwrotka ob. w 6.
Ps. 58. Większa część kom. odnosi psalm ten do epoki prześladowania Dawida przez Saula, który go obwinał o zamiar przywłaszczenia

4. Odszczepili się złoczyńcy od chwili narodzenia, błędą od żywota matki, kłamcy.

5. Jad ich na podobieństwo jadu węża, jakoby żmija głucha, co zatula ucho swoje.

6. Co nie słyszy głosu zaklinaczy, zażegnywacza w zamawianin bieglego.

7. Panie skrusz zęby w ustach ich; szczęki lwiat pogruchoz Boże.

8. Niech się rozplyną jako woda, niech zniszczeją; gdy nałoży strzały swoje, niech się pokruszą.

9. Jako ślimak rozplywający się niech znika, jako poroniatko niewieście, niech nie oglądają słońca.

10. Zanim poczują garnki wasze cierń, tak żywą, jak i opaloną rozwieje.

11. Ucieszy się sprawiedliwy, bo widzi pomstę; stopy swe nurza we krwi złoczyńcy.

12. I rzecze człowiek: zaprawdę zbiera owoc sprawiedliwy; zaprawdę jest Pan, sędzia na ziemi.

Ps. 59.

1. Przewodnikowi chóru, na nutę: „nie zatracaj“ Dawida klejnot, gdy posłał Saul, i pilnowali domu, by go zabić.

10. Porównanie wzięte z życia karawany przyrządzającej strawę na pustyni, gdy nagle przez tuman zaskoczona zostaje, który nagromadzony chrust razem z nawpół już opalonym porzywa i roznosi. Bóg udaremni zamysły i knowania ich, zanim dojrzeją.

11. Uczucie tu wyrażone złagodzonem zostaje przez życzenie, aby Bóg, a nie człowiek zwycięstwo sprawiedliwości sprowadził.

12. $\text{נא} = \text{נאן}$ zaprawdę. Sprawiedliwy zbiera owoc swego postępowania—Bóg rzucił, a nie sędziowie złemscy.

Ps. 59. Wedle napisu ułożony owęj nocy kiedy Dawid uniknąwszy szczęśliwie ciosn Saula, do domu swojego się schronił—ale tam przez straż króla otoczony, niechybnie ujętym by został, gdyby mu żona jego Michał ucieczki nie ułatwiła. Ob. 1 Sam. 19, 11. *De Wette* uważa ps. ten za skargę ludu na wygnaniu, *Ew.* za żalostną pieśń króla obłożonego w Jerozolimie przez liczne ludy, *Vaihinger* za utwór epoki Zerubabela, *Hitzig* odnosi go do czasów Makkabejskich.

4 זורו רשעים מרחם תענו כפמון דברך קוב :

5 חמת--למו פדמות חמת--נחש פמו--פתן הרש יאמם

אוננו :

6 אשר לא-ישמע לקול מלחשים חובר חברים מחבם :

7 אלהים הרם--שגמו בפמון מלתעות פפירים נתון ו

יהוה :

8 ימאסו כמו--מים יתחלבו--למו ידרוך חצו חני קרי פמו

יתמללו :

9 פמו שפלול תמס ויהלך גפל אשת בלחוו שמש :

10 במרם יבינו סירתיקם אמך פמו--חיון פמו--חיון ישערגנו :

11 ישמח צדיק כיהונה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע :

12 ויאמר אדם אד-פרי לצדיק אך יש-אלהים שפטים

בארץ :

נמ

1 למנצח אל-תשחת לרוך ככתם בשלח שאול וישמר את-

חפית להמיתו :

4. זורו *pual* od זור = טור zam. זורו .

6. Na wschodzie a zwłaszcza w Indiach i Egipcie znane są sposoby obłąkawiania jadowitych wężów, a nawet przyuczania ich do wykonywania pewnych ruchów, niejako do tańca. Formułki przytem szeptane i inne praktyki nadają takim poskramiaczom wielką powagę w oczach tłumu. *Philippus*.—חבר חברים dosł. „gromadzący gromady“, nazwa zażegnawczy, por. *Dent*. 18, 11.

7. W pierwszej połowie zdania przeważa jeszcze porównanie do wężów, którym przez wyłamanie jadowitych zębów wszelką możność szkodzenia się odbiera.

8. ימאסו *nif.* od מאס pokr. z מכס. Według innych zam. ימאסו Bóg, inni: każdy z niesprawiedliwych sędziów. Dosłownie: niech będą jakby skruszeni.

9. נמ skr. fut. *hif.* od נמ. Napotykanie często próżne muszle mogły wyrodzić mniemanie, że ślimaki się rozplywają.

2. Ocal mnie od wrogów moich, Panie mój; od przeciwników moich obroń mnie.

3. Ocal mnie od złoczyńców; od laskających krwi wybaw mnie.

4. Bo oto czyhają na życie moje, spiknęli się na mnie zuchwali; chociażem nie przewinił, nie zgrzeszył, Boże.

5. Na niewinnego zbiegają się i szykują; powstań w obec mnie i spojrzysz.

6. A Ty Boże, Panie zastępów, Panie Izraela, zbudź się, by nawiedzić wszystkie te ludy; nie ulituj się nad żadnym ze zdrajców występnych.—Sela.

7. Wychodzą wieczorem, warczą jako psy i okrażają miasto.

8. Oto plwają usty swojemi, miecze na wargach ich. Czy to kto słyszał?

9. A Ty Boże, szydzisz z nich, urągasz wszystkim narodom.

10. W obec potęgi jego Ciebie wyglądam, bo Pan twierdzą moją.

11. Pan mój litościwy poprzedza mię; Pan dozwoli mi widzieć pomstę nad prześladowcami moimi.

12. Nie zabijaj ich, by nie zapomniał lud mój; wstrząśnij ich mocą Twoją i strąć ich, tarczo nasza, Panie.

13. Grzechem ust ich, słowo warg ich; a niech uwiłkają się pychą swoją, i złorzeczeniem i kłamstwem które głoszą.

10. W obec potęgi Saula. Słusznie zwraca *Hengstb.* uwagę na wyrazy עין — עין w w. 17. i עיי w w. 18 co wyraźnie wskazuje, że zwrotka, w odmienną swą formie, nie powstała skutkiem korupcyi tekstu.

11. Wedle *Ketib* מלוי רמרו : Mój Bóg uprzedzi mnie pomocą Swoją.

12. *hif.* od ננע wstrząsać. Wedle innych „daj im się tulać”. Nieprzyjaciele nie mają ginąć nagle, ale w niedoli swojej się tulać i w ten sposób wszystkim za przykład i przestrożę służyć.

2 הצילני מאיבני ואלהי ממתקוממי השנבני :

3 הצילני מפעלי אגון ומאנשי דמים הושיעני :

4 כי הנח ארבו לנפשי יגורו עלנ עזים לארפשי ולא-

חטאתי יהוה :

5 בליעון ירצון ויפוננו עורה לקראתי וראה :

6 ואתה יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל תמיצה לפקד כל-

הגוים אליתחן כל בגדי אגון סלה :

7 ישובו לערב יהמו בפלב ויסובבו עיר :

8 הנח ויפעון בפיהם הרבות בשפתותיהם כימי שמע :

9 ואתה יהוה תשחקלמו תלעג לכלגוים :

10 עזו אלנה אשמרה כי אלהים משנפי :

11 אלהי חסדו חסדי קיי יקדמני אלהים יראני בשררי :

12 אליתתרגם פן ישפחו עמי הניעמו בחולה והורידמו

כנגנו אדני :

13 חטאת פיו דבר שפתיו וילכדו בגאונם ומאלה ומפתש

יספרו :

4. *hif.* zuchwali, czelni—pierwiastkowo: potężni.

5. *hif.* ירכוננו fut. *hit.* zam. כלי עני — כלי עון.

7. W krajach wschodnich krążą całe gromady psów po ulicach szukając pożywienia i przytulku. W nocy kiedy odpadków żadnych nie znajdują, daje im się głód tem silniej uczuwać. Tak krążą nieprzyjaciele, którzy daremnie na życie moje czyhają.

8. *hif.* od ננע wł. tryskać, tu: rzucac obelgi. Inni: bo mnie-mają, któż to usłyszysz i któż nas za to ukarze?

14. Zgładź ich w gniewie, zgładź, póki ich nie stanie; a niech poznają, że Pan włada nad Jakóblem, aż do krańców ziemi.—Sela.

15. I będą chadzali wieczorem, warczeli jako psy i okrażali miasto.

16. Oni błakać się będą za pożywieniem, i choć się nie nasyca, pokładą się.

17. A ja będę wysławiał potęgę Twoję i wychwalał co rano miłosierdzie Twoje; bo byłeś twierdzą mi i ucieczką w dzień niedoli mojej.

18. Potęgę moja, Tobie zaśpiewam; bo Pan twierdzą moją, Pan miłosierny mój.

Ps. 60.

1. Przewodnikowi chóru na sześć głosów, na świadectwo, klejnot Dawida, dla nauki.

2. Gdy walczył z Aram-Naharaim i z Aram-Coba i zwrócił się Joab, i poraził Edomitów w Dolinie Solnej, dwanaście tysięcy.

3. Panie, porzuciłeś nas, złamałeś nas; gniewałeś się, ale pocieszasz nas.

4. Wstrząsałeś ziemię, rozwarłeś ją; ulecz rozpadliny jej, bo chwieje się.

dzie, a mianowicie do stolicy Edomitów zaprowadzi. Nadzieję tę opiera na starodawnym przyrzeczeniu Bożem (w. 8—10). Ob. 2 Sam. 8. W. 8—14. stanowią część ps. 108.

1. ללמד por. 2 Sam. 1, 18. Ps. 144, 1.

2. בהצותו *hif.* od *נח* Aram Nah. = Mezopotamia. Za czasów Dawida panował król Zoby i nad Syryjczykami po drugiej stronie Eufratu Por. 2 Sam. 10, 16. Zwycięstwo Joaba tu wzmiankowane przypisuje 2 Sam. 8, 13 Dawidowi, zapewne jako naczelnemu wodzowi wszystkich sił zbrojnych, 1 Kron. 18, 12. Abiszajowi, który być może z posiłkami nadciągnął i zwycięstwa dokonał. W obu miejscach podaną jest liczba poległych na 18,000 co wszakże sprzeczności nie stanowi, mógł bowiem nieprzyjaciel w bitwie z Joabem samym tylko 12,000 stracić.

3. Wyrażenie *מרץ* do złamania szyków wojennych zastosowane również 2 Sam. 5, 20. *piel* od *שוב* *piel* od *שוב* uspokajać, pocieszać, *לנו* zam.

14 פִּלְגָה בְּחַמְאָה בִּלְגָה וְאֵינָמוּ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מַשֵּׁל בְּיַעֲקֹב
לְאַפְסֵי הָאָרֶץ מִלָּה :

15 וַיֵּשְׁבוּ לָעָרֵב יַהֲמוּ כַפְלָב וַיִּסּוּבּוּ עִיר :

16 הֲמָה יִנְעֹוּן יִיעֹוּ קִרִי לְאֹכֵל אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיִּלְוּנוּ :

17 וַאֲנִי וְאֲשִׁיר עֲנֹה וְאֲרַגֵּן לְבָקָר חֲסִדָּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׁגֵּב לִי
וְמִנּוֹם בָּיּוֹם צָר־לִי :

18 עָזִי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה כִּי־אֱלֹהִים מְשַׁנְּבֵי אֱלֹהֵי חֲסִדֶי :

ם

1 לְמִנְצַחַת עַל־שׁוֹשֵׁן עֲרוֹת מִכְתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד :

2 בְּהַצֹּתוֹ אֶת אֲרָם נְהַרְיִם וְאֶת־אֲרָם צֹבָה וַיֵּשֶׁב יוֹאָב
וַיַּךְ אֶת־אֲדָוִם בְּגִיאֵי־מֶלַח שְׁנַיִם עָשָׂר אֱלֶפֶת :

3 אֱלֹהִים וְנַחַתְנוּ פָרַצְתָּנוּ אֲנַפְתָּ הַשׁוֹבֵב לָנוּ :

4 הִרְעַשְׂתָּה אֶרֶץ פְּצַמְתָּה רַפָּה שְׁבַרְיָה כִּי־מָטָה :

15. Obraz nędzy, nakreślony w w. 7. spełni się w całej swjej okropności.

16. Pokładą się zgłodniali.

18. Wyrazy *חסדי* *אלהי* wskazują, że w śpiewie powtarzano w. 11.

Ps. 60. Według napisu ułożony po odniesionem przez Joaba zwycięstwie nad Edomitami w dolinie solnej. Podczas gdy Dawid toczył na północy uparte boje z Hadadezerem królem Syrii, który po stronie Ammonitów był wystąpił, wkroczyli Edomici z południa do ogolocoonej, z wojsk Judei, tak że Dawid zmuszonym był część sił swoich na ich spotkanie wyprawić. Edomici w otwartem polu stanowezo pobici, schronili się do swojej warownej stolicy Petry czyli Boera. Dawid wspomina o ciężkich i strasznych przejściach téj wojny, która jak burza państwem Izr. wstrząsnęła, tak iż nieraz się zdawało, że ostateczny upadek się zbliża i wypowiada nadzieję, że go Bóg jak dotąd i nadal wspierać bę-

5. Wskazałeś ludowi Twemu twardy los; napoiłeś nas winem odurzającym.
6. Dałeś pobożnym Twoim chorągiew, by ją rozwinęli za prawdę.—Sela.
7. Aby ocaleni byli umiłowani Twoi, niech wspomóż prawica Twoja, i wysłuchaj nas.
8. Pan wyrzekł w świętości Swojej: ucieszę się, podzielę Szechem a dolinę Sukoth pomierzę.
9. Mój Gilead i mój Menasse, a Efraim twierdzą główną moją; Jehuda berłem mojem.
10. Moab miską do umywania mojego, na Edom rzucam obuwie moje; nademną Filisteo tryumfuj.
11. Kto wprowadzi mnie do miasta obronnego, kto mnie powiedzie do Edomu?
12. Czyliż nie Ty, Panie, któryś porzucił nas, a nie występowałeś Panie wśród zastępów naszych.
13. Użycz nam pomocy przeciw wrogowi, bo zawodna pomoc ludzka.
14. Z Panem dokonamy przewagi, a On zdepcze wrogi nasze.

9. W Gilead osiedli Reuben Gad i połowa Menassy, pierwsze pokolenia Izr. które do Palestyny wkroczyły. Drugą stronę Jordanu zajęły następnie inne pokolenia, z których najliczniejsze Efraim jako (מעו ראשי) główna siła kraju, i najdzielniejsze Juda, od którego panujący dom pochodzi (ppim) wymienione zostają.

10. Moab na wschodzie, Edom na południu i Filistea na zachodzie t. j. wszystkie otaczające Palestynę ludy mają Izraelitom podlegać. Umywalnia w której zwycięzca po przebytych znojach ręce i nogi umywa i miejsce na które but swój, dla odpoczynku znuty, rzuca, są to przenośnie, wyrażające głęboką pogardę. *הזרויעי* *הז*. od *הזרויעי* okrzyki radości wydawać na znak hołdownictwa.

11. Przedmiot całej pieśni. Edom wprowadzie na gruncie palestyńskim pobity został, ale przejście do ziemi jego, a zwłaszcza zdobycie silnej, na skałach zbudowanej stolicy nieprzyjacielskiej, wiele jeszcze trudności przedstawia.

12. Por. Ps. 44, 10. *זמרתנו* dom. אשר fut. zam. praet.

- 5 **הַרְאִיתָ עִמָּךְ קֶשֶׁת הַשְּׂקִיתָנוּ יַיִן תִּרְעַלָּה :**
- 6 **נָתַתָּה לִירֵאָהָה גַם לְהַתְנוּסָם מִפְּנֵי קֶשֶׁת סֵלָה :**
- 7 **לְמַעַן יִחַלְצִינוּ יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעֲנֵנוּ וְעָנֵי קִיר :**
- 8 **אֱלֹהִים וְדַבֵּר בְּקִדְשׁוֹ אֵל עֲלֹזָה אַחֲלֶקְהָ שָׂבָם וְעֶמֶק סִפּוֹת :**
- 9 **לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשֵׁי יְהוּדָה :**
- 10 **מִחֻקֵּי מוֹאָב וְסִיר רִחְצֵי עַל־אֲדוֹם אֲשַׁלְּחֶנּוּ גַעְלֵי עָלְי פְּלִשְׁתִּים :**
- 11 **מִי יִזְבְּלֵנִי עֵיר מַצּוֹר מִי נִתְּנִי עַד־אֲדוֹם :**
- 12 **הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים וְנִחַתְנוּ וְלֹא־תִצָּא אֱלֹהִים בְּצַבָּאוֹתֵינוּ :**
- 13 **הַבְּהוֹלֵנוּ עֹזְרַת מִצָּר וְיִשׁוּא תִשְׁנַעַת אֲדָם :**
- 14 **בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹם צָרֵינוּ :**

5. Ciężkie mieliśmy przejścia w tej wojnie. (יי zam. יין przenośnia dla oznaczenia stanu zupełnej niemocy. Por. Jez. 51, 17. Jer. 25, 15. Nah. 3, 11.

6. Ale dałeś nam chorągiew. Zwyczajem ludów wschodnich udziela monarcha wasalom swoim sztandar, jako zapewnienie o wysokiej swęj opiece. (Philipps, podł. Richardsona) *קש* dla stwierdzenia prawdy, aby spełnić przyrzeczenie dawniej nam dane. *Sept.* i inni czyt. *קש* łuk i wyprowadzają. *לחונס* od *לחונס* ut uciekać: ut fugerent a facie arcus.

7. Prośba o spełnienie tego, w następnych wierszach wyłuszczonego przyrzeczenia. Por. Ps. 108, gdzie te same w. prawie bez zmiany są powtórzone, co starożytność ich stwierdza.

8. Słowa przyrzeczenia, które stopniowo się spełniało. Po powrocie bowiem z Mezopotamii i spotkaniu się z Ezwawem osiadł Jakób najprzód w Succot, następnie w Szechem—Otóż po moim powrocie z Mezopotamii i spotkaniu się z Edomem, Bóg ostatecznie starożytne miasta te mi przysądzi.

Ps. 61.

1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu instrumentów smyczkowych. Dawida.
2. Słuchaj Panie błagania mego, bacz na modlitwę moją.
3. Z krańca ziemi do Ciebie wołam, w zwątpieniu serca mego; na opokę niedostępną dla mnie, wprowadź mnie.
4. Wszak byłeś schronieniem mi, basztą potężną w obec wroga.
5. Niech zamieszkać w namiocie Twoim wiecznie, schronię się pod osłonę skrzydeł Twoich.—Sela.
6. Bo Ty Panie wysłuchiłeś ślubowania moje; oddałeś dziedzictwo czcicieli imienia Twego.
7. Dni do dni króla przydaj; oby były lata jego, jak od pokolenia do pokolenia.
8. Niech zasiądzie wieczyście w obliczu Pana; łaskę i prawdę ustanów, by go strzegły.
9. I tak śpiewać będę Imię Twoje na zawsze, spełniając śluby moje dzień w dzień.

Ps. 62.

1. Przewodnikowi chóru Jedutinów, pieśń Dawida.
2. Tylko na Pannę polega dusza moja; od Niego pomoc moja.

5. Wyraz „namiot“ dla oznaczenia świątyni był w epoce Dawida powszechnym.

8. „W obliczu Pana“, por. 2 Sam. 7, 29, *imperat. piel* od כנה Por. Jona 2, 1. 4, 6. 7, 8.

9. *לית שלמי* zam. *לית שלמי*.

Ps. 62. Po stwierdzeniu niewzruszonej swój ufności w Bogu, wieszcz zwraca się ku gnębiącym go wrogom, prawdop. stronnikom Absalona, wytykając im ich niegodziwość i przewrotność. Za wyjątkiem 9-go i ostatniego wiersza wszystkie zaczynają się od *א* albo *י*. W wielu miejscach przypomina ps. 39.

נד

- 1 לְמַנְצֵחַ עַל־נְגִינֹת לְדָוִד :
- 2 שְׁמַעַתָּה אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְּשִׁיבָה תִּפְלְתִי :
- 3 מִקְצֵה הָאָרֶץ | אֵלֶיךָ אֶקְרָא בְּעֶטְףִי לִפְנֵי בְּצוּר־יְרוּסִים מִמֶּנִּי תִנְחֵנִי :
- 4 כִּי־הָיִיתָ מַחֲסֵה לִי מִגְּדֹלְעֵז מִפְּנֵי אֹיִבִי :
- 5 אֲנִוְרָה בְּאַהֲלֶיךָ עוֹלָמִים אַחֲסֵה בְּסִתְּךָ כְּנַפְיֶיךָ סֵלָה :
- 6 כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שְׁמַעַתָּה לְנַדְרֵי נַתַּת יְרִשְׁתִּי יְרֵאֵי שְׁמֶיךָ :
- 7 יָמִים עַל־יְמֵי־מַלְכָּה תוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דָר וְדוֹר :
- 8 יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וְאַמֶּת מִן יְנַצְּרֵהוּ :
- 9 כִּן אֲזַמְרָה שְׁמֶיךָ לְעַד לְשִׁלְמֵי נְדָרֵי יוֹם | יוֹם :

סב

- 1 לְמַנְצֵחַ עַל־יְרוּתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד :
- 2 אֵךְ אֶל־אֱלֹהִים דְּוַמִּיָּה נִפְשִׁי מִמָּוֶה יִשׁוּעָתִי :

Ps. 61. Ułożony podczas pobytu Dawida w Machnaim, byłej rezydencji Ishoseta, na krańcu Palestyny, po drugiej stronie Jordanu, prawdopodob. w epoce nowych zamieszek, wybuchłych po uśmierzeniu powstania Absalona. Wróg był już zwyciężony i Dawid już w posiadaniu dziedzictwa swojego (w. 4 i 6.) jednak miał jeszcze wiele trudności do zwalczania, zanim zdołał kraj ostatecznie uspokoić i do steru rządu wrócić. Użycie 3-ciej osoby w w. 7. i 8. nie przemawia przeciw autorstwu Dawida. Powołując się jednak na wzmiankowane wiersze, odnosi go *Gratz* do czasów Chiskjasza.

3. Z krańca Palestyny. Por. Jer. 12, 12. Na tron, na który własną siłą, bez pomocy Boga, dostać się nie mogą.

4. W obec stronnictwa Absalona.

3. Tylko On opoką moją i zbawieniem mojem, twierdzą moją, nie zachwieję się wielce.

4. Dopókiż napadać będziecie na męża, zabijać gromadą, jak ściana pochylona, jak mur się walący.

5. Tak, z wysokości jego uradzili go stracić, upodobili sobie kłam; usta swojemi błogosławią, a we wnętrzu swém zlorzeczą.—Sela.

6. Wszelako na Panu polegaj duszo moja, albowiem w Nim nadzieja moja.

7. Wszak On opoką i pomocą moją, twierdzą moją, nie zachwieję się.

8. W Panu pomoc moja i chwała moja, opoka obrony mojej; ucieczka moja u Pana.

9. Ufaj Mu na wszelki czas; narodzie, wylewaj przed Nim serce twoje, Pan ucieczką dla nas.—Sela.

10. Wszak marnością syny ludzkie, zawodni synowie mężów; na wagach pomieszczeni, są marnością, zarówno.

11. Nie ufajcie w krzywdę, a grabieżą nie łudźcie się; mienie gdy wzrasta nie zważajcie na to.

12. Raz powiedział Pan, a dwakroć to słyszałem, że potęga u Pana.

13. I u Ciebie Panie, miłosierdzie, bo Ty płacisz człowiekowi wedle uczynków jego.

7. Wyraz *רחב* tym razem opuszczony, wskazuje, że ufność Dawida się wzmaga (*Vaih.*)

10. Por. ps. 39, 6. Synowie mężów, w przeciwst. do synów ludzkich, oznaczają możnych, w przeciwst. do pospolitego ludu.

12. „Raz, dwa razy“ tyle co: kilkakrotnie. Por. Hiob 40, 5. 2 Król. 6, 10.

3 אֶדְ-הוּא צוּרִי וַיִּשְׁעֵתִי מִשְׁנֵבִי לֹא-אֶמוּט רַבָּה :

4 עַד-אֵנָה | תְּהוֹתֶנּוּ עַל-אִישׁ תִּרְצָחוּ כְּלַבִּים בְּקִיר נְמוּי
גִּזְרֵי תִדְחִינָה :

5 אֶדְ מִשְׁאֵלֹתָו וַיַּעֲצוּ לְהַדִּיחַ יָרְצוּ כְּגֹב בְּפִיו יִרְכּוּ וַיִּבְקְרֶם
יִקְלְלוּ-סֵלָה :

6 אֶדְ לְאֱלֹהִים דּוּמִי נִפְשִׁי כִּי-מָפְנוּ תִקְוֹתִי :

7 אֶדְ-הוּא צוּרִי וַיִּשְׁעֵתִי מִשְׁנֵבִי לֹא אֶמוּט :

8 עַל-אֱלֹהִים יִשְׁעִי וְכַבֹּדִי צוּרֵעֵי מַחֲסֵי בְּאֱלֹהִים :

9 בְּמַחֲסֵי בּוֹ בְּכָל-עֵת | עִם שִׁפְכוֹ-לִפְנֵי לְבַבְכֶם אֱלֹהִים
מִחֲסֵה-לִנְנִי סֵלָה :

10 אֶדְ | הִבֵּל בְּגִי-אֲדָם כְּגֹב בְּגִי-אִישׁ בְּמַאֲוָנִים לְעֹלֹת הַמָּחַ
מִהִבֵּל יָחַד :

11 אֶל-תִּבְמַתּוּ בְּעֵשֶׂק וּבְגִזְלֵי אֶל-תִּהְבְּלוּ חַיִּל | כִּי-יִגֹּב אֶל-
תְּשִׁיתוֹ לֵב :

12 אַחַת | דַּבֵּר אֱלֹהִים שְׁפִימֵ-נִי שִׁמְעֵתִי כִּי-עֲזוּ לְאֱלֹהִים :

13 וְלֹדֵ-אֲדֹנָי חֶסֶד כִּי-אַתָּה | תִּשְׁלַם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׂהוּ :

4. *piel* od *הרה* w arab. porywać się, napadać—według innych od *היה* zam. *היהוהו* knuć złe zamysły. *תוצרו* wł. *Psal* zam. *תוצרו*, tu już zdaniem ben Aszera *piel* z wypadłem dagesz, a przedłużoną za to samogłoską (zam. *תוצרו*).

5. Z wysokości, z dostojenstwa. Por. Hab. 1, 7. *בצו* sing. odnosi się do każdego z błogosławiących — według *Sternberga* do *כזב*: ustami pełnemi kłamstwa błogosławią.

Ps. 63.

1. Pieśń Dawida, gdy przebywał na puszczy Judzkiej.
2. Panie, Tyś Panem moim; szukam Cię, pragnie Cię dusza moja, tęskni za Tobą ciało moje, na ziemi suchej i spragnionej bez wody.
3. Tak w świątyni widziałem Cię; bodaj ujrzeć potęgę Twoję i chwałę Twoję.
4. Bo lepszą łaska Twoja aniżeli życie; usta moje wystawiać Cię będą.
5. Tak, wychwalać Cię będę póki życia; w imię Twoje podniosę ręce moje.
6. Jakoby tłuszczem i tukiem nasycą się dusza moja, a wargami radosnemi sławią usta moje.
7. Gdy wspominałm Cię na łożu mojem, podczas straży nocnych rozmyślałm o Tobie.
8. Bo byłeś pomocą moją, a w cieniu skrzydeł Twoich radowałem się.
9. Przyłgnęła dusza moja do Ciebie, mnie wspiera prawica Twoja.
10. A oni, którzy na zagubę szukają duszy mojej, zapadną w głębie ziemi.
11. Porazi ich mieczem, pastwą szakali się stana.
12. A król weselić się będzie w Panu, chlubić się będzie każdy, który zaprzysiągł mu; bo zamknięte będą usta kłamców.

Ps. 64.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida.
2. Słuchaj Panie głosu mego, gdy błagam; od obawy wroga ustrzeż życie moje.

3. Tak jak mi dotychczas daném było w świątyni chwałę Twoję oglądać, tak pragnę jeszcze w téj świątyni Cię wychwalać. *לראות* łączy się z *צמאה*.

11. *היף* od *נר* w. Bóg rozleje krew każdego z nich. Por. Micha 1, 6. Jer. 18, 21. Ezech. 35, 5.

12. *Raszi* odnosi się do Boga.

Ps. 64. Sytuacja historyczna prawdopodobnie ta sama co w poprzednim psalmie.

סג

1. מְזִמּוֹר לְדָוִד בְּהִיטוֹ בְּמַדְבַּר יְהוּדָה :
2. אֱלֹהִים אֵלֵי אִמָּה אֲשַׁחֲרֶה צִמְאֹה לָךְ וְנַפְשִׁי כַמְנֵה לָךְ בְּשָׂרִי בְּאַרְצֵי-צִיָּה וְעֵינַי בְּלֵי-מַיִם :
3. כִּן בְּקֹדֶשׁ חַוִּיתֶךָ לִרְאוֹת עֵינֶךָ וּבִכְבוֹדֶךָ :
4. כִּי-טוֹב חַסְדֶּךָ מִחַיִּים שְׂפִתַי יִשְׁבְּחוּנֶךָ :
5. כִּן אֶבְרַכְתֶּךָ בְּחַיֵּי בְשִׁמְךָ אִשָּׁא כְּפִי :
6. כִּמּוֹ חֶלֶב וְרֹשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׁפְתַי רִנְנוֹת יִהְלְפִי :
7. אִם-זִכְרֹתֶיךָ עַל-יִצְעָי בְּאִשְׁמוֹת אֱהַנֶּה-בְּךָ :
8. כִּי-חַיִּית עֲזַרְתָּה לִּי וּבְצֹל כְּנַפְיֶךָ אֲרַגֵּן :
9. הִבְרַקָּה נַפְשִׁי אֲחֵרֶיךָ בִּי תִמְכָּה יְמִינֶךָ :
10. וְהִפְתָּה לְשׂוֹאֵה וּבִקְשׂוֹ נַפְשִׁי יָבֹאוּ בְּתַחֲתֵיט הָאָרֶץ :
11. וַיִּירָאוּ עַל-יַד־חֲרֹב מִנֵּת שְׁעָלִים יְהוָה :
12. וְהִמְלִיךָ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים יִתְהַלַּל כָּל-הַנְּשַׁבַּע בּוֹ כִּי יִסְכַּר בִּי דוֹבְרֵי-שָׁקֶר :

כד

1. לְמַנְצֵחַ מְזִמּוֹר לְדָוִד :
2. שְׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי בְשִׁיחִי מִפְּחַד אוֹיֵב תִּצַּר חַיִּי :

Ps. 63. Według napisu ułożony przez Dawida podczas pobytu jego w pustyni Judzkiej, rozciągającej się po wschodniej stronie gór Judzkich, a zachodniej morza martwego. Tu przebywał Dawid dopóki Absalon na jego spotkanie z Jerozolimy nie wyruszył, poczem przeprowił się przez Jordan. Por. 2 Sam. 15, 23. 28. 16, 2. 17, 16.

2. *Philippson* odnosi się do *בשרי*.

3. Ukryj mnie przed spiskiem złych, przed zaburzeniem złoczyńców.

4. Którzy zaostrzyli niby miecz język swój, nałożyli strzałę swoją: słowo goryczy.

5. Aby ugodzić w skrytości niewinnego, znieścacka ugodzić weń; a nie boją się.

6. Utwierdzają się w zamysle złym, zmawiają się jakby ukryć sidła; powiadają, któż spostrzeże je.

7. Ukrywają niegodziwości, spełniliśmy zamysł uknuły; we wnętrzu każdego, w sercu głęboko.

8. I ugodził ich Pan strzałą, nagłą była ich klęska.

9. Do upadku ich wiedzie własny język, wzdrygają się wszyscy, którzy widzą ich.

10. I przestraszyli się wszyscy ludzie, i opowiadają zrządzenie Pana, a sprawę Jego rozważają.

11. Raduje się sprawiedliwy w Bogu i polega na Nim, i chlubią się wszyscy prawego serca.

Ps. 65.

1. Przewodnikowi chóru. Psalm Dawida, śpiew.

2. Ciebie oczekuje chwała Panie, na Cyonie, i Tobie spełnia się ślub.

Ps. 65. Pieśń dziękczynna ludu za zesłany po długiej suszy deszcz, w świątyni na Cyonie śpiewana. W Palestynie nie jest deszcz przypadkowym ale peryodycznym zjawiskiem natury. Tak nazwany deszcz wczesny, rozpoczyna się z końcem Października i trwa do końca Stycznia. Z miesiącem Lutym nastaje wiosna. Od połowy Marca zaczyna się znowu pora dżdżysta i deszcz, nazwany późny, pada do połowy Kwietnia. Przez resztę roku panują upały. Lud Palestyny oceniał wielką wartość spadającego w swoim czasie deszczu, bo gdyby czas ten pogodnie przeminął, wszelkie nadzieje rolnika niepowrotnie by znikły. Przeciwnie podanemu w napisie autorstwa Dawida przemawia wyraz „przedsięwzięcie” w w. 5-tym, namiot Dawida posiadał bowiem jeden tylko przedsięwzięcie.

2. *part. f.* wł. oczekująca. *Sept. Ew. i Sachs* zam. *דמיה* „przystoi”. *Raszi*: Tobie jest miłe chwała. Wyglądano deszczu z niecierpliwością, czyniąc śluby, które obecnie spełnić należy.

3 תַּמְתִּירֵנִי מִפְּנֵי מְרֵעִים מְרֵגֶשֶׁת פְּעָלֵי אָוֶן :

4 אֲשֶׁר שָׁנְנוּ בַחֲרֵב לְשׁוֹנֵם דְּרָכֹוּ חֲצִים דְּבַר מָר :

5 לִירוֹת בְּמִסְתָּרִים תָּם פְּתָאם יָרְחוּ וְלֹא יִירָאוּ :

6 יִחְזְקוּ לָמוֹ דְּבַר רָע יִסְפְּרוּ לְמִמּוֹן מִזְקָשִׁים אָמְרוּ מִי

יִרְאֶה לָמוֹ :

7 יִחְפְּשׂוּ עוֹלֹת תִּמְנוּ תַפְשׁ מִחֶפֶז וְקָרַב אִישׁ וְלֵב

עֵמֶק :

8 וַיִּרֶם אֱלֹהִים תִּץ פְּתָאוֹם הָיוּ מִכַּתָּם :

9 וַיִּבְשִׁילוּהוּ עֲלֵימוֹ לְשׁוֹנֵם יִתְנוֹדְרוּ כְּלִרְאֵה בָם :

10 וַיִּירָאוּ כְּל־אָדָם וַיִּגִּירוּ פֶּעַל אֱלֹהִים וּמִעֲשָׂתוֹ הִשְׁכִּילוּ :

11 יִשְׂמַח צְדִיק בַּיהוָה וְחָסָה בּוֹ וַיִּתְחַלְּלוּ כְּל־יִשְׂרָאֵל :

סה

1 לְמִנְצֵחַ מְזִמּוֹר לְדוֹד שִׁיר :

2 לָךְ דְּמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלָךְ יִשְׁלַם נְדָר :

3. *ירגש* i *סור* por. Ps. 55, 15.

4. Których potwarz niebezpieczeństwem mi grozi. Inni: strzałę nasyconą goryczą czyli trucizną

5. Nie obawiają się odkrycia spisku.

7. *ירגשו* por. 1 król. 22, 30, 20, 38. *תמנו* zam. *תמנו* od *תמס* Por. Num. 17, 28. Jer. 44, 18. Tr. 3, 22. Inni: wyszukują niegodziwości, skończyli, zam. *תמו* = *תמו*. — *כורש* w *pual* wł. „wyszukany”. Jak głęboko plan obmyślony, tak głęboko go też ukrywają.

8. Przeciwstawienie do w. 5. *De Wette*: nagłą strzałą była ich klęska t. j. tak szybką jak strzała. *Kimchi* powtarza wyr. *עמד*.

9. Ci którzy wyostrzyli niby miecz swój język (w. 4.) teraz przez niego padają. Niekt.: i potrzęsają głową, inni: i uciekają.

3. Który słuchasz modlitwy, do Ciebie wszelkie ciało przybiega.

4. Sprawy grzeszne owdładnęły mna, występki nasze, Ty odpuścisz je.

5. Szczęsny, kogo wybierasz i zbliżasz, kto zamieszka w przedsieniach Twoich. My nasycim się dobrem domu Twojego, świętego przybytku Twojego.

6. Cudami w sprawiedliwości nam odpowiedziałeś, Panie pomocy naszój, nadziejo wszystkich krańców ziemi i mórz dalekich.

7. Utwierdzasz góry mocą Twoją, przepasany potęgą.

8. Uciszasz szum mórz, szum ich bałwanów i wrzenie narodów.

9. A drżą mieszkańcy kresów przed znamionami Twojemi; krańce wschodu i zachodu rozweselasz.

10. Nawiedziłeś ziemię i zrosiłeś ją, szciodrze ją wzbo-gaciłeś, strumień Pański pełen wody; przygotowujesz zboże ich, bo tak urządziłeś ją.

11. Zagony jój skropiłeś, obniżyłeś bruzdy jój; ulewami spulchniłeś ją, plon jój pobłogosławiłeś.

12. Uwieńczyłeś rok dobrocią Twoją; drogi Twoje kapią obfitością.

13. Wybująły pastwiska puszczy, a roskoszą wzgórze się opasują.

14. Pokrywają się błonia owcami, a doliny zasady się zbożem; okrzykują i śpiewają.

10. Szczęsny lud, który przychodzi do świątyni Twojej, aby za do-
znaną łaską Ci dziękować.

9. Klęski które zsyłasz wywierają zbawienny wpływ na najbar-
dziej oddalone ludy i kraje wyczerpać uczą bowiem korzyść
się przed Tobą i cześć Ci składać. Inni rozumieją pod kresy bieguny
północny i połudn. dla tego że wymienione tu są i drugie dwie strony
świata.

12. Drogę Twoją wedle *kinchi* Twojej chmury.

3 שמע תפלה עזרה כל-בשר יבאו :

4 דברי עונת נברו מני פשעינו אתה תכפרם :

5 אשרי | תבחר ותקרב ישכן חצירה גשבעה במוב ביתך

קדש היכלך :

6 נוראות | בצדק תעננו אלהי ישענו מבמת כל-קצוני ארץ

יום החקים :

7 מכין הרים ככחו נאור בגבורה :

8 משפיה | שאון ימים שאון גלים והמון לאמים :

9 ויראו | ישבי קצות מאותהה מוצאי בקר וערב תרנון :

10 פקדת הארץ | ותשקקה רבת תעשרונה פלג אלהים מלא

מים תבין דגנם בירון תכניה :

11 תלמיה רנה נחת גדרה ברביבים תמננה צמחה

תבירה :

12 עפרת שנת מובתה ומעגליה ירעפו דשן :

13 ירעפו נאות מדבר וגיל גבעות תחננה :

14 לבשו כרים | הצאן ועמקים יעמפון בר יתרועעו את-

ישירו :

5. Szczęsny lud, który przychodzi do świątyni Twojej, aby za do-
znaną łaską Ci dziękować.

9. Klęski które zsyłasz wywierają zbawienny wpływ na najbar-
dziej oddalone ludy i kraje wyczerpać uczą bowiem korzyść
się przed Tobą i cześć Ci składać. Inni rozumieją pod kresy bieguny
północny i połudn. dla tego że wymienione tu są i drugie dwie strony
świata.

Ps. 66.

1. Przewodnikowi chóru. Pieśń, psalm. Zaśpiewaj Panu cała ziemia.
2. Śpiewajcie chwałę imienia Jego, oddajcie chwałę sławie Jego.
3. Rzeczcie Panu: jak wspaniałe dzieła Twoje; dla wielkiej potęgi Twojej schlebiaj Ci wrogi Twojo.
4. Cała ziemia korzy się przed Tobą i śpiewa Ci, śpiewa imie Twoje.—Sela.
5. Pójdźcie i zobaczcie dzieła Pańskie; wspaniały On czynami względem ludzi.
6. Przemienił morze w łąd, rzekę przeszli pieszo; tam uradowaliśmy się w Nim.
7. Panuje we wszechmocy Swojej światu, oczy Jego na narody spoglądają; wiarołomni aby się nie rozzuchwalili. Sela.
8. Uwielbiajcie ludy Pana naszego i głoscie sławę Jego.
9. Który powołał dusze nasze do życia, nie dał zachwiać się nodze naszej.
10. Bóg doświadczył nas Panie; spławiałeś nas, jak się spławia srebro.
11. Zawiodłeś nas w paść, nałożyłeś kleszcze na biodra nasze.
12. Ustanowiłeś człowieka głową naszą, popadliśmy w ogień i w wodę, ale wywiodłeś nas do pełni szczęścia.
13. Wnijdę do domu Twojego z całopaleniem, uiszczę Ci śluby moje.

6. Morze czerwone i Jordan, ob. Joz. 3, 17.

11. כיועקא od כיוודא polować—byliśmy osaczeni bez wyjścia. Por. Ps. 55, 4. uciskać. Por. Ps. 55, 4.

12. Inaczej: uczyniłeś tyrana naszym władcą, רכב panować, por. Dent. 32, 18. ראש naczelnik, władca, por. Num. 14, 4. Ps. 18, 44. אנוש tyran, Ps. 56, 2. Palono nasze miasta, zasypywano nasze studnie.

סו

- 1 לְמַנְצַח שִׁיר מִזְמוֹר הִרְיעוּ לְאֱלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ :
- 2 וּפְרוּ כְבוֹד־שִׁמּוֹ שִׁימוּ כְבוֹד תְּהִלָּתוֹ :
- 3 אָמְרוּ לְאֱלֹהִים מַה־נִּוְרָא מַעֲשֵׂיהָ כָּרַב אֶתְּךָ יִכְהַשׁוּ־לָךְ אֱיִבֶיךָ :
- 4 כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ וַיִּזְמְרוּ־לָךְ וַיִּפְרְוּ שִׁמְחָה סִלָּה :
- 5 לָבוֹ וְרָאוּ מַפְעֻלוֹת אֱלֹהִים נִוְרָא עֲלֶיךָ עַל־בְּנֵי אָדָם :
- 6 תִּפְּחֶה יָם | לִיבִשֶׁה בַּנְּהַר יַעֲבְרוּ בְּרַגְלֵי שָׁם נִשְׁמַחַה בּוֹ :
- 7 מִשָּׁל בְּנִבְרָתוֹ | עוֹלָם עֵינָיו בְּנוֹיִם תִּצְפְּינָה תַּפְּוֹרְרִים | אֱלִירִימוֹ יִיטוּ קִיר לָמוֹ סִלָּה :
- 8 כָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ :
- 9 תִּשְׁלֵם נַפְשֵׁנוּ בַחַיִּים וְלֹא־נִתֵּן לַמּוֹט רַגְלָנוּ :
- 10 כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צָרַפְתָּנוּ כַּצָּרָה־כֶּסֶף :
- 11 תִּבְאֲתָנוּ בַּמַּצֹּדֶה שִׁמַּת מוֹעֵדָה בְּמַתְנֵינוּ :
- 12 הִרְפַּבְתָּ אֲנֹשׁ לְרַאשֵׁנוּ בָּאנוּ בְּאֵשׁ וּבַמַּיִם וְתוֹצִיאֵנוּ לְרֵוִיחַ :
- 13 אָבוֹא בִיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשַׁלֵּם לָךְ נִדְרֵי :

Ps. 66. Pieśń dziękczynna prawdopodobnie króla Chiskjasza, po upadku Sanheriba. Wieszczy wzywa wszystkie ludy, którym potęga owego zdobywcy zagrażała, aby składały cześć Bogu.

2. Inni czyt. Hos. 7, 9.

3. Inni czyt. במעשיך. מה נורא אתה במעשיך. jakżeś wspaniały w Twoich dziełach. Schlebiają, hołdują. Por. Ps. 18, 45.

5. Nie słowa ludów, lecz dalsze rozwinięcie w. 1. Por. Ps. 46, 9.

14. Co wyrzekły wargi moje, a wypowiedziały usta moje w niedoli mojej.

15. Całopalenia tuczne złożę Ci, wraz z kadzidłem barany; przygotowuję cielce i kozły.—Sela.

16. Pójdźcie, posłuchajcie a opowiem, wszyscy bogobojni, co uczynił dla duszy mojej.

17. Do Niego usty mojemu wołałem, a chwala na języku moim.

18. Niegodziwość gdybym spostrzegł w sercu mojem, nie wysłuchałby Pan.

19. Wszelako wysłuchał Pan, baczył na głos modlitwy mojej.

20. Błogosławiony Pan, który nie odrzucił modlitwy mojej, a nie usunął łaski Swojej odemnie.

Ps. 67.

1. Przewodnikowi chórn, przy towarzyszeniu instrumentów smyczkowych. Psalm, pieśń.

2. Pan oby zmiłował się nad nami i błogosławił nam; oby zajaśniał obliczem Swojem w pośród nas.—Sela.

3. Aby poznano na ziemi drogę Twoję; wśród wszystkich ludów pomoc Twoję.

4. Niech wielbią Cię narody, Panie; niech wielbią Cię narody wszystkie.

5. Niech się ucieszą i rozradują plemiona; bo sądzić będziesz narody w prawości, a plemiona ziemi poprowadzisz. Sela.

6. Niech wielbią Cię narody, Panie; niech wielbią Cię narody wszystkie.

7. Ziemia wydała plon swój; niech błogosławi nam Pan, Pan nasz.

4. Ebn Ezra i Kimchi czytają, או יורד .

6. Inni: wielbią Cię narody. Por. Mal. 1, 11.

7. Być może że psalm śpiewany był podczas obchodu święta zbiorów. Por. Lev. 26, 4.

14 אֲשֶׁר-פָּצוּ שְׂפֵתַי וּדְבַר-פִּי בְצַר-לִי :

15 לְעֹלֹת מִתִּים אֶעֱלֶה-לָךְ עִם קִמְצַת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בְקָר

עִם-עֲתוּדִים סֶלָה :

16 לְכוֹר-שְׁמֵעוּ וְאַסְפְּרָה כָּל-יִרְאַי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה

לְנַפְשִׁי :

17 אֱלֹו פִּי-קָרָאתִי וְרוּחִם תַּחַת לְשׁוֹנֵי :

18 אֲנִי אִם-דַּרְאִיתִי בְּלִבִּי לֹא יִשְׁמַע אָדָנִי :

19 אֲכֹן שָׁמַע אֱלֹהִים תְּקֹשִׁיב בְּקוֹל תַּפְלְתִּי :

20 בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא-תִסָּר תַּפְלְתִּי וְחִסְדּוֹ מֵאַתִּי :

סז

1 לְמִנְצַת בְּנֵינֹת מִזְמוֹר שִׁיר :

2 אֱלֹהִים יַחַנְנוּ וּבִרְכָנוּ יֵאָר פָּנָיו אֲתֵנּוּ סֶלָה :

3 לְדַעַת בְּאַרְצְ דְּרָבָךְ בְּכָל-גּוֹיִם יִשְׁוַעְתְּךָ :

4 יוֹדֶה עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדֶה עַמִּים כָּלָם :

5 יִשְׁמְחוּ וְיִרְנְנוּ לְאַמִּים כִּי-תִשְׁפַּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וּלְאַמִּים |

בְּאַרְצְ תַּנְחֵם סֶלָה :

6 יוֹדֶה עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדֶה עַמִּים כָּלָם :

7 אֲרִץ נִתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ :

17. Ebn zam. בני — בפי רומם W heb. „pod językiem“ tyle co w myśli, w sercu. Por. Ps. 10, 7.

Ps. 67. Odpowiedź ludu na błogosławieństwo kapłanów. Num. 6, 24, 25. Godną uwagi jest kosmopolityczna cecha niniejszego psalmu, ułożonego prawdopodobnie po powrocie z niewoli Babilońskiej.

8. Niech błogosławi nam Pan, a niech boją się go wszystkie krańce ziemi.

Ps. 68.

1. Przewodnikowi chóru Dawida. Psalm, pieśń.
2. Powstał Pan, rozproszyły się wrogi Jego, i uciekli nieprzyjaciele Jego przed Nim.
3. Jak się rozwiewa dym, rozwiałeś ich, jak topnieje воск przed ogniem; nikną niegodziwi przed Panem.
4. A sprawiedliwi cieszą się, weselą przed Panem i unoszą się radością.
5. Śpiewajcie Panu, wysławiajcie Imię Jego; uderzcie w bębny na cześć zasiadającego w niebiosach przy imieniu Jah i radujcie się przed Nim.
6. Ojcem sierot i sędzią wdów, Pan w Przybytku Swoim świętym.
7. Pan, który sprowadza zabłąkanych ku domowi, wodzi jeńców do szczęśliwości; tylko odstępcy zalegli pu- stynię.

5. כלו denom. od כל por. we wstępie סלה. Uderzcie w bębny ile- kolwiek razy wspomną imię Jego Jah. Podobny zwrot mowy Ex. 32, 3. Podług większości kom. od כלל w zn. udeptywać, torować zam. כלו ררך. Wedle *Targ. Raszi* i *Ebn Ezra*: wynosić, wysławiać, jak piel סלסל. — ערבה zamierzeha dal, od ערב zmieszać, zmierzchać się. כל רכב בערבות. wł. panu- jącej w niedocieczonój głębi nieba. Por. Dent. 33, 26. Jez. 19, 1. Wedł. innych ערבות stepy, tu puste niziny rozciągające się po obu stronach Jordanu i morza martwego przez które arkę w tryumfie prowadzono.

6. Wioszczy wspomina poległych na wojnie i pociesza pozostało wdowy i sieroty. Wedle niekt. rozumieć należy סלוי למי.

7. Jest to wszak ten sam Bóg, który rozproszonych niegdys w Egipcie do pierwotnego siedliska ich zaprowadził, który uwiezionych w tej ziemi do szczęścia wywiódł, tylko przekorni na pustyni wymarli. כשור od כשר Eccl. 11, 6. Est. 8, 5. pok. z אשר i ישר być prostym, szczęśliwym. *Ebn Ez.* i *Mendels.* czytają כשור okutych w kajdany. *Raszi* w właściwym czasie, tak samo *Luter.*

8 יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל־אֲפְסֵי־אָרֶץ :

סח

- 1 לְמַנְצַח לְדוֹד מִזְמוֹר שִׁיר :
- 2 יִקוּם אֱלֹהִים יִפּוּצוּ אוֹיְבָיו וַיְנוּסוּ מִשְׁנֵאוֹ מִפְּנֵיו :
- 3 כַּהֲנַחַף עֲשֵׂן תִּנְדָּף כַּהַמָּס דּוֹנֵג כַּפְּנֵי־אֵשׁ יֵאָבְדוּ רָשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים :
- 4 וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ וְעֹלְזוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׂשֹׂו בְשִׂמְחָה :
- 5 שִׁירי | לְאֱלֹהִים זַמְרוּ שְׁמוֹ כֹּלֹ לְרַכֵּב בַּעֲרָבוֹת בְּיַהּ שְׁמוֹ וְעֹלְזוּ לִפְנֵיו :
- 6 אֲבֵי יִתּוּמִים וְדַגְלֵי אֱלֹהִים בְּמַעוֹן קִדְשׁוֹ :
- 7 אֱלֹהִים | מוֹשִׁיב יְהוּדִים | בְּיַתֵּהּ מוֹצֵיא אֲסִירִים בְּבוֹשָׁרוֹת אַדְמוֹרִים שְׂכָנֵי צִיחִיָּה :

Ps. 68. Hymn tryumfalny, ułożony po zwyciężeniu Filistynów, Moabitów, Ammonitów, Syryjczyków i Edomitów, kiedy Dawid jako pe- łen chwały wódz, prowadząc mnóstwo jeńców i zdobyte na nieprzyjaciela bogate łupy wojenne, wraz z arką przymierza (2 Sam. 11, 11) do stolicy swojej wracał. Hymn rozpoczyna od starożytnego hasła, które się rozle- gało ilekolwiek razy arka w pochód ruszyła (Num. 10, 35.), przechodzi do hymnu Dobry po odniesionóm zwyciężeniu nad Syron (Sędz. 5, 4. 5.), i potrąca zlekka o historię zdobycia Palestyny. Przypomina nastę- pnie niedaleką przeszłość, kiedy chodziło o wybór stolicy dla nowo utwo- rzonego przez siebie państwa, gdzie góra Cyonu pierwszeństwo otrzy- mała. Przechodzi naruszone do ostatniej wojny z Edomem, która szerog walk zakończyła, opisuje uroczysty powrót do Jerozolimy i spogląda pe- łen otuchy w świetną przyszłość, która się teraz dla państwa rozwiera.

2. Te same słowa Num. 10, 35. jako wezwanie w 2-jej osobie.

3. יהנף n. verb. zam. הנף. המס. nif. od מסס. Szybko i bez trudności zwycięża Bóg wrogów swoich.

4. זיקים Izraelici. לפני w przeciwst. do popr. לפני.

8. Panie, gdyś szedł przed ludem Twoim, gdyś kroczył przez pustkowia.—Sela.

9. Ziemia drżała, a niebiosa rozplywały się przed Panem; jak ów Synaj przed Panem, Panem Izraela.

10. Deszcz obfity spuściłeś Panie; dziedzictwo Twoje omdlałe, Ty pokrzepiłeś je.

11. Zastępy Twoje przebywały na niéj; przygotowałeś ją w dobroci Swojej dla biednego, Panie.

12. Pan dał hasło; radosnych zwiastunek zastęp wielki.

13. Królowie zastępów pierzchają, pierzchają, a mieszkanka domu dzieli łupy.

14. Gdyście rozłożyli się pośród zagród, skrzydła gołębiczy pokryte były srebrem, a loty jej (zielonawozłotym blaskiem).

15. Gdy rozproszył Wszechmocny królów w niéj, zaśnieżyłeś na Calmonie.

16. Góro Pana, góro Baszanu, góro piętrząca się, góro Baszanu.

spoczynku. משפחה Dent. 49, 15. Sęd. 5, 16. zagroda dla bydła lub owiec. ימה przydomek ludu Izr. Inni: Byliście wtedy כנפי jak 'skrzydła gołębiczy lśniące się w słońcu srebrem i złotem—t. j. opływaliście w dostatki.

15. Dalsze wojny za Saula i Dawida. Gdy Bóg rozproszył królów w Palestynie, zaśnieżyły się kości poległych wrogów na Calmonie, niedaleko Sychem ob. Sęd. 9, 48. Ges. i Geier: rozjaśniłeś w ciemności t. j. zablęskło szczęście w Izraelu. Inni: Gdy rozwinięto „szadaj“ t. j. chora-giew z tem godłem, królów w niéj pokryłeś śnieżną białością Calmonu t. j. zbledli z trwogi. חילי jak חילי. jak חילי, חילי, חילי.

16. Po ostatecznym podbiciu Palestyny wybraną została Jerozolima na stolicę, a góra Cyon na siedlisko chwały Bożej. Wyborowi temu opierały się niby wyższe nierównie góry, w szczególności zaś góry Baszanu, mianowicie Hermon i Antilibanon, spoglądając zazdrośnie na nieznaczny Cyon. Góry Baszanu przed wszystkimi innymi przez Mojżesza zdobyte, miały niejako dawniejsze prawa.

8 אֱלֹהִים בְּצִאתְךָ לִפְנֵי עַמְּךָ בְּצֵעְדֶךָ בְּיַשְׁמוֹן מִלָּה :

9 אֲרֶץ רָעָשָׁה | אֶף שָׁמַיִם נִמְפוֹ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זָה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :

10 גִּשְׁם גְּדֻבּוֹת תִּנְנֶה אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְךָ כּוֹנֵנְתָה :

11 חִיתְךָ יִשְׁבוּרָה תִכְוֵן בְּמִוְבָּחְךָ לְעֵי אֱלֹהִים :

12 אֲדַנִּי יְתֹ-אָמַר הַמְבִשְׂרוֹת צָבָא רָב :

13 מַלְכֵי צָבָאוֹת יִדְרוֹן יִדְרוֹן וְגִנָּת פְּתִילֶיךָ שָׁלַל :

14 אִם-תִּשְׁכַּחוּ בְּיָד שְׂפָתַיִם בְּנֵי יוֹנָה נַחֲפָה בְּכַסֵּת וְאִבְרוּחֶיהָ :

בִּירְמִיָּה חֲרוֹץ :

15 בְּפָרֶשׁ שִׁדֵּי מַלְכִים כָּה תִשְׁלַג בְּצַלְמוֹן :

16 חֲרֵ-אֱלֹהִים חֲרֵ-בָשָׁן חֲרֵ-בְנָנִים חֲרֵ-בָשָׁן :

9. Por. Ex. 15, 14, 15. Ziemia zadrżała i niebo pokryło się chmurami — tak jak ów Synaj w chwili objawienia. Słowa zapożyczone z pieśni Debory.

10. Gł. deszcz darów, alluzya do manny i przepiórek, które niby deszcz spadały. Por. Ex. 16, 4. Ps. 78, 24 i 26. Dziedzictwo, tyle co lud Twój. חילי zam. חילי. Por. 1 Sam. 28, 3.

11. חילי wojsko Twoje, jak 2 Sam. 23, 13. Ps. 74, 19. w Palestynie. Po חילי dop. niekt. איכל.

12. Wzmianka o pierwszych walkach w Palestynie. חילי zam. חילי. Zaledwie wydał Bóg hasło, a już ukazały się zastępy zwiastunek, które wedle ówczesnego zwyczaju zwycięstwo publicznie opiewały. Por. w. 26. Ex. 15, 20. Sędz. 5, 12, 11, 34. 1 Sam. 18, 6. 2 Sam. 1, 20.

13. Ucieczka królów Palestyny i zdobycie łupów, które lud Izr. rozdzielał—według innych mowa tu o żonach wojowników.

14. Apostrofa do pracjów wyrażająca spoczynek ich po znojach wojennych. חילי dual. od חילי klasę, postawić, oznacza w ogóle miejsce

17. Czemu zawistnie spoglądacie, góry piętrzące się, na górę, którą upodobał Pan na siedlisko Swoje? Zaprawdę, Bóg zamieszka tam na wieki.

18. Wózów Pańskich myriady, tysiące wielokrotne. Pan między niemi jak na Synaju w świętości.

19. Wstąpiłeś na wysokość, wzięłeś jeńców, pobrałeś daninę w ludziach, i przekornych, aby się osiedlili, Boże Panie.

20. Błogosławiony Pan, dzień w dzień opiekuje się nami; Pan pomocą naszą.—Sela.

21. Pan nam Panem wybawienia, a u Boga Pana są od śmierci wyjścia.

22. Tak Pan zmiażdżył głowę wrogów Swoich; ciemie włochate postępującego w grzechach swoich.

23. Rzekł Pan: z Baszanu sprowadzę ich; sprowadzę z nad głębin morza.

24. Aby brodziła noga twoja we krwi, a język psów twoich we wrogach miał udział.

25. Widzieli pochód Twój Panie; pochód Pana mojego, króla mojego w świętości.

26. Na czele piewcy, za nimi grajkwie, wśród dziewic bijących w bębny.

27. Chórami chwalcie Pana, Pana, wy z rodu Izraela.

odtąd i przekorni poganie pod Twoją opieką zamieszkali. Inni: wstąpiłeś na górę Cyon otoczony jeńcami i łupami wojennymi, aby odtąd i przy przekornych Izraelitach przebywać, Jah, Panie!

20. Wieszcz mówi tu o przebytych wielkich niebezpieczeństwach, które po wybraniu Cyonu na siedlisko chwały Bożej Izraelitom zagrażały. עטם podnosić, udźwignąć, przen. opiekować się. Inni: choć obarcza nas.

22. Ezu zam. שעי Ezau czyli Edom zamieszkały na górach porośniętych lasami nazywał się włochaty, kosmaty.

23. Choćby nieprzyjaciel na niedostępne wyżyny Baszanu się schronił, choćby w głębi morza się ukrył; Inni: choćby na wschód lub zachód uciekał, Ja go pojme i w moc twoją oddam.

24. Mas = mas część, udział. לשון może być i mas.

25. Opis dalszego pochodu w obrębie świątyni.

17 לְמַה | תִּרְצְדוּן הָרִים בְּבָנִים הָהָר חֲמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתוֹ
אֶת־יְהוָה יִשְׁכֵּן לְנֶצַח :

18 רָכַב אֱלֹהִים רִבְתָּי אֶלְפֵי שְׁנָאוֹ אֲדָנִי כָּם סִינַי
בְּקָדֶשׁ :

19 עָלִיתָ לְמָרוֹם | עֲשִׂיתָ שְׁבִי לְקַחַת מִתְּנוֹת בְּאָדָם וְאֶת
סוֹרְרִים לְשִׁבְן | יְהוָה אֱלֹהִים :

20 בְּרוּךְ אֲדָנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֵם־לָנוּ הָאֵל יִשׁוּעָתָנוּ סֵלָה :

21 הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוָה אֲדָנִי לְפָנֹת תּוֹצְאוֹת :

22 אֶת־אֱלֹהִים יִמְחִץ רֹאשׁ אֲיָבָיו קָדְקֹד שִׁעַר מִתְהַלֵּךְ
בְּאֲשָׁמוֹ :

23 אֲמַר אֲדָנִי מִבְּשֵׁן אֲשָׁיִב אֲשִׁיב מִמְצֻלוֹת יוֹם :

24 לְמַעַן | תִּמְחִץ רִגְלֶךָ בָּרֶם לְשַׁעַן בְּלַבְיָךְ מֵאֲוִיבִים
מִנְהוֹ :

25 רֵאוּ הַלִּיבוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הִלִּיבוֹת אֵלַי מִלִּפְנֵי בְּקָדֶשׁ :

26 קָדְמוֹ שָׁרִים אַתָּה נִנְגָם בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תּוֹפְפוֹת :

27 בְּמִקְהֵלוֹת בְּרָבוֹ אֱלֹהִים אֲדָנִי מִמִּקְוֵי יִשְׂרָאֵל :

17. Inni: zam. רקר skakać, nadskakiwać Bogu. גבנים góry posiadające kilka szczytów, sing. pagórkowaty. Sternberg החר tę górę, wieszcz wskazuje niejako na górę Cyon.

18. Tak jak monarcha otoczony licznym orszakami do rezydencji swojej wjazd odbywa, tak wkracza Bóg do Cyonu otoczony myrjadami zastępów. שני powtórzenie, od שנה powtórzyć, w formie בנין. Inni od שני blask, jaśniejące istoty, aniołowie. Bóg w pośród nich כבסיני jak niegdys na Synaju. Philippson: Synaj, t. j. majestat Boży objawiony na Synaju wstąpił do przybytku na Cyonie.

19. Dawid wspomina o ostatniej wojnie, mianowicie o zdobyciu wyżyn Petry, stolicy Edomitów, które to zwycięstwo nie sobie, lecz jak zawsze Bogu przypisuje. Nabrałeś niewolnika, zdobyłeś poddanych, aby

28. Tam Benjamin najmłodszy, zwycięzca ich; książęta Jehudy, hufce ich, książęta Zebulun, książęta Naftali.

29. Ustanowił Pan twój potęgę twoję; utwierdź Panie, coś zdziałał dla nas.

30. Do przybytku Twojego nad Jeruzalem, Tobie przynoszą królowie dary.

31. Rozgromiłeś zwierzę sitowia, gromadę byków wśród ciałat ludów, że pełzają ze sztabami srebra; rozproszył narody bojów żądne.

32. Przychodzą potężni z Egiptu; ziemia Kusz wyciąga ręce swe do Pana.

33. Królestwa ziemi, śpiewajcie Panu, wysławiajcie Pana.—Sela.

34. Który unosi się w niebiosach niebios odwiecznych; oto rozległ się głos Jego, głos potężny.

35. Oddajcie sławę Panu; wśród Izraela majestat Jego, a potęgę Jego w obłokach.

36. Wspaniałys Panie w świątyniach Twoich; Pan Izraela On daje siłę i potęgę narodowi; błogosławiony Pan.

Ps. 69.

1. Przewodnikowi chóru na sześć głosów. Od Dawida.

i małych narodów. *lit.* od *חורם* *חורם* od *חורם* się, padał do nóg. Przyp. 6, 8. *חור* od *חור* że przychodzi w pokorze składać haracz. *חור* = *חור*.

32. *חורם* od *חורם* w arab. jaśnieć, tyle co wielmożny, potężny. *Rabbi Menachem* i *Michaalis*: mieszkańcy prowincji Egipskiej Aszmunain. Kusz = Etyopia, *חור* zam. *חור* *חור* od *חור* wzniesie ręce usilnie błagając, albo składając dary.

34. Rozległ się głos Jego w wypadkach tej wojny.

36. Słowa chóru. *חורם* w pl. Por. Jer. 51, 51.

Ps. 69. Elegja pełna rzewności z trzech części się składająca. Każda część zaczyna się od *חורם*. Wiersze 36. i 37. są późniejszym dodatkiem. *Tholuck*, *Venema* i inni uważają ten ps. za utwór Dawida. *Sternberg* odnosi go do pobytu jego na pustyni Maon (1 Sam. 23.), *Hitzig* i *Vaihinger* przypisują go Jeremiaszowi, (por. Jer. 38, 6.) *Kimchi*, *De Wette*, *Ev.* i inni utrzymują, że ułożony został w czasie niewoli Bab.

28 שָׁם בְּיָמֵינוּ וְצִעִיר רִדְם שָׁרְנִי יְהוּדָה רִנְתָּתָם שָׁרְנִי אֶבְלֹון שָׁרְנִי בְּפִתְלֵי :

29 צוּרָה אֱלֹהֵיךָ עֲנֵה עוֹזָה אֱלֹהִים זֹו פַעֲלָתָ לָנוּ :

30 מִהִיבֶלְךָ עַל־יְרוּשָׁלַם לָךְ יוֹבִילוּ מַלְכִים שָׁנִי :

31 גֵּלֶר חֵית קִנְהָ עֵדֶת אֲבִירִים בְּעֵלְי עֲפִים מִתְרַפֵּם בְּרִצִי

כֶּסֶף בְּזָר עֲפִים קֶרְבֹת יִחְפְּצוּ :

32 יִאֲתִיו חֲשָׁמַיִם מִנִּי מִצְרַיִם כּוֹשׁ תִּרְיִץ יִרְיוּ לְאֱלֹהִים :

33 מִמְלַכֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לְאֱלֹהִים וּמְרוּ אֲדָנִי מִלָּה :

34 לָרֶכֶב בְּשָׁמַי שְׁמִי־קָדְם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוּ קוֹל עֹז :

35 תִּגְנו עֹז לְאֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל בְּאַתֵּוּ וְעֹז בְּשַׁחֲקִים :

36 גִּוְרָא אֱלֹהִים מִמְקַדְשֶׁךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתֵּן וְעֹז

וְתַעֲצֹמֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים :

סמ

1 לְמַנְצִחַת עַל־שׁוֹשָׁנִים לְדָוִד :

28. Zauważ, wymienił wszystkie pokolenia, wlicząc ogranicza się na wspomnieniu najbliższych i najdalszych. Tam w orszaku postępuje Benjamin, najmłodszy z synów Jakóba, zajmujący jednak poczesne stanowisko, stolica bowiem w jego udziale się znajdowała, i Jehuda najdzielniejsza potęga kraju, obaj reprezentanci pokoleń na południu i najbliżej Jerozolimy zamieszkałych. Następnie idą Zebulun i Naftali, sławni swą odwagą (Sędz. 5, 18) przedstawiciele pokoleń północnych i najdalej od stolicy osiadłych. *חורם* zam. *חורם* part. od *חור* zwycięzca wrogów—Benjamin odnosił bowiem wiele zwycięstw w osobie Ehuda i Saula, którzy z pok. tego pochodzili. *חורם* gromada, zastęp. Inni: ich kamień, niby aluzya do Kamienia Judejczyka Dawida, którym Goljata pokonał.

30. Inni: Dla świątyni Twojej, dla chwały jej. *חור* zastępuje tu jednak *חור* por. *חורם* w. 36. *חור* wyraża położenie przybytku, wznoszące się na górze po nad Jerozolimą.

31. *חורם* zam. *חורם* part. tyle co *חור* *חור* Zwierzę sitowia, tu nie krokodyla Egipskiego, lecz lwa Eufratu czyli Syryę. Gromadę wielkich

2. Wspomóż mię Panie, bo doszły wody aż do zagrożenia życia.

3. Ugrzążłem w bagnie bezdenném, a niemasz oparcia; dostałem się w głębie wód, a prąd uniósł mnie.

4. Znużyłem się wołając, zaschło gardło moje; omdlały oczy moje wyglądając Pana mego.

5. Liczniejsi niż włosy głowy mojej są nienawidzący mnie daremnie, wzmogli się ciemiecy moi, wrogi moje bez powodu; czegom nie zagrabił nigdy, mam zwrócić.

6. Panie Ty znasz nieroztropność moję, a winy moje przed Tobą nie tajne.

7. Niechaj nie powstydzą się przezemnie ufający Ci Panie, Boże zastępów; niech nie zarumienią się przezemnie szukający Cię, Panie Izraela.

8. Wszak dla Ciebie znosiłem szyderstwo; okrył rumieniec oblicze moje.

9. Obcym się stałem braciom moim; i nieznanym dla synów matki mojej.

10. Bo gorliwość dla domu Twego trawiła mnie; a szyderstwa urągających Tobie spadały na mnie.

11. I wypłakałem poszcząc duszę moję; a było to na urągawisko dla mnie.

12. I włożyłem miasto szaty wór; i stałem się im przysłowiem.

13. Rozpowiadają o mnie przesiadujący w bramach i śpiewki pijanych.

14. A ja—modlitwa moja do Ciebie Boże, w porę łaski Panie; w wielkiem miłosierdziu Twojem, odpowiedz mi ziszczeniem pomocy Twojej.

6. *אורח* ob. Ps. 38, 6. Tu: wiadomo Ci żem niewinny.

7. *Sternberg*: nadzieja wszystkich moich stronników.

8. *עליר* por. Ps. 44, 23, 16.

9. *מור* *hof*. od *ור*. Por. Ps. 27, 10, 38, 13.

11. Tak *Mendels*. Inni: I plakałem, w poście była dusza moja.

14. *עני* zam. *לעני*. Por. Jez. 49, 8.

2 הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד-נַפְשִׁי :

3 מִבְּעֵתִי | בִּינְנָה מְצוּלָה וְאִינוּ מַעֲמֵד בְּאֵתִי בְּמַעֲמַקֵּי-מַיִם

וְשִׁבְלַת שְׂטָפְתָנִי :

4 יִגְעַתִּי בְּקִרְאִי נִתַּר גְּרוֹנִי כָּלוּ עֵינַי מִיַּחַל לְאֱלֹהֵי :

5 רַבּוּ | מַשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי שֹׁנְאֵי הָנֶם עֲצָמֵי מַצְמִיתֵי אֵיבֵי

שָׂקָר אֲשֶׁר לֹא-יִזְלְתִּי אִם אֲשׁוּב :

6 אֱלֹהִים אַתָּה יִרְעֵת לְאוֹלָתַי וְאֲשֵׁמוֹתַי מִפֶּה לֹא-יִבְחָרוּ :

7 אֲלֵי-יִבְשׁוּ בִי | קוֹיָה אֲדַנִּי יְהוָה צָבָאוֹת אֲלֵי-יִכְלְמוּ בִי

מִבְּקִשְׁיָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :

8 כִּי-עָלִיךָ נִשְׁאֵתִי חֲרָפָה כְּסִתָּה כְּלָמָה פָּנָי :

9 מִיּוֹד הִיַּתִּי לְאֵתִי וְנִכְרִי לְבָנֵי אִמִּי :

10 כִּי-קִנְאַת בֵּיתְךָ אִבְדַּלְתָּנִי וְחֲרָפוֹת חוֹרְפִיךָ נִפְלוּ עָלַי :

11 וְאֲבַבְתָּ בְּצוּם נַפְשִׁי וְתַהֲוִי לְחֲרָפוֹת לִי :

12 וְאֲתַנְּתָה לְבוֹשֵׁי שָׂקָר וְאֲהִי לָהֶם לְמִשְׁלָל :

13 יִשְׁחֲחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׂעָר וְנִגְיָנוֹת שׁוֹתֵי שָׂקָר :

14 וְאֲנִי תַפְלִיתִי-לָךְ | יְהוָה עַת רְצוֹן אֱלֹהִים בְּרַב-חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי

בְּאֵמַת יִשְׁעֶךָ :

3. Por. Ps. 40, 3.

4. *Ebn Ezra*: dla tego że jestem oczekującym. *Sept. i Chald.* czytają *מיחל* : omdlały oczy moje z długiego, napiętego wyglądania pomocy. Może lepiej zam. *אני מיחל*.

5. Por. Ps. 35, 19, 40, 13, 35, 11. *Syr.* czyta *מעצמותי* zam. *מאו*. Może tu mowa o władzy królewskiej której jeszcze wtedy Dawid Saulowi nie był odebrał. Według innych przysłowie, zam. jestem przedmiotem nieuzasadnionych zarzutów.

15. Wydobądź mnie z błota, abym nie utonął; niech ocalonym będę od przeciwników moich i z głębin wód.

16. Niech nie uniesie mnie prąd wody, i niech nie pochłonie mnie głębia, i nie zawrże nademną topiel paszczy swojej.

17. Wysłuchaj mnie Boże, bo błogą łaska Twoja; w wielkiem miłosierdziu Twojem zwróć się do mnie.

18. I nie skrywaj oblicza Twego przed sługą Twoim, bom uciśniony; pospiesz i wysłuchaj mnie.

19. Zbliź się do duszy mojej i wybaw ją; z powodu wrogów wyzwól mnie.

20. Ty znasz hańbę moję, i wstyd mój, i sromotę moję; obecni Ci wszyscy ciemiecy moi.

21. Hańba kruszy serce moje i jestem zbolały; czekam spóścucia a niemasz go, pocieszających, a nie znalazłem.

22. Wdali w pokarm mój żółć; a w pragnieniu mojem poili mnie kwasem.

23. Niech stół ich będzie dla nich zasadzką; a dla bezpiecznych sidłem.

24. Niech zaćmią się oczy ich, by nie widzieli; a biodra ich nieustannie zachwiewaj.

25. Wylej na nich gniew Twój; a zapalczywość Twoja niech dosięgnie ich.

26. Niech stanie się zamek ich pustkowiec; w namiotach ich niechaj nie będzie mieszkańca.

27. Bo kogo zraniłeś, ścigają; a o bolu porażonych przez Ciebie rozpowiadają.

28. Wymierz karę za karę na nich; a niech nie dostąpią łaski Twojej.

29. Niech wymazani będą z księgi życia; a wraz z prawnymi nie zapisani.

27. Bo kogo zraniłeś, ścigają, jak Ps. 64, 6.

28. Por. Gen. 4, 13.

29. Por. Ex. 32, 32, 33.

15 הַצִּילֵנִי מִמַּיִם וְאֶל־אֲטֻבָּעָה אֲנַצֵּלְךָ מִשְּׁנָאֵי וּמִמַּעֲמֻקִּי

מִיָּם :

16 אֶל־תִּשְׁמַטְפוּנִי וְשִׁבַּלְתַּ מַּיִם וְאֶל־תִּבְלַעְנִי מַצִּוּלָה וְאֶל־תִּתְאַמֵּר

עָלַי בְּאֵר פִּיָּה :

17 עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ כָּרֵב רַחֲמֶיךָ פָּנֶה אֵלָי :

18 וְאֶל־תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעֲבֹדְךָ כִּי־צָר־לִי מֵחַר עֲנֵנִי :

19 כָּרֵבְךָ אֶל־נַפְשִׁי גֹאֲלֶךָ לִמְעַן אֵיבֹו פָּרְנִי :

20 אַתָּה יְדַעְתָּ חַרְפְּתִי וּבִשְׂתִי וּבְלַפְתִּי נִגְדְּךָ כִּל־צוּרְרֵי :

21 חַרְפְּךָ וְשִׁבַּרְךָ לִפִּי וְאֲנֹוֶשָׁה וְאֲקַוֶּה לְנֹוֶר וְאִין וְלִמְנַחֲמִים

וְלֹא מִצָּרָתִי :

22 וַיִּתְּנֵוּ בְּבִרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמֹאי יִשְׁקֹוּנִי חֶמֶץ :

23 יְהִי־שְׁלַחְנֵם לִפְנֵיהֶם לִפְתַּח וְלִשְׁלוּמִים לְמוֹקֵשׁ :

24 תִּחְשַׁכְּנָה עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת וּמִתְנִיָּהֶם תִּמְיֹד הַמַּעַד :

25 שִׁפְדוּ־עֲלֵיהֶם וְעַמְךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יִשִּׁיגֵם :

26 תִּהְי־מִירְתָם נִשְׁמָה בְּאֹהֲלֵיהֶם אֶל־יְתִי יִשָּׁב :

27 כִּי־אַתָּה אִשְׁר־הַכִּיתָ רִדְפוּ וְאֶל־מִכְאוֹב חֲלַלְךָ

יִסְפְּרוּ :

28 תִּגְדַּח־עֵין עַל־עֵינֵם וְאֶל־יָבֹאוּ בְּצַדִּיקְךָ :

29 יִפְחוּ מִסַּפֵּר חַיִּים וְעַם צַדִּיקִים אֶל־יִפְתְּבוּ :

15. Por. w. 2 i 3.

23. Może alluzja do Saula, który w zdradzieckich zamiarach wielokrotnie Dawida do stołu swojego zapraszał. Por. 1 Sam. 20, 27. Dla bezpiecznych, którzy nie złego nie przeczuwają.

30. A mnie utrapionego i zbolalego, pomoc Twoja Panie wydzwignie mnie.

31. Sławić będę imię Pana pieśnią; wielbić je wdzięcznością.

32. I milszém to będzie Bogu niż wół, niż byk rogaty, dwukopytny.

33. Ujrzą to ponizeni i ucieszą się; szukający Pana, a ożyje serce wasze.

34. Bo słucha ubogich Bóg; a więźniami Swoimi nie gardzi.

35. Chwałą Go niebiosa i ziemia; morza i wszystko co się roi w nich.

36. Albowiem Pan wspomocze Cyon, i odbuduje miasta Jehudy, i osiadą tam, i odziedziczą ją.

37. A potomkowie sług Jego posiadać będą; a miłujący imię Jego zamieszkają w niej.

Ps. 70.

1. Przewodnikowi chóru. Od Dawida, na pamiątkę.
2. Panie, aby ocalić mnie, Boże, na pomoc mi spiesz.
3. Niech się zawstydzą i pobledną czyhający na życie moje; niech się cofną i zarumienia pragnący nieszczęścia mojego.
4. Niech pierzchną na sromotę swoją, którzy wołają: oho! oho!
5. Niech się ucieszą i uradują w Tobie. wszyscy, którzy szukają Cię; i niech powtarzają wciąż: wielkim Pan, którzy miłują pomoc Twoją.
6. A ja biedny i ubogi, Panie pospiesz ku mnie; pomocą moją i zbawcą moim Ty; Boże nie zwlekaj.

Ps. 70. Stanowi z małemi odmianami część ps. 40. Sternberg łączy go z ps. następnym. Inni uważają go za odrębną modlitwę, ułożoną przez Dawida dla każdego znajdującego się w niedoli. Ob. Objaśnienia do Ps. 40, 14.

וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יִשׁוּעַתְּךָ אֱלֹהִים תִּשְׁבְּבֵנִי 30

אֲהַלֵּלְהָ שֵׁם-אֱלֹהִים בְּשִׁיר וְאֶגְדִּלְנֹה בְּתוֹרָה 31

וְתִימַב לַיהוָה מִשׁוֹר פֶּר מִקֶּרֶן מִפְּרִים 32

רְאוּ עֲנָוִים יִשְׁמְחוּ דְרָשׁוּ אֱלֹהִים וַיְתִי לְבַבְכֶם 33

כִּי-שָׁמַע אֱלֹהֵינוּ יְהוָה וְאֶת-אֲסִיּוֹ לֹא בָזָה 34

יִתְלַוְהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יָמִים וּבְלִרְמֵשׁ בָּם 35

כִּי אֱלֹהִים יִשְׁעֵי צִיּוֹן וַיִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם 36

וַיִּרְשׁוּהָ :

וַזָּרַע עֲבָדָיו יִנְחֲלוּהָ וְאֶהְבֵּי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ-בָהּ 37

ע

לְמַנְצִיחַ לְדוֹד לְהַזְכִּיר 1

אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעִזְרָתִי חוֹשֶׁה 2

יִבְשׁוּ וַיַּחֲפְרוּ מִבְּקָשׁי כַּפְשִׁי יִסְגּוּ אַחֲרַי וַיִּבְלְמוּ חַפְצֵי 3

רַעְתִּי :

יֵשׁוּבוּ עֲלַי-עֵקֶב בְּשִׁתְּכֶם הָאֲמֹרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה 4

יִשְׁעִישׁוּ וַיִּשְׁמְחוּ אֲנִי כִּי כָל-מִבְּקָשׁי וַיִּאֱמְרוּ תָמִיד יִגְדַל 5

אֱלֹהִים אֶהְבֵּי יִשׁוּעַתְּךָ :

וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים חוֹשֶׁה-לִּי עֲזָרִי וּמִפְּלִמֵי אֲתָהּ 6

יְהוָה אֱלֹהֵי-אֲחֵרֶיךָ :

33. ראו *praet.* zam. *fat.* Por. Ps. 22, 27.

34. Więźnie, w ogóle cierpiący.

36. Dodatek późniejszy. Ja, Palestynę.

Ps. 71.

1. Do Ciebie Boże się chronię, niech się nie powstydzę na wieki.
2. Przez sprawiedliwość Twoją ocal i wyswobódź mnie; skłoń ku mnie ucho Twoje i dopomóż mi.
3. Bądź dla mnie opoką chroniącą, bym mógł tam uciec zawsze, którą ustanowiłeś dla wybawienia mojego; bo skałą moją i warownią moją Ty.
4. Panie mój, wyswobódź mnie z ręki niegodziwego, z garści krzywdziciela i grabieżcy.
5. Bo ty nadzieją moją, Panie, Boże; zaufaniem mo-jem od młodości mojej.
6. Na Tobie wspierałem się od żywota, od łona matki mojej Tyś przewodnik mój; Tyś był chwałą moją zawsze.
7. Jakby przestroga byłem dla wielu; ale Ty obroną moją potężną.
8. Pełne usta moje chwały Twojej, codzien sławy Twojej.
9. Nie porzucaj mnie pod czas starości; gdy się wy-czerpie siła moja nie opuszczaj mnie.
10. Bo rozpowiadają wrogi moje o mnie, a czyhający na życie moje naradzają się społem.
11. Mówiąc: Pan opuścił go; ścigajcie i pochwyćcie go, bo nikt nie ocali.
12. Panie, nie oddalaj się odemnie; Panie mój, na pomoc mi spiesz.

6. Por. Ps. 22, 10, 11. גוי part. od na unosić się, przemykać, przen. przewodnic — tak *Hengst.* i inni. *Philipps.* i *Fürst*: moja ucieczka. *Ges.* i *Rosenm.* od גוי obcinać, obciosać, przen. kształcić. *Targ* i *Herksch.* jak גוי wyprowadziłeś mnie.

7. Nauczającą przestroga z powodu wielkich moich nieszczęść (Por. Ezech 24.), albo cudownym przykładem niewyczerpanej łaski Bożej.

8. Po כל היום dop. należy כי יבלא tak samo w w. 15.

עא

- 1 בָּךְ יִהְיֶה חֲסִיתִי אֶל־אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם :
- 2 בְּצַדִּיקְתְּךָ תַצִּילֵנִי וּתְפַלְּמֵנִי הַטַּהֲרֵ־אֱלֹהֵי אֲוִנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי :
- 3 הֵיטֵב לִי לְאֹזֶר־מַעֲוֹן לְכוֹא תַמִּיר צְוִיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סִלְעֵי וּמְצוֹדֹתַי אָתָּה :
- 4 אֱלֹהֵי פְלִמְנֵי מִיַּד רָשָׁע מִבֶּהַר מַעוֹל וְחוֹמֵץ :
- 5 כִּי־אָתָּה תִקְוִיתִי אֲדֹנָי יְהוִה מִבְּטַחִי מִנְעוּרַי :
- 6 עָלֶיךָ נִסְמַכְתִּי מִבְּטָן מִמַּעַי אִמִּי אָתָּה גִּוּיָךְ כִּךָ תִּהְלֶתִי תַמִּיד :
- 7 כְּמוֹפֶת הֵיטִיתִי לְרַבִּים וְאָתָּה מַחֲסִיעֵנִי :
- 8 יִבְלֵא כִּי תִהְלֶתְךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתְּךָ :
- 9 אֶל־תִּשְׁלִיכֵנִי לַעַת וּקְנָה כְּבָלֹת כְּחֵי אֶל־תִּפְעוּבָנִי :
- 10 כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבֵי לִי וְשִׁמְרֵי נַפְשִׁי גִזְעוּ יַחְדָּו :
- 11 לְאֹמֵר אֱלֹהִים עֲזָבוּ רַדְפוּ וְתַפְשׁוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל :
- 12 אֱלֹהִים אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהֵי לְעוֹרֹתַי הִישָׁה חוֹשֶׁה קִרִּי :

Ps. 71. Sędziwy wieszcz prosi Boga, aby go nadal nie opuszczał. *Kimchi* przypisuje ten psalm Dawidowi po ucieczce jego przed Absalonem, *Hitzig* Jeremjaszowi, *De Wette* i *Rosenm.* zaliczają go do żałobnych pieśni ludowych. Ps. składa się z 8 trzywierszowych strof.

1. Pierwsze trzy wiersze są prawie dosłownym powtórzeniem w. 2. 3. i 4. psalmu 31.

4. Z ręki Absalona i Achitofela. חומס = חומץ.

13. Niech się zawstydzą, zginą prześladowcy duszy mo-
jej; niech okryją się hańbą i rumieńcem pragnący zaguby
mojej.

14. A ja wciąż będę ufał, i wywyższał nadewszystko
chwałę Twoję.

15. Usta moje opowiadać będą sprawiedliwość Twoję,
po wszystkie dni pomoc Twoję; bo nie zdołam ich zliczyć.

16. Wyłożę wszechmoc Twoję Panie, Boże; wspomnę
sprawiedliwość Twa, Twoję jedynie.

17. Panie, nauczałeś mnie od młodości mojej; a dotąd
wygłaszam cuda Twoje.

18. I aż do starości i sędziwości Panie, nie opuścisz
mnie; aż wygłoszę potęgę Twoję pokoleniom, każdemu z po-
tomnych wszechmoc Twoję.

19. I sprawiedliwość Twoję, Panie, wzniosła, coś doko-
nał wielkiego; Panie, któż równy Tobie.

20. Jako wystawiałeś mnie na utrapienia liczne i zgu-
bne, i znowu ożywiałeś mnie, i z przepaści ziemi znowu wy-
dobywałeś.

21. I jako wznagaleś wielkość moję, i nieraz pociesza-
łeś mnie.

22. Ja też wychwalać Cię będę na arfie, niezawodność
Twoję Panie; sławić Cię będę na cytrze, święty Izraela.

23. Zaśpiewają usta moje gdy wysławiać Cię będę, i du-
sza moja, którą wybawiłeś.

24. Tęż język mój dzień cały wygłaszać będzie spra-
wiedliwość Twoję; bo zawstydzili się, pobledli pragnący nie-
szczęścia mego.

większość kom. *Philippson*: Gdy wzmożę się w siłach, gdy zwyciężę nie-
przyjaciół.

17. Nauczałeś mnie upatrywać we wszystkiém Twoje zrzędzenia.

20. Wedle *Ketib* rozumieć należy całe stronnictwo wieszczca.

13 יִבְשׁוּ יַבְלֹה׃ שְׁמֵנִי נִפְשֵׁי יַעֲמֹו חֲרָפָה וּבְלִמָּה מִבְּקִשֵׁי
רַעְתִּי :

14 וְאַנִּי תָמִיד אֵיחָל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהַלְתְּךָ :

15 כִּי | יִסְפֹּר צִדְקֹתֶיךָ כָּל־יְהִיֹּם תִשְׁוַעְתְּךָ כִּי לֹא יִדְעֵתִי
סִפְרוֹת :

16 אָבוֹא בְּגִבּוֹרוֹת אֲדַנִּי יְהוָה אֲזַפִּיר צִדְקֹתֶיךָ לְבָדָה :

17 אֱלֹהִים לְמַדְתֵּנִי מִנְעוּרַי וְעַד־הַיּוֹם אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ :

18 וְגַם עַד־זְקֻנָּה וְיֹשִׁיבֹה אֱלֹהִים אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי עַד־אֲגִיד וְרַעְוָה
לְדֹר לְכָל־יָבוֹא בְּבוֹרְתְּךָ :

19 וְצִדְקֹתֶיךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְּדֻלוֹת אֱלֹהִים
מִי כְמוֹךָ :

20 אֲשֶׁר הִרְאִיתֵנִי הִרְאִיתִי קִרִי | צְרוֹת רַבּוֹת וְרַעוֹת תָּשׁוּב
תַּחֲיִינֵנִי תַחֲיִי קִרִי וּמַתְהַלְּמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי תַעֲלֵנִי קִרִי :

21 תִּרְבַּ | גְּדֻלָּתִי וְתַפֹּכ תִּגְחַמְנִי :

22 גַּם־אֲנִי | אֹדֶת בְּכָל־יְנַבֵּל אֲמַתְּךָ אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה לֶךָ בְּכַנּוֹר
קְרוֹשׁ יִשְׂרָאֵל :

23 תִּרְנְנֶה שִׁפְתֵי כִּי אֲזַמְרָה־לְךָ וְנִפְשֵׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ :

24 גַּם־לְשׁוֹנִי כָּל־יְהִיֹּם תִּהְיֶה צִדְקֹתֶיךָ כִּי־בִשְׂוֹ כִּי־חֲפְרוּ
מִבְּקִשֵׁי רַעְתִּי :

13. Por. Ps. 35, 26.

15. Por. Ps. 40, 6. ספרות nom. verb. fem., od כשר liczyć. Podobna
for. חסונות .

16. Właściwie ukazać się w świątyni głosząc wszechmoc Twoję. Tak

Ps. 72.

1. Salomonowi—Panie, prawa Twoje królowi daj; a sprawiedliwość Twoją synowi królewskiemu.
2. Aby rządził ludem Twoim w sprawiedliwości; a uciśnionymi Twoimi wedle prawa.
3. Niech zwiastują góry pokój ludowi; i pagórki się odezwią sprawiedliwością.
4. Niechaj sędzi uciśnionych w narodzie, wspomóż dzieci biednych, a zgniecie grabieżcę.
5. Aby obawiali się Ciebie póki słońce; i w obliczu księżyca, z pokolenia w pokolenie.
6. Niech znijdzie jako deszcz na łąkę skoszoną; jako ulewa nawodniająca ziemię.
7. Niech rozkwitnie za dni jego sprawiedliwy; i pełnia pokoju póki nie stanie księżyc.
8. I niech władza od morza do morza; i od strumienia aż do krańców ziemi.
9. Przed nim niech klękają mieszkańcy stepu; a wrogi jego proch niech liżą.
10. Królowie Tarszyszu i wysp dań mu złożą; królowie Szeby i Seby haracz przyniosą.

6. Innı zroszenie redupl. od זרב = זרב, zam. כוריק. Inni biorą ten wyraz za aram. זרייק syr. זרייתא i tl. כוריק רביבים niby krople ulewy.
 7. שלום w tym jak i w 3 wierszu, może aluzja do imienia Salomona.
 8. kal. od ירה. Od morza czerwonego do śródziemnego, i od Eufratu aż do krańców ziemi, w następnych w. bliżej określonych.
 9. Por. Jez. 49, 23.
 10. Tarszysz = Tartesus w Hiszpanii. Wyspy i brzegi śródz. morza oznaczały najodleglejsze krańce zachodu. ישיבו wyraża regularnie, w pewnych odstępach czasu niszczaną dań. Szeba czyli Sabea w szczególnej Arabii słynnej z bogactw, i Seba (Meroc) stolica Etyjpii oznaczają tu najodleglejsze strony południa. אשכר = אשור posyłka od שגר posyłać. Inni jak אוכר czyli אוכרה podarunek, pamiątka. Por. Ezech. 27, 15.

עב

- 1 לְשִׁלְמוֹהַ | אֱלֹהִים מְשַׁפְּטִיהָ | לְמַלְכָּהּ | הִנֵּן | וְצַדִּיקֹתֶיהָ | לְכוֹרֵ-
מַלְכָּה :
- 2 יָדִינוּ עֲמֻנָה בְּצַדִּיק וְעֲנִיָּה בְּמִשְׁפָּט :
- 3 יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם וְגִבְעוֹת בְּצַדִּיקָה :
- 4 יִשְׁפֹּטוּ | עֲנִי-עַם יוֹשֵׁעַ לְבָנֵי אֲבִיוֹן וְיִרְבֵּא עוֹשֶׂק :
- 5 וְיִרְאוּהָ עַם-שָׁמַשׁ וּלְפָנָי יָרֵם צִוַּר דְּוִרִים :
- 6 וְיִרֶה כְּמַטֵּר עַל-גִּבּוֹ פְּרִבִּיִּים וְזִוְנָה אֶרֶץ :
- 7 יִפְרַח-בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שְׁלוֹם עַד-בֶּלַי יָרֵחַ :
- 8 וְיִרְדֶּה מִיַּם עַד-יָם וּמִנְהַר עַד-אֲפְסֵי-אֶרֶץ :
- 9 לְפָנָיו יִכְרַעוּ צִיִּים וְאִיִּבּוֹ עֶפְרַיִל יִלְחֲבוּ :
- 10 מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאַיִים מִנְחָה יִשְׂבוּ מַלְכֵי שֶׁבָא וְסִבָּא
אֲשֶׁכֶר יִקְרִיבוּ :

Ps. 72. Hymn wedle powszechnego mniemania ułożony przy wstąpieniu Salomona na tron. *Graetz* odnosi ps. ten do Chiskjasza, powołując się na to, że Sabea i Meroc w chwili wstąpienia Salomona na tron jeszcze znane nie były, że przeciwieństwa między „biednymi“ a ciemnycami jeszcze wówczas nie znano,—że w. 8. jest dosłownym powtórzeniem odpowiedni Zacharjasza 9, 10.

2. Góry oznaczają abstrakcyjne pojęcie o sprawiedliwości, na którą prawo opiera się.
 3. Góry i pagórki są określeniem górzystej Palestyny, którą niejako reprezentują. Po לעם dop. כוריק .
 4. בני אדם zam. בני אביון . Podobnie בני אדם .
 5. Wedle *Graetz* znaczy עב עם שמש ולמי ירח tyle co עבד עם שמש .

11. I będą się przed nim korzyć wszyscy królowie; wszystkie ludy służyć mu będą.

12. Gdyż ocala ubogiego, który woła, i uciśnionego, który nie ma wybawcy.

13. Miłosiernym jest dla biednych i ubogich; a duszę ubogich wybawia.

14. Od gwałtu i grabieży wyzwala duszę ich; i drogą jest krew ich w oczach jego.

15. I będzie żył, da mu złota Szeby, a modlić się będzie za niego nieustannie, i codziennie mu błogosławić.

16. Będzie obfitość zboża w kraju, na wierzchach gór zaszumi jak Libanon plon jego, a zakwitną po miastach jak trawa ziemi.

17. Przetrwa imię jego wieki, i w obliczu słońca wzrosnie imię jego; i błogosławić się niém będą wszystkie ludy, i mienić je będą szczęśliwém.

18. Chwała Bogu, Panu, Panu Izraela, który spełnia cuda jedyny.

19. I niech będzie błogosławione imię chwały Jego na wieki, i niech napełni się chwałą, Jego cała ziemia. Amen i amen.

20. Skończyły się modły Dawida, syna Izajego.

17. *יִתְּבָרְכוּ* por. Gen. 22, 18. Jer. 4, 2. *fut. nif.* od *בָּן* denom. od *בָּן* odrosł—*ketib* w *hif.*

18. Wiersz niniejszy i dwa następne stanowią zwykłą doksologją, każdą z ksiąg ps. zamykającą. Koniec w. 19. przypomina Num. 14, 21.

20. *כָּלֹ* od *כָּלָה* zam. *כָּלֹ*. W dalszym ciągu umieszczone ps. Dawida, prawdopodobnie później odnalezione zostały.

11 וַיִּשְׁתַּחֲוֹוּ לּוֹ כָּל־מְלָכִים כָּל־גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ :

12 כִּי־יִצִיל אֶבְיֹוֹן מִשֹּׁנֵעַ וְעֵינֵי יְאַיֵּי־עֹזֶר לּוֹ :

13 יָחַם עַל־דָּל וְאֶבְיֹוֹן וּנְפֹשׁוֹת אֶבְיֹוֹנִים יוֹשִׁיעַ :

14 מִתְּהוֹרָה וּמִחֶמֶס יִגְאֹל נַפְשָׁם וַיִּקַּר דָּמָם בְּעֵינָיו :

15 וַיְחִי וַיִּתְּן־לוֹ מִזֶּבֶחַ שֶׁבַע וַיִּתְּפֹלֵל בְּעַרְוֵי תַמְיָד כָּל־הַיּוֹם :

16 יְהִי פֶסֶת־בַּר וּבְאַרְצֵי בְּרָאשׁ הָרִים יִבְעַשׂ כָּל־בְּנוֹן פְּרִיָו :

וַיִּצְיֹו מְעִיר בְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ :

17 יְהִי שִׁמּוֹ | לְעוֹלָם לְפָנֵי־שָׁמַיִם יִגְוֹן יִיו כִּי שָׁמֹ וַיִּתְּבָרְכוּ בּוֹ :

כָּל־גּוֹיִם יִאֲשְׁרֵהוּ :

18 בְּרוּךְ | יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת :

לְבָדָו :

19 וּבְרוּךְ | שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֹא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ :

אָמֵן | וְאָמֵן :

20 כָּלֹ תִפְלוֹת דָּוִד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל :

12. Obce ludy hołdują mu dla sprawiedliwości jego, którą podziwiają, a która do nznawania jego zwierzchnictwa je zniewala.

14. Surowo karząc każdą zbrodnię, pokazuje jak wysoko ceni krew uciśnionych.

15. Król szczerdzić nie będzie złota, aby ocalić biednego, który przejęty wdzięcznością, modlić za niego się będzie.

16. *מִשָּׂה* wł. rozszerzenie od *מִכָּה* = *מִשָּׂה*—*מִיָּו* odnosi się do *אֶרֶץ* w mas. Por. Jez. 9, 18.

KSIEGA III.

Ps. 73.

1. Pieśń Asafa—Zaprawdę dobrym dla Izraela Pan, dla czystych sercem.
2. A ja, omal nie potknęły się nogi moje; ledwie nie poślizgły się kroki moje.
3. Bo pozazdrościłem chępliwym; powodzenie niegodziwych widziałem.
4. Że nie ma mąk do ich śmierci; a krzepką ich siła.
5. Mozółu śmiertelnych nie dziela; a wraz z ludźmi nie bywają trapieni.
6. Przeto opasuje karki ich pycha; okrywa szata ich bezprawie.
7. Wystąpiło dla otyłości oko ich; wezbrały urojenia serca.
8. Drwią i rozprawiają złośliwie o ucisku; z wysoka przemawiają.
9. Miotają na niebo ustami swojemi; a język ich pelza po ziemi.
10. Dlategoż zwraca się lud jego tu; a strumieniami pełnemi ssą z nich.

waną nie zostaje. אילי האיץ 5, Ps. 88, 5 אילי silni ziemi. 2 król 24, 15.

5. Dosł. W mozole śmiertelnych nie ma ich.

6. Dosł. obejmował, opasywał szyję, ztąd ענן naszyjnik. Inni: okrywa ich jak szata bezprawie.

7. Inni: przewyższyli pożądlivości serca, dostąpili więcej niż kiedykolwiek marzyli, od כשית od wzrokiem, myślą,—roić.

8. Inni: przon. mied za nie, uragać. Por. chal. מיק. od מיק = מוק i מוק, zanikać—przon. mied za nie, uragać. Por. chal. מיק.

10. Lud jego, "oznacza albo lud Boży, Izraelski, albo ludy ziemi w ogóle, jest bowiem i rodz. męz. „tu" określa miejsce w którym autor przebywa, przypuszczalnie Babilon. Po מי dop. נהר — נהר, od מי, od מי.

ספר שלישי

ענ

- 1 מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרֵךְ לִבָּב :
- 2 וְאֲנִי בְּמַעַט נַמְוִי נִסְוִי קָרִי רַגְלִי כְּאִין שֶׁפְּכָה שֶׁכְּבוּ קָרִי אֲשֶׁרִי :
- 3 כִּי קָנַאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רַשְׁעִים אֶרְאֶה :
- 4 כִּי אֵין חֲרָצְבוֹת לְמוֹתָם וּבְרִיא אוֹלָם :
- 5 בַּעֲמַל אֲנוּשׁ אֵינְנוּ וְעַם-אָדָם לֹא יִנְנָעוּ :
- 6 לָבוּ עַנְקָתָמוּ וְגֹאֲוֹת יַעֲמֹת-שֵׁית חָמֶם לָמוּ :
- 7 יֵצֵא מִחֶלֶב עֵינָנוּ עֲבָרוּ מִשִּׁפְיוֹת לִבָּב :
- 8 יִמְקִוּ וַיִּדְבְּרוּ בְרַע עֲשָׂק מִמְרוֹם יִדְבְּרוּ :
- 9 שִׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּתְּלֶה בְּאָרְץ :
- 10 לָבָן וְיֵשִׁיב יֵשׁוּב קָרִי עַמּוֹ הָלָם וּמִי מָלֵא יִמְצֹו לָמוּ :

Księga III.

Ps. 73. Pieśń dydaktyczna o pogodzeniu doli ludzkiej ze sprawiedliwością Boga. Wedle *Sternberga* wymierzony przeciw Nebuchodnozorowi przez jednego z Asafidów. Ps. składa się oprócz początku i zakończenia z 5-ciu strof, z których z wyjątkiem drugiej, każda wyrazem מך albo ומי oznaczona. Treść przypomina ps. 37.

2. Inni w for. pełnej jak חסוי כאין — „jakby nie”, drobnostka utrzymala unio w równowadze שכו w pual, wł. rozlane zostały okroślenie nóg, które utrzymują człowieka ישר w prostej postawie.

3. Inni: przon. mied za nie, uragać. Por. chal. מיק.

4. Inni: przon. mied za nie, uragać. Por. chal. מיק. 4. Inni: nie ma węzłów לימורח dla ich dni t. j. nie ich życia, równa i prosta, lekko się snuje i tak łatwo przer-

11. I powiadają: jakże wie to Pan, a jestże wiadomość u Najwyższego.

12. Oto ci niegodziwi, a szczęśliwi zawsze, wzrosli w potęgę.

13. Zaprawdę, napróżno zachowałem w czystości serce moje, a umywałem w niewinności dłoń moją.

14. Abych był dręczony całymi dniami; a cierpiał katusze co rano.

15. Gdybym powiedział: będę mawiał jak oni; pokoleiniu synów Twoich bym się przemieszczał.

16. I rozmyślałem, by dociec tego; daremna to praca w oczach moich.

17. Ażem wstąpił do przybytków Pana, pojąłem koniec ich.

18. Zaprawdę, na śliskim postawiłeś ich; strącasz ich w przepaście.

19. Jakże stali się nicością w okamgnieniu; zginęli, znikli z przerażenia.

20. Jak snem po przebudzeniu Panie, ocuciwszy się, postacia ich pogardzisz.

21. Bo wrzało serce moje; i wnętrzości moje mnie kłóły.

22. Gdyż byłem bezrozumny i nie poznałem; jak bydle byłem przed Tobą.

23. A ja zawsze z Tobą; ująłeś prawicę moją.

24. Wedle postanowienia Twojego prowadzisz mnie; i do chwały mnie powiedzisz.

19. *od* כמו od *znikać*, z akcentem na przedostatniej, dla odróżnienia od form pochodzących od *נחה* zdejmować, porywać. *בלחה* przedmiot przerażający—wedle niekt.: widmo, od *חיות* „znikli prędzej niż widma“.

20. *בעיר* zam. *בהעיר* gdy się ocucisz, gdy przestaniesz pobłażać. *Inni*: w mieście w którym żyli, ich postać dumną zgładzisz. Por. Jer. 22, 28. *Targ. Vaihinger* i *Ges.* w gniewie (*Hos.* 11, 9.)

21. *אשתונן* zam. *השתוננו* *hit.* od *אשר* ostrzyć—Tak: *אשתוללו* (*Ps.* 76, 6.)

22. *אחרבר* (*2 Kron.* 20, 35) gdzie zamieniono *ח* na *א*.

23. *למנך* zam. *עמך* — *בהמות* zam. *בהמות* — *בעיר* z *א* na *ח* (*Ps.* 39, 13.)

24. *אחר* jak *דור* *2 Sam.* 2, 10—Do chwały, do szczęścia.

11 וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע־אֵל וַיֵּשׁ הַעֵה בְּעֵלְיוֹן :

12 הִנֵּה־אֵלֶּה רָשָׁעִים וְשֹׁלֵךְ עוֹלָם הַשְׁגוּר־חַיִל :

13 אֲדֹר־רִיק וּפְתִי לִבִּי וְאַרְחֵץ בְּנִקְיָיו בְּפִי :

14 וְאֲנִי נִגְנַע כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים :

15 אִם־אֲמַרְתִּי אִסְפָּרָה כְּמוֹ הַנֶּחֱדָר דּוֹר בְּנֵיהַ בְּגִדְתִּי :

16 וְאַחֲשִׁבָה לְדַעַת וְאֵת עֵמֶל הִיא הוּא קִרִי בְּעֵינַי :

17 עַד־אָבֹוא אֶל־מִקְדָּשֵׁי־אֵל אֲבִינָה לְאַחֲרֵיהֶם :

18 אַךְ בַּחֲלֻקוֹת תְּשִׁית לָמוֹ הַפְּלִתָם לְמִשְׁוֹאוֹת :

19 אֵיךְ הָיוּ לְשִׁמְחָה כְּרִנֵּעַ סָפוֹ תָמוּ מִן־בְּלָהוֹת :

20 כַּחֲלוֹם מִהִקְיָן אֲדֹנָי בְּעִיר וְצִלְמָם תִּבְנֶה :

21 כִּי יִתְחַפֵּץ לִבִּי וְכִלְיוֹתַי אֲשַׁתּוֹנֶן :

22 וְאֲנִי־בָעִיר וְלֹא אֲדַע בְּהִמּוֹת הַיִּיְרִי עֵמֶךְ :

23 וְאֲנִי תָמִיד עֵמֶךְ אֲחֻזֶּת בְּיַד יְמִינִי :

24 בְּעֵצְתֶךָ תִּנְחַנִּי וְאַחַר כָּבוֹד תִּקְחֵנִי :

12. Słowa niewinnie cierpiących. *היש* od *היש* wzrastać.

13. Wieszcz wraca do własnych powątpiewań. *piel* od *זכה*.

14. Przeciwnst. do w. 5.

15. *בניך* por. *כמו* אלה *Sternb.* zam. *כן* albo *כמוהם*, *בכמו* zam. *Deut.* 14, 1.

17. Dopiero gdym wniknął w głębie religijnego poznania i z wyższego punktu widzenia na los i przyszłość niegodziwych spojrzeń, zdołałem dojść do innego rezultatu.

18. *הלקות* = *חלק* *Joz.* 11, 17. *כשוואה* jak *rumowisko*, od *כשוואה* = *שוא* Wedle innych tyle co *זלדזניע* od *שוא*.

25. Kto mi w niebiosach; a obok Ciebie, nie upodoba-
łem nikogo na ziemi.

26. Zaniknie ciało moje i serce moje; opoką serca i u-
działem moim Pan na wieki.

27. Bo oto dalecy od Ciebie zaginą; zatracisz każdego
odstępę od Ciebie.

28. Mnie zaś bliskość Pana miłą; pokładam w Panu
Bogu ufność moją; by wysławiać wszystkie sprawy Twoje.

Ps. 74.

1. Dumanie Asafa. Czemużeś, Panie, porzucił zupełnie,
pała gniew Twój przeciw trzodzie pastwiska Twojego.

2. Wspomnij na zgromadzenie Twoje, które zjednałeś
sobie niegdyś, które wyswobodziłeś jako szczep dziedzictwa
Twego; na górę tę Cyonu na której spoczywałeś.

3. Pospiesz ku ruinom pełnym; wszystko poburzył
wróg w świątyni.

4. Ryczały wrogi Twoje w pośród zborów Twoich;
ustanawiały godła swoje jako godła.

5. Dał się poznać, gdy zmierzał w górę lasem topo-
rzysk.

6. A następnie rzeźby jój wraz, młotem i oskardami
rozbijali.

7. Dali na pastwę ognia świątynię Twoją; do ziemi
znieważyli siedzibę imienia Twego.

mniema balwany—wróg bowiem burzy świątynię, a nie myśli bynajmniej
o ustanowieniu w niej nowego kultu. Por. Trety 2, 7.

5. *Nij*. od *ידע*—*כביא* zam. *כאשר היה מביא* — gestwina, las,
czyli nieprzejrzone mnóstwo, *עץ* jak *הייתי עץ* 2 Sam. 20, 5. oszczepisko,
trzon. Inni: ukazują się jak zamierzający się z góry na gestwinę lasu
siekierami.

6. *פסל* rzeźby, skulptury zdobiące wnętrza świątyni (1 Król. 6,
9.) odnosi się prawdop. do wymienionych *משואה* sing. *משואה*—*כשל* od *כשל*
trącać—*כילף* od *כף* = *כלב* chwycić, rwać.

7. Niekt. *שלתו* *לארץ*—*שלתו* *אש* *בוקדשך*. Por. Tr. 2, 2.

25. מי-לי בשמים ועמך לא-חפצתי בארץ :

26. בלה שאלי ולבבי צור-לבבי וחלקי אלהים לעולם ;

27. כיהנת החקיה יאבדו העצמותה בליונה מןה :

28. ונאני קרבת אלהים לי-טוב שתי | באדני יהונה מחסי

לספר בלמלאבותיה :

עד

1. משכיל לאסה למה אלהים ונחת לנצח יעשן אפה בצאן

מרעתה :

2. זכר עדתה | קנית פדם גאלת שבט נחלתה הר-ציון

זה | שכנת בו :

3. הרימה פעמיה למשאות נצח פל-הרע אויב פקדש :

4. שאנו צוריה בקרב מועדה שמו אותם אתות :

5. יודע פמביא למעלה בסבך-עץ קרדמות :

6. ועת יעה קרי פתוחיה יחד פכשיל וכלפות יהלמון :

7. שלתו באש מקדשה לארץ חללו משבן-שמנה :

25. Nebuchodnozor uważał się za bóstwo. Jez. 14, 13. 14.

28. *לספר* li odnosi się również do *טוב* .

Ps. 74. Ułożony bezpośrednio po zburzeniu świątyni przez Nebu-
chodnozora. Niektórzy odnoszą ten ps. niesłusznie do czasów Antjocha
Epifanesa, który świątyni nie spalił, a tylko ją znieważył.

1. „zupełnie“, jak Ps. 10, 11. *יעשן* por. Deut. 29, 19.

3. *הל* *הרימה* od *רום* dosł. podnieś kroki Twoje. *הרע* zam. *הרע* *הי*.
Sternberg: każdy wróg wykrzykiwał (*הרע* od *הרע*) w świątyni.

4. wł. naznaczone miejsce zejścia się Boga z ludem. Godła,
chorągwie, sztandary na znak dokonanego zwycięstwa, a nie jak wielu

- 8. Rzekli w sercu swoim: Zburzmy je spodem; i palili wszystkie zbory Pańskie w kraju.
- 9. Godeł naszych nie widzimy więcój; nie ma już prooka, i nikogo między nami, któryby wiedział, dopóki.
- 10. Dopókiż Panie uragać będzie ciemiezca, lżyó będzie wróg imię Twoje bezustannie?
- 11. Czemuż usuwasz rękę Twoję i prawicę Twoję? Z pośród łona Twego wytepiąj!
- 12. Wszak Pan, król mój, oddawna spełnia wybawienie w pośród ziemi.
- 13. Tyś rozdzielił mocą Twoją morze; zmiażdżyłeś głowy krokodylów na wodach.
- 14. Ty skruszyłeś głowę Lewiatana; rzuciłeś go na zér mieszkańcom stepu.
- 15. Tyś roztworzył źródła i potoki; Tyś ósuszył strumienie bystre.
- 16. Twoim dzień i Twoją noc; Tyś ustanowił światło i słońce.
- 17. Tyś utwierdził wszystkie granice ziemi; lato i zimę, Tyś stworzył je.
- 18. Pomnij na to, wróg uraga Bogu; a naród nicznie-ny lży imię Twoje.
- 19. Nie wydawaj dzicy duszy gołębicy Twojój, o gromadce uciśnionych Twoich nie zapominaj na wieki.

14. Lewiatan, Fereo i jego zastępy. Por. Jez. 27, 1. *לַיָּם* drapieżne zwierzęta i ptaki pustyni, które wyrzucone przez morze ciała topielców pożarły.

15. Alluzya do Ex. 17, 6. Num. 20, 8. Joz. 3, 14. *אֵינָן* w przeciwstawieniu do *אֲבוּב*—strumienie które w lecie nie wysychają.

16. Możesz zamienić noc w dzień. Por. Amos 5, 8. *בַּמּוֹר* wedle innych, księżyc.

17. Nadmorskie brzegi ziemi. Por. Jer. 5, 22.

18. Może właściwiej *וְ* w voc. Pomnij na to Boże, Ty którego wszechmocna dłoń karać może.

19. *לֹא יִחַד* dop. *עַם נִבְלָה* Por. Ps. 68, 11. Wedle innych tu st. absol. w formie *בָּרַקָה קָמָה*. Niektórzy łączą *נִבְשָׁה לֹא יִחַד* zwierzęciu srogiemu.

- 8 אָמְרוּ בְּלִבָּם נִינֵם יַחַד שָׁרְפוּ כָּל-מוֹעֲדֵי-אֵל בְּאֶרֶץ :
- 9 אֶת-חַיֵּינוּ לֹא-רָאִינוּ אֵין-עוֹד נִבְיָא וְלֹא-אֶתְנוּ יִדְעַ עַד-מָה :
- 10 עַד-מַרְנֵי אֱלֹהִים יַחֲרֶה צָר יִנְאֶץ אֹיֵב שְׁמֹנֶה לְנֶצַח :
- 11 לְמַה תִּשְׁיֵב יְהוָה וַיִּמְיָנֶה מִקְרֹב חֹקֶה יִחַד כִּי כִלָּה :
- 12 וְאֱלֹהִים מִלְכֵי מַקְדָּם פָּעַל יִשְׁוּעוֹת בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ :
- 13 אַתָּה פּוֹרֶתָ בְּעֵזֶךָ יָם שִׁבְרֶתָ רֹאשֵׁי תַנִּינִים עַל-הַמַּיִם :
- 14 אַתָּה רִצַּצְתָּ רֹאשֵׁי לְוִיָּתָן תִּתְנַנְּנוּ כְּמֹכֵל לְעַם לְצִיִּים :
- 15 אַתָּה בְּקַעַף מַעַיִן וְנַחַל אַתָּה הוֹבֵשֶׁת נַהֲרוֹת אֵינָן :
- 16 לָךְ יוֹם אַתְּ-לֹךְ לַיְלָה אַתָּה הַכִּינֹתָ מַאֲוֵר וְשִׁמְשׁ :
- 17 אַתָּה הַצַּבְתָּ כָּל-נְבוּלוֹת אֶרֶץ-קִיץ וְחֹרֶף אַתָּה יַצַּרְתָּם :
- 18 וְכִרְוֹאת אֹיֵב חֲרַף וְיְהוָה וְעַם-נִבְלָה נִאֲצוּ שְׁמֹנֶה :
- 19 אֶל-תִּתֵּן לְחַיִּית נִפְשׁ חַיִּית הַיָּם אֶל-תִּשְׁכַּח לְנֶצַח :

8. *נִינֵם* zam. *נִינֵם* fut. od *יָחַד* cieniżyć, niszczyć. Por. *יִירֵם* od *יִיר* Num. 21, 30. Suff. nie odnosi się do Izr. lecz do wszystkich świętych im miejsce jak Bet-el, Rama, Micpa, Gilgal.

9. Godeł naszych, naszych chorągwi. Por. Num. 2, 1. Jedyny prok Jeremjasz może wprowadzonym już został przez Chaldejczyków. Jer. 40, 1. *עַר מַה = עַר מַה* = dopóki niedola nasza trwać będzie. *Sternberg*: Bolesć wieszca jest tak wielką, że nie może wyrazu wypowiedzieć.

11. *יִחַד* przydomek świątyni albo Jerozolimy. Inni: Dobądź z z nadzra Twojego, wytepiąj! Por. Tr. 2, 3.

13. Alluzya do przejścia Izr. przez morze czerwone i do kłęski Egipcjan. Por. Ezech. 29, 3.

20. Bacz na przymierze, bo pełne zakąty ziemi siedzib bezprawia.

21. Niech nie odchodzi zgnębiony zawstydzonym; uciśniony i biedny niech chwali imię Twoje.

22. Powstań Panie, wytoocz sprawę Twoją; wspomnij na zniewagę wyrządzaną Ci przez nieczemnych bezustanku.

23. Nie zapominaj okrzyku nieprzyjaciół Twoich; wrzawy przeciwników Twoich, która wznosi się ustawicznie.

Ps. 75.

1. Przewodnikowi chóru na nutę: nie zatracaj, pieśń Asafa, śpiew.

2. Dziękujemy Ci Panie, dziękujemy, blizkie imię Twoje, głoszą cuda Twoje.

3. Bo oznaczę porę; Ja sprawiedliwie sędzić będę.

4. Zachwiała się ziemia i wszyscy mieszkańcy jój; Ja utwierdzą słupy jój.—Sela.

5. Powiadam chełpliwym, przestańcie się chełpić, a złoczyńcom nie podnoście rogów.

6. Nie podnoście wysoko rogów waszych; nie przemawiajcie karkiem hardym.

7. Bo nie od Wschodu, ani od Zachodu ani od pustyni gór.

twierdzony do czoła (*Philipp.* podł. Bruce'a) Albo porównanie z wołem który rogi podnosi, to samo co głowę zadzierać.

6. אל כמורבי .

7. Ani ze Wschodu, ani z Zachodu, ani z Południa (pustynia arabska na południu Palestyny), znikąd nie przychodzi rozstrzygnięcie—bo losami świata kieruje Bóg. Północy wieszcz nie wymienia, bo od granic północnych nadciągnęli Assyryjczycy. Tak *Philipp.* Wedle innych jest *חרים inf. hif.* od *חם* wywyższenie—ale w takim razie czytać by należało *כמורבי*. *Sternberg* uważa jak *Targ.* *כורבי* za określenie północy (pustynia Syr. na północno wsch. str. Palestyny?) utrzymując że opuszczono tu południe dla oznaczenia, że tylko ze świątyni w Jerozolimie wychodzą wyroki Boże.

20 תִּבְטַח לְבַרְתָּ בְּיַמְלָאוֹ מִחַשְׁפֵּי־אָרֶץ נְאוֹת חָמָם :

21 אֶל־יֹשֵׁב בְּהָר נִבְלָם עַנְי וְאֶבְיוֹן יִתְלַלוּ שְׂמָחָה :

22 קוֹמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָה זְכֹר תִּרְפָּחָה מִנִּי־נִבְל כָּל־

הַיּוֹם :

23 אֶל־תִּשְׁכַּח קוֹל צְרִיגָה שְׂאוֹן קָמְיָה עוֹלָה תִּמְיֵד :

עה

1 לְמִנְצָח אֶל־תִּשְׁחַת מוֹמֹר לְאַסַּף שִׁיר :

2 הָוִינֵנוּ לָהּ | אֱלֹהִים הָוִינֵנוּ וְקָרֹב שְׂמָחָה כְּפָרוּ נִפְלְאוֹתֶיהָ :

3 כִּי אֶסַּף מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשַׁפֵּט :

4 נִמוּגִים־אָרֶץ וּבְלִי־שִׁבְיָה אֲנֹכִי תִפְנֵתִי עֲמוּנֶיהָ סֶלָה :

5 אֲמַרְתִּי לְהוֹלִלִים אֶל־תִּהְיוּ וְלַרְשָׁעִים אֶל־תִּתְרִימוּ קָרוֹן :

6 אֶל־תִּתְרִימוּ לְמָרוֹם קַרְנֵיכֶם תִּדְבְּרוּ בְּצוֹנָר עֶתֶק :

7 כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמַּעַרְב וְלֹא מִמִּדְבַּר הָרִים :

20. ciemne miejsca ziemi. Lepiej może *Sternberg*: Pamiętaj o przymierzu (*Gen.* 9, 9) bo dzieją się bezprawia, które powinnyby nowy potop na ziemię sprowadzić.

23. Okrzyku w Twoich zborach. por. w. 4.

Ps. 75. Ułożony prawdopodobnie podczas wtargnięcia Assyryjczyków do Palestyny za panowania Chiskjasza. Pewny bliskiego spełnienia się sądu Bożego, wieszcz wyraża z góry wdzięczność za pomoc przyrzeczoną. Ps. przypomina w wielu miejscach 1 Sam. 20, 1—10. i Jez. 3, 2, 25.

4. *כמורבי* *inf.* od *חם*. Zachwiała się, przez zdobycze Assyryjczyków.

5. Napomnienie wieszca. *הלל* od *הלל* *kał* od *הלל*. Róg, symbol potęgi, nosili u niektórych plemion wodzowie po odniesioném zwycięztwie przy-

- 8. Bo Pan sędzią; tego poniża, a owego wywyższa.
- 9. Bo kielich w ręku Boga, a wino się pieni, pełen za-prawy, a nalewa z niego; a tylko męty jego wyszą, wypiją wszyscy złoczyńcy ziemi.
- 10. A ja wychwalać będę wiecznie, spiewać Panu Ja-kóba.
- 11. A wszystkie rogi złoczyńców strącę; wywyższone będą rogi sprawiedliwego.

Ps. 76.

- 1. Przewodnikowi chóru, przy towarzyszeniu smyczko-wych instrumentów. Pieśń Asafa, śpiew.
- 2. Poznany w Judei Pan; w Izraelu wielkiem imię Jego.
- 3. I ustanowił w Salemie przybytek Swój, a siedzibę Swą w Cyonie.
- 4. Tam to pokruszył płomienne łuki; tarczę, miecz i broń.—Sela.
- 5. Świetnym byłeś, wspaniałym z po za gór zdo-byczy.
- 6. Ograbieni zostali dzielni sercem, zasnęli snem swoim, i nie znaleźli rycerze rąk swoich.
- 7. Od grozy Twojej, Panie Jakóba, strętwiwały jeździec i koń.

3. Ustanowił, niejako po raz drugi. Salem, nazwa Jerozolimy za czasów Abrahama, aluzya do odzyskanego pokoju i bezpieczeństwa.

4. Tam pod murami Jerozolimy. *ישף* płomień, błyskawica, przesta-wione od *שרף* = *שרב*. Łuki, których strzały przesiąknięte były palną materią.

5. *נור* od *נור* świetny, sławny byłeś gdyż się ukazał z po za gór zdobywszy—określenie obozu oblegających Assyryjczyków, w którym ogromne łupy nagromadzone były.

6. *לז* od *לז* zam. *לז* (Jez. 59, 15.) Nie mogą ruszyć rąk ci, którzy je przeciw Jerozolimie podnieśli.

7. Cały obóz zalega cisza śmierci. Por. 2 Król. 19, 35.

- 8 כִּי־אֱלֹהִים שִׁפְטָה זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים :
- 9 כִּי כּוֹס בְּיַד־יְהוָה וְיַגֵּן חֶמֶר | מִלֵּא מִסֹּךְ וַיִּנְהַר מִזֶּה אֶרֶץ־
שְׂמֵרִיָּה יִמְצֹא יִשְׁתָּהוּ כָּל רִשְׁעֵי־אֶרֶץ :
- 10 וַאֲנִי אֲנִיד לְעֹלָם אֲזַמְרָה לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב :
- 11 וּכְלִבְקַרְנֵי רִשְׁעִים אֲנַדְעַ הַרֹמְמָנָה קַרְנוֹת צִדִּיק :

עו

- 1 לְמִנְצַחַת בְּנִינִית מִזְמוֹר לְאַכָּה שִׁיר :
- 2 נוֹדַע בַּיהוָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוֹל שְׁמוֹ :
- 3 וַיְהִי בְשָׁלֹם סֶבֶן וּמַעֲזַנְתּוֹ בְּצִיּוֹן :
- 4 שָׁמָּה שִׁבְרַת רִשְׁפֵי־קִשְׁתּוֹ מִגֵּן וְחָרֵב וּמִלְחָמָה סֵלָה :
- 5 נִאוֹר אֲתָה אֱלֹהֵי אֲדִיר מִהַרְרֵי־מִצְרָיִם :
- 6 אֲשַׁתְּוִלְלוּ | אֲבִירֵי לֵב נָמוּ שְׁנַתֶּם וְלֹא־מִצְאוּ כָּל־אֲנָשִׁי־
תִּיל יְדֵיהֶם :
- 7 מִנְעֻרְתָּהּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרִכְבָּב וָסוּס :

9. Było na Wschodzie zwyczajem zaprawiać wino mocnymi korze-niami i aromatami, a w szczególności myrrą, z czego się pieniło tworząc odurzający osad. Por. Jez. 51, 17. 22. Jer. 25, 15. 49. *חמר* kipień, pienić się np. o morzu. Ps. 36, 4. *לז* od *לז* ściekać, spływać—*מז* odnosi się do wina, *לז* do kielicha w fem.

10. Nawiasowo wtrącone zdanie wieszczą.

11. Dalsze słowa Boże.

Ps. 76. Zapowiedziany w poprzednim ps. sąd Boży spełnił się pod murami Jerozolimy. Na wojska assyryjskie spadła najzupełniejsza klęska. Nawet najdzielniejsi bohaterowie zasnęli snem wiecznym przed grozą Boga. Był to sąd przed którym ziemia zadrżała, aby na długo się uspokoić.

8. Ty, strasznyś Ty; i któż ostoi się przed Tobą, w chwili gniewu Twego.

9. Z niebios wygłosiłeś sąd; ziemia się ulekkła i uciszyła.

10. Gdy powstał do rozprawy Pan, by wspomódz wszystkim zgnębionych ziemi.—Sela.

11. Bo zawziętość ludzka podnosi chwałę Twoją, gdy nareszcie gniewem się obłóczysz.

12. Ślubujcie i uiszczajcie się Bogu Panu waszemu; wszyscy, co Go otaczają, niech niosą dań Groźnemu.

13. Ukróca ducha książąt; groźny dla królów ziemi.

Ps. 77.

1. Przewodnikowi chóru Jedutunów. Asafa pieśń.

2. Głos mój do Pana, gdy wołam; głos mój do Pana, a wysłuchaj mnie.

3. W dzień niedoli mojej Pana szukam, ręka moja nocą, wyciągnięta, a nie ustawa; nie daje się ukoić dusza moja.

4. Wspominam Pana izawodzę; rozpamiętywam, a wątpi duch mój.—Sela.

5. Zachwyciłeś powioki oczu moich; strwożony jestem i zaniemiałem.

6. Dumam o dniach przeszłości, o latach dawnych.

7. Wspominam pieśń moją w noey; w sercu mojem rozpamiętywam, a docieka duch mój.

2. Inni: głośno wołam ואצעקא fut. zam. praes. inf. pro verbo finito, albo imperat. hf. zam. רמון.

3. Philippson. We dniu, w niedoli נגרה wł. wylana, tu wyciągnięta do modlitwy. Inni jak רלמה נבשי przez rękę moją po nocach rozlewa się bezustannie wzbraniająca się pocieszyć dusza moja.

4. ואתמך wł. otulać się, kureczyć z bólu, o duszy, zwątpić.

5. נעמתי strażę oczu, które dla troski się nie zamykają. wł. uderzony jestem silnym wzruszeniem wewnętrznym.

7. עם לבני zam. בלכני Por. Deut. 8, 5.

8 אַתָּה | נוֹרָא אַתָּה וּמִי־עֹמֵד לְפָנֶיךָ מֵאֵן אַפָּד :

9 מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעַת דְּבֵי אָרֶץ יִרְאַתְךָ וְשִׁקְמָה :

10 בְּקוֹם־לְמִשְׁפַּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי־אָרֶץ סִלָּה :

11 כִּי־חִמַּת אָדָם תִּזְדַּךְ שְׂאֵרֵית חַמַּת תַּחֲגֹר :

12 נִדְרֵי וְשִׁלְמוֹ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סִבְיָבֵי יִבְלוּ שִׁי

לְמוֹרָא :

13 יִבְצֹר רוּחַ נְנִינָהם נוֹרָא לְמַלְכֵי־אָרֶץ :

עו

1 לְמַנְצָת עַל־יְדִיתוֹן יִרְחוּן קִי לְאַסָּף מִזְמוֹר :

2 קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאַצְעֻקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהִאֲזִינוּ אֵלַי :

3 בַּיּוֹם צָרְתִי אֲדַנֶּה דְרָשְׁתִּי יְיָ | לִילָה נִגְדַח וְלֹא תִפְגַּע מִאֲנַחַת

הַנֶּחֱם נַפְשִׁי :

4 אֲזַכֶּרֶה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה אֲשִׁיחָה | וְתִתְעַפֵּף רוּחִי סִלָּה :

5 אֲחֻזֹּת שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר :

6 חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שָׁנוֹת עוֹלָמִים :

7 אֲזַכֶּרֶה נְנִינָתִי בְּלִילָה עִם־לִבִּי אֲשִׁיחָה וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי :

11. Ukaranie złych świadczy o sprawiedliwości Bożej.

12. Pierwsza część wiersza wystosowana do Izr. druga do innych ludów otaczających Palestynę.

13. וכלכלה wł. odcina.

Ps. 77. Wieszcz oplakuje niedolę ludu. Psalm ułożony prawdopodobnie w ostatnich latach panowania Jojakima za czasów proroka Habakuka, o czem niektóre podobieństwa wyrażać świadczą. Por. Hab. 3.

8. Czyż na wieki porzuci Pan, a nigdy nie ulituje się już.

9. Czyż znikło na zawsze miłosierdzie Jego; postanowił wyrok na wieki wieków.

10. Czyli zapomniał litować się Pan? albo wstrzymał w gniewie miłosierdzie Swoje.—Sela.

11. I rzekłem: takie błaganie moje, o powrót prawicy Najwyższego.

12. Wspominam czyny Przedwiecznego; tak, wspominał dawne cuda Twoje.

13. Rozważam wszystkie dzieła Twoje, a czyny Twoje rozpamiętywam.

14. Panie w świętości droga Twoja; któryż Bóg wielkim jak Pan.

15. Ty o Panie, cudotwórco, objawiłeś między ludami potęgę Twoją.

16. Wyzwoliłeś dzielnym ramieniem lud Twój, synów Jakóba i Józefa.—Sela.

17. Ujrzały Cię wody Panie, ujrzały Cię wody; zadrżały i wstrzęsły się otchłanie.

18. Rozlały się powodzią obłoki, odgłos dały chmury; a strzały Twoje przebiegały.

19. Odgłos gromu Twojego w wicherze, oświeciły błyskawice świat; drżała i wstrząsała się ziemia.

20. Przez morze droga Twoja, a ścieżka Twoja przez wody wielkie; a ślady Twoje nie poznane.

21. Wiodłeś jakoby trzodę lud Twój ręką Mojżesza i Arona.

16. Józef był przez syna swojego Efraima przedstawicielem królestwa Izraelskiego i prawdopodobnie dla tego wymienionym tu zostaje obok Jakóba.

17. Do końca psalmu opis przejścia przez morze czerwone.

18. Strzały *pual*. rozlewać się. Strzały, błyskawice.

19. Wirujący wicher, Cyklon.

8 הַלְעוּלָמִים יִנַּח | אֲדַנִּי וְלֹא־יָסִיף לְרַצּוֹת עוֹד :

9 הַאֲפֶס לְנֶצַח חֲסָדוֹ גָּמַר אֲמַר לְרַד וְרָד :

10 הַשִּׁבְחָה חֲנוּת אֵל אִם־קִפְצָן בָּאָה רַחֲמֵי סֶלָה :

11 וְאֲמַר חֲלוּתִי הֲיָא שְׁנוֹת יָמִין עֲלִיּוֹן :

12 אֲזַכִּיר אוֹיְבוֹי קִי מִעֲלִי־יָיָה בִּי־אֲוֹפְרָה מִסָּרָם פְּלִאָה :

18 וְהִנֵּיתִי בְכָל־פִּעֵלָה וּבְעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה :

14 אֱלֹהִים בְּקִדְשׁ דְּרַבְּךָ מִי־אֵל גְּדוֹל בְּאֱלֹהִים :

15 אֲתָה הָאֵל עֲשֵׂה פְלֵא הַדְּבָרָה בְּעַמִּים עוֹדָה :

16 גְּאֻלְתָּ בְּזַרְעֵךָ עַמְּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וַיִּסַּף סֶלָה :

17 רָאוּךָ מַיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יִחַלּוּ אָף יִרְגְּזוּ

תְּהַמּוֹת :

18 זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת קוֹל גִּתְּנוּ שְׁחָקִים אֶת־חֲצִצְיֹתֶיךָ

יִתְחַלְּבוּ :

19 קוֹל רַעֲמָה | בְּגִלְגָּל הָאֵירוֹ בְּרַקִּים תִּבְלֵ רִגְזָה וְהִתְרַעַשׁ

הָאָרֶץ :

20 מַיִם דְּרַבְּךָ וְשִׁבְלֶיךָ יִתִּי | בְּמַיִם רַבִּים יַעֲקֹבוֹתֶיךָ לֹא

נִדְרְעוּ :

21 גִּתִּית בְּצִאֵן עַמְּךָ בְּיַד מִשָּׁה וְאַתְרוֹן :

9. *Mendels.* uważa Gm'r jak w ps. 12. Czyż koniec przyrzeczeniu?

11. O powrót czasów w których zbawcza prawica Boża tak jawnie się uwidoczniła. חלוּת *inf. piel* od חלה błagać. *Targ.* בעוּרֵי. Niekt: o powrót lat. Inni: שְׁנוֹת *inf.* od שָׁנָה powtarzać. *Mend:* Moją rzeczą błagać, zmienić w prawicy Najwyższego.

Ps. 78.

1. Dumanie Asafa. Słuchaj ludu mój nauki mojej, skłóńcie ucho wasze ku słowom ust moich.
2. Otworzę przypowieścią usta moje, wygłoszę podania z dawien dawna.
3. Cośmy słyszeli a poznali, a ojcowie nasi opowiadali nam.
4. Nie zataimy przed synami ich, pokoleniu późnemu opowiadając chwałę Boga, i potęgę Jego, i cuda Jego których dokonał.
5. Gdy ustanowił świadectwo w Jakóbie i naukę złożył w Izraelu, nakazał wtedy ojcom naszym, aby ją wykładali dzieciom swoim.
6. By wiedziało pokolenie ostatnie, synowie którzy się narodzą; powstaną i opowiedzą synom swoim.
7. I będą pokładali w Panu nadzieję swą, i nie zapomną spraw Pana, a przykazań Jego strzedz będą.
8. I nie staną się jak ojcowie ich, rodem odstępny i niesfornym, rodem co nie ustalił serca swego, i nie wytrwał przy Panu duchem swoim.
9. Synowie Efraima zbrojni łucznicy, cofnęli się w dzień boju.
10. Nie strzegli przymierza Pańskiego, a wedle nauki Jego wzbraniali się postępować.

2. Przed מספרים dop. אני Por. Ps. 69, 4.
 5. O obowiązku tym por. Ex. 10, 2. Deut. 4, 9. 11, 19. 31, 13.
 8. לא רכין dop. אל אל . Por. 1 Sam. 7, 3. i nin. ps. w. 37.
 9. Póki Efraim ludowi przewodniczył w osobie Efraimitów Jozuego i Samuela jak niemniej przez przybytek w Szylo, lud nie wytrwał w przymierzu z Bogiem i ponosił dlatego klęski pomimo dzielności swojej. רומי od רמה — podwójny *sl. constr.* wł. קשת ורומי קשת Por. 2. Kron. 17, 17. Jer. 4, 29.

עח

- 1 משכיל לאספה האונינה עמי תורתך הפנו אונכם לאמרי פי :
- 2 אפתחה במשל פי אביעה חידות מניקדם :
- 3 אשר שמענו ונדעם ואבתינו ספרו לנו :
- 4 לא נכחד מביניהם לדור אחרון מספרים תהלות יהוה ועוזו ונפלאותיו אשר עשה :
- 5 ניקם עדות וביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם :
- 6 למען ידעו דור אחרון בנים וילדו יקמו ויספרו לבניהם :
- 7 וישמו באלהים פסלם ולא ישפחו מעלליאל ומצותיו ינצרו :
- 8 ולא יהיו באבותם דור סורר ומרה דור לא-תבין לבו ולא נאמנה את-אל רוחו :
- 9 בגי-אפרים נושקי רומי-קשת הפכו ביום קרב :
- 10 לא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת :

Ps. 78. Autor, współczesny Dawidowi Asaf, wzywa lud do posłuszeństwa względem woli Bożej. Zgubna hegemonja Efraima ustać musiała i przeszła słusznie na pokolenie Judy. Niemniej niedozownem było przeniesienie ogniska służby Bożej z Szylo do Cyonu, wszystko to stara się autor udowodnić powagą dziejów, napominając, aby porzucono nareszcie wszelkie dążenia, temu niecofnionemu postanowieniu Boga przeciwnie. Ps. ułożony został prawdopodobnie po pokonaniu stronnictwa Isboseta, które się nigdy z myślą, o przewadzo pokolenia Judy pogodzić nie mogło—wedle innych zaraz po śmierci Salomona i rozpadnięciu się państwa, tak że cały ps. wymierzony głównie przeciw Jerobeamowi.

11. I zapomnieli o dziełach Jego, i o cudach Jego które pokazał im.

12. Wobec ojców ich czynił cuda, na ziemi Micraim, na polu Coan.

13. Rozwarł morze i przeprowadził ich, i ustawił wody jako groble.

14. I wiódł ich obłokiem we dnie, a co noc przy świetle ognia.

15. Rozbijał skały na puszczy, i poił ich jako z głębin wielkich.

16. Wydobywał strumienie z opoki, i sprowadzał jako rzeki wodę.

17. A nie przestali jeszcze grzeszyć przeciw Niemu, opierać się Najwyższemu na pustyni.

18. I kusili Pana w sercu swoim, żądając jadła dla żywota swojego.

19. I ziorzeczyli Pann mówiąc: czyż potrafi Pan przyrzędzić stół na puszczy.

20. Otóż uderzył skałę, a wytrysły wody, i rzeki się rozlały; a czyż chleba zdoła dać, czyż przygotowuje mięso dla ludu Swego?

21. Przeto usłyszał Bóg i oburzył się, i ogień zapłonął w Jakóbie, i gniew wybuchł na Izraela.

22. Bo nie wierzyli w Pana, i nie polegali na pomocy Jego.

23. I rozkazał obłokom z wysoka, a bramy niebios roztworzył.

24. I deszczem spuścił na nich mannę na pokarm, i zboże niebios dał im.

16. Num. 20, 8. חממות *pl. excellentiae* i dla tego *sing.* רבה .

18. Num. 11, 20.

21. Gniew Boży wyprzedza karę w w. 31 wyłuszczonej. נשק *nyf.* od נשק Ezech. 39, 9.

23. Ex. 16, 4. Wyrażeniem tém autor wskazuje na obfitość dostarczonej żywności.

11 וישפחו עלילותיו ונפלאותיו אשר הראם :

12 נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה-צען :

13 בקע ים ויעבירם ויצב-מים פמו-גד :

14 וינתם בעגן יומם ובל-הלילה באור אש :

15 יבקע צרים במדבר וישק פתחמות רבה :

16 ויציא נוזלים מפלע ויורר פנתרות מים :

17 ויוסיפו עוד לחטא-לו למרות עליון בציה :

18 וינסו-אל בלבבם לשאל-אכל לנפשם :

19 וידברו באלהים אמרו הויכל אל לערה שלחן במדבר :

20 הן הבה-צור ויוזבו מים ונתלים ישטפו הגם-לחם ויבל

תת אם-יבין שאר לעמו :

21 לבן שמע יהוה ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם-אר

עלה בישראל :

22 כי לא האמינו באלהים ולא במו-בישועתו :

23 ויצו שתקים מפעל ודלתי שמים פתח :

24 וימטר עליהם מן לאכל ורגן-שמים נתן למו :

12. Pobieżna wzmianka o cudach w Egipcie, które począwszy od w. 43. dokładnie opisuje. Coan gr. Tanis rezydencja Faraonów w dolnym Egipcie. Num. 13, 22. Jez 19, 11. Ezech. 13, 14.

13. Por. Ex. 15, 9.

14. Ex. 13, 21.

15. Ex. 17, 6. וישק *hif.* od שקה zam. וישק .

25. Chléb przedni spożywał człowiek, zapasów zesłał im do syta.

26. Pognał wiatr wschodni po niebie, i sprowadził mocą, Swoją południowy.

27. I spuścił deszczem na nich jak proch mięso, i jak piasek morski ptactwo skrzydlate.

28. I rzucał na środek obozu jego, w około namiotów jego.

29. I jedli i nasycyli się aż nazbyt, i pożądanie ich sprowadził im.

30. Nie rzucili pożądania swego, a jeszcze było jadło w ustach ich.

31. A gniew Pana spadł na nich, i poraził starszynę, a młodziany Izraela powalił.

32. Pomimo to grzeszyli jeszcze, i nie wierzyli w cuda Jego.

33. I spełnił w marności dni ich, a lata ich w trwodze.

34. Gdy ich gromił, błagali Go, i nawrócili się, i szukali Pana.

35. I wspomnieli, że Pan opoką ich, a Pan najwyższy zbawcą ich.

36. I schlebiali Mu usty swojemi, a językiem swoim kłamali Mu.

37. A serce ich nie wytrwało przy Nim, i nie byli wierni przymierzu Jego.

38. A On miłosierny odpuszczał winę i nie zgładził, a często odwracał gniew Swój, i nie pobudzał całej zapalczywości Swojej.

29. Wł. przedmiot ich żądzy. Por. Num. 11, 20.

30. *kal* od *kor* = *kor*, odwracać, zrzekać się.

31. Wł. tuczność—człowiek tęgi tyle co możny, znamienity. Por. Jez. 10, 16.

36. *piel* od *piel*. Skrucha była wypływem trwogi.

38. *De Wette, Ew. i Philipps*. tł. wiersz ten w czasie ter.

26 לָחֶם אֲכִירִים אָכַל אִישׁ צִידָה שָׁלַח לָהֶם לְשֹׁבַע :

26 יִפְעַ קָרִים בְּשָׁמַיִם וַיִּנְהַג בְּעֵזוֹ תִימָן :

27 וַיִּמְטֵר עֲלֵיהֶם בְּעַפְרַי שָׁאֵר וַכְּחֹל יָפִים עֹף בְּגֹף :

28 וַיִּפֹּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנֹתָיו :

29 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מֵאֵד רְתֵאֲוֵתָם יָבֵא לָהֶם :

30 לֹא-זָרוּ מִתְאוֹתָם עוֹד אֲכָלָם בְּפִיהֶם :

31 וַאֲנִי אֱלֹהִים וְעָלְתָה בְּהֵם וַיִּהְיֶה בְּמִשְׁמֹנֵיהֶם וּבְחֹרֵי יִשְׂרָאֵל :

זְכָרְיָע :

32 בְּכָל-זֹאת חָמְאוּ-עוֹד וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאוֹתָיו :

33 וַיִּבְלֵ-בְהֶבֶל יְמֵיהֶם וַיִּשְׁנוּתָם בְּבִהְלָה :

34 אִם-תִּרְגָּם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ-אֵל :

35 וַיִּזְכְּרוּ כִי-אֱלֹהִים צוּרָם וַאֲלֵ עֲלוֹן גֹּאֲלָם :

36 וַיִּפְתְּחוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְבְּדוּ-לּוֹ :

37 וְלִבָּם לֹא-נִבְּחוּ עִמּוֹ וְלֹא נֶאֱמְנוּ בְּבְרִיתוֹ :

38 וְהוּא רַחוּם וַיִּכַּפֵּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ :

וְלֹא-יִעִיר כָּל-חַמְתּוֹ :

26. Wł. chléb możnych. Por. 1 Sam. 21, 8. Inni chléb aniołów.

26. *kor* w ogóle gorący wiatr, tu określony bliżej jako południowo-wschodni. *teiman* od *teim* zwracający się bowiem twarzą ku wschodowi ma południe po prawej stronie.

27. Ex. 16, 13. Num, 11, 31.

28. Zam. *Ysaias*. Suff. odnoszą się do Izraelitów.

39. I wspomniał że ciałem są, powiewem który przelatuje a nie wraca.
40. Ile razy drażnili Go na puszczy, jątrzyli Go na stepie.
41. I znowu doświadczali Pana, i świętego w Izraelu ograniczali.
42. Nie pamiętali ręki Jego, dnia w którym wybawił ich od ciemieży.
43. Gdy dawał w Micraim oznaki Swoje, a cuda Swoje spełniał na polu Coan.
44. Gdy przemienił w krew rzeki ich, a wód swoich pić nie mogli.
45. Nasiał na nich robactwo a pożerało ich, i ropuchy które ich gubiły.
46. Oddał chrząszczowi plon ich, a znój ich szarańczy.
47. Spustoszył gradem winorośl ich, a figi ich mrówkami.
48. Wydał gradowi ich dobytek, a stada ich błyskawicom.
49. Puścił na nich zapalczywość Swoją, zawziętość i zaciekłość i klęskę, zastęp wysłańców zaguby.

4. *אריבה* od wyrazu „mnóstwo“ podł. niekt. *gryllus gregarius*, rodzaj szarańczy na dłoń długiej, kształtu konia, opatrzona żółtawymi albo zielonymi skrzydłami. Wiatr spędzą ją gęstemi, zaćmiewającymi słońce chmurami z Arabii na Palestynę i Egipt, gdzie często w grubych na łokieć warstwach pola zalega. *Philippon* podług Niebura.

47. Siódma klęska. Ex. 9, 22. *שקמה* *Ficus Sycomorus*, rodzaj drzewa figowego. *המבל* = *נבל* z dod. *ח* jak *הרקל*, *הבצל*. Wedle *Sept. Vulg. Saad.* i innych śnieć lub szron, *De Wette*, grad, wszakże bez jasnjej etymologii.

48. *רשפים* Ob. Ps. 76, 4. Wedle innych gorączka, jak *Dent.* 32, 24.

49. Po *מלאכי* dop. *מניעים*.

- 39 *וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הִמָּה רִיחַ הָחַיִּה וְלֹא יָשׁוּב :*
- 40 *בַּמָּה יִמְרוּרוּ בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּרוּ בַיַּשְׁמֹון :*
- 41 *וַיָּשׁוּבוּ וַיִּנְפְּסוּ אֶל וְקָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הַתָּו :*
- 42 *לֹא־זָכְרוּ אֶת־יְדֵוּ אִיּוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם מִנִּי־צָר :*
- 43 *אֲשֶׁר־שָׂם בַּמַּצְרַיִם אֶת־תְּוִיּוֹ וְמוֹפְתָיו בַּשְּׂדֵה־צֹעַן :*
- 44 *וַיַּהֲפֹךְ לָדָם יְאִרֵיהֶם וְנֹזְלֵיהֶם בַּל־יִשְׁתַּוּיוּן :*
- 45 *יִשְׁלַח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֶה וַצִּפְרֹזֶעַ וַתִּשְׁחִיתֵהֶם :*
- 46 *וַיִּתֵּן לָחֶסֶל יִבּוֹלָם וַיִּנְיַעֵם לְאַרְבֶּה :*
- 47 *יִהְיֶה בַבָּרָד בַּנֶּפֶס וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנֹמֶל :*
- 48 *וַיִּסְבֹּךְ לַבָּרָד בְּעֵרֶם וּמְקַנְיֵהֶם לְרִשְׁפִים :*
- 49 *יִשְׁלַח־בָּם אֶת־חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וַיִּנְעַם וַצָּרָה מְשַׁלַּחַת מִלְּאָכֵי רָעִים :*

41. Przejście do epoki Sędziów którą nowa, obszerniejsza wzmianka o wyswobodzeniu z Egiptu poprzedza. *חַיִּה* *kif*. od *ח* znaczyć, kreślić: zakreślali Bogu granicę możliwości. Inni: zakreślali Mu drogę postępowania. Najlepiej może: poddawali Go próbom, żądali oznak, widocznych dowodów Jego opatrności.

44. Pierwsza klęska. Por. Ex. 7, 18.

45. Czwarta i druga klęska. Por. Ex. 8, 17. i 9, 2. *עָרֹב* wł. mięszanina, rój, wedle *Józefa Flawjusza* i Talmudu dzikich zwierząt, wedle *Sept.* końskich albo psich much. Są to jednak przypuszczenia niczem nie poparte.

46. Ósma klęska. Por. Ex. 10, 4. *חֶסֶל* wł. niszczyiciel od *ח* koniec położył, niszczył, (*Deut.* 28, 38.) odmiana szarańczy. *1^{or}.* Joel 1,

50. Torował ścieżkę gniewowi Swemu, nie odbierał śmierci duszy ich, a życie ich zarazie wydał.

51. I pobił wszystko pierworodne w Micraim, pierwiastki siły w namiotach Chama.

52. I powiódł niby owce lud Swój, i prowadził ich jako stado po puszczy.

53. I wodził ich bezpiecznie a nie trwożyli się, a wrogów ich pokryło morze.

54. I przywiódł ich do dziedziny świętej Swojej, na górę ową, którą nabyła prawica Jego.

55. I rozpędził przed nimi plemiona, i puścił je na udział dziedziczny, i osiedlił w namiotach ich pokolenia Izraela.

56. A oni kusili i drażnili Pana Najwyższego, a zakonu Jego nie strzegli.

57. I odstąpili i przeniwierzyli się jak ojcowie ich, zawiedli jako łuk omylny.

58. I jętrzyli Go kopcami swojemi, i bałwanami swemi oburzali go.

59. Usłyszał Pan i uniósł się, i wzgardził wielce Izraelem.

60. I porzucił przybytek Szylo, namiot ustawiony wśród ludzi.

61. I oddał w niewolę potęgę Swoję, a chlubę Swą w rękę ciemieży.

62. I podał pod miecz lud Swój, i na dziedzictwo Swoje się uniósł.

57. Postępowali w epoce Sędziów jak ojcowie ich w pustyni.

58. Kopcami na których pogańskim bożkom ofiary składali.

60. W Szylo w Efraim znajdował się przybytek aż na krótko przed śmiercią Elego. Wtedy zabrali Filistynie arkę przymierza, którą uprowadzono następnie do Kirjat Jearim. Za czasów Saula znajdował się przybytek w Nob. שכן dop. שבו. Inni zam. השכן. Por. Joz. 18, 1.

61. Mowa tu o zabraniu arki przez Filistynów.

62. 1 Sam. 4, 10.

50 יִפְלֹם נְתִיב לְאָפוֹ לֹא־חֲשָׂה מִמֶּנֶת נַפְשָׁם וְחַיֵּיהֶם לְקִבֵּר

הַמִּקְוֵר :

51 וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּמִצְרַיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאֶהֱלֵיהֶם :

52 וַיִּסַּע בַּצֵּאן עִמּוֹ וַיַּנְהִינֵם כְּעֹדֵר בַּמִּדְבָּר :

53 וַיַּנְהִינֵם לְבֵטַח וְלֹא פָחַדוּ וְאֶת־אוֹיְבֵיהֶם כִּסְתָה הַיָּם :

54 וַיְבִיאֵם אֶל־גִּבּוֹל קִדְשׁוֹ חֶרֶץ־הַקִּנְתָּה יִמִּינוֹ :

55 וַיַּנְהֵשׁ מִפְּנֵיהֶם | גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחֶבְלֵי גַחֲלֵה וַיִּשְׁכְּנוּ

בְּאֶהֱלֵיהֶם שְׂבִמֵי יִשְׂרָאֵל :

56 וַיִּגְסּוּ וַיִּמְרוּ אֶת־אֱלֹהִים עֲלֵיוֹן וְעֲרוֹתָיו לֹא שָׁמְרוּ :

57 וַיִּסְגּוּ וַיִּבְגְּדוּ בְּאֲבוֹתָם נְהַפְכוּ בְּקִשְׁת רְמִיָּה :

58 וַיִּבְעִיטוּהוּ בְּבִמּוֹתָם וּבְפִסְלֵיהֶם יִקְנִיאוּהוּ :

59 שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבֵּר וַיִּמְאֵם מְאֹד בִּישְׂרָאֵל :

60 וַיִּמַּשׁ מִשְׁכַּן שְׁלוֹ אֶהֱלֵ שָׁכֵן בְּאֶרֶם :

61 וַיִּתֵּן לְשִׁבְי עֹזוֹ וְחַפְאֲרָתוֹ בְּיַד־צָר :

62 וַיִּסְגֵּר לְחֶרֶב עִמּוֹ וּבְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבֵּר :

50. Dziesiąta kłeska. Por. Ex. 12, 12. gdzie jednak o zarazie mowy niema.

51. Siła zapładniająca. Por. Gen. 49, 3. Chemi, nazwa Egiptu w języku krajowców.

54. Do Palestyny i góry Cyon.

55. לחבל zam. בחבל. Por. Joz. 13, 6. 23, 4.

56. Efraimici.

63. Młodzież jego pożarł ogień, a dziewice jego nie były opłakiwane.
64. Kapłani jego od miecza polegli, a wdowy jego nie płakały.
65. A przebudził się niby śpiący Pan, jak bohater wydający okrzyki od wina.
66. I odparł ciemieżców jego na powrót, sromotę wieczną zadał im.
67. A wzgardził namiotem Józefa, a pokolenia Efraima nie wybrał.
68. A wybrał pokolenie Jehudy, górę Cyon, którą umiłowiał.
69. I dźwignął niby góry świątynię Swoję, niby ziemię którą ugruntował na wieki.
70. I wybrał Dawida sługę Swego, i wziął go z pośród owczarni.
71. Z po za maciorek wywiódł go, by pasterzył Jakóbowi, ludowi Jego, i Izraelowi dziedzictwu Jego.
72. I pasterzył im wedle prawości serca swego, a roztropną dłońią swoją prowadził ich.

Ps. 79.

1. Pieśń Asafa. Panie wtargnęli poganie do dziedzictwa Twego, znieważyli przybytek święty Twój, przemienili Jeruzalem w zwałiska.

67. Arka przymierza i hegemonja nad narodem nie miały już wrócić do Efraim.
70. Por. 1 Sam. 7, 8.
71. *part.* od *על* piastować, karmić. Por. Gen. 33, 13. 1 Sam. 6, 7. Jez. 40, 11.
- Ps. 79. Ułożony prawdopodobnie w tej samej co ps. 44. epoce, mianowicie zniszczenia Jerozolimy i znieważenia świątyni przez Antjocha. Por. 1 Hasm. 7—16. Wedle innych w epoce zburzenia świątyni przez Chaldejczyków 2 król. 25, 9. 10.
1. Do dziedzictwa Twego, do Palestyny. *ע* albo *מע* zwałisko od *ע* wykrzywiać, wywracać—pl. *עיי* albo *עיי*.

63. בחוריו אכלה אש ובתולתיו לא הוללו : 63
64. כהניו פהרב נפלו ואלמנתיו לא תבכינה : 64
65. ויִקֶּץ כִּישׁוֹן אֲדָנָי כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיָּוֶן : 65
66. וַיִּךְ צָרִיו אַחֲוֵר חֲרַפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ : 66
67. וַיִּמְאֵם בְּאַהֲל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחַר : 67
68. וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־הַר־צִיּוֹן אֲשֶׁר אָהַב : 68
69. וַיִּבֶן כְּמוֹ־רָמִים מִקִּדְשׁוֹ כְּאַרְצֵי יִסְרָאֵל לְעוֹלָם : 69
70. וַיִּבְחַר בְּדָוִד עֶבְדוֹ וַיִּקְחֵהוּ מִמְּכַלְאֵת צֹאן : 70
71. מֵאַחַר עֲלֹת הַהֵבֵאוֹ לְרַעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ : 71
72. וַיִּרְעַם פִּתְחֵם לְבָבוֹ וּבְתִבּוֹנוֹת כִּפְּיוֹ יִנְחֵם : 72

עמ

1 מְזִמּוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים בְּאוֹ גוֹיִם | בְּנַחֲלָתְךָ מִמָּאוֹ אֶת־הַיַּבֵּל קִדְשֶׁךָ שָׁמוֹ אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעַיִים :

63. Ogień wojny. *hof*. od *הולל* opłakiwać. Inni: *pual* od *הלל* „a nad dziewicami jego nie śpiewano“ podczas uroczystości weselnych.
64. Mowa tu głównie o śmierci dwóch synów Elega. 1 Sam. 4, 17. Wdowy nie mogły poległych swoich mężów solennie opłakiwać, smutek i żaloba ogarnęły bowiem kraj cały.
65. Bóg jednak postanowił Izraelitów ze smutnego tego położenia wyprowadzić, i dokonał tego przez przeniesienie władzy na Judę. Wyras sen, odnośnie do Boga użyty, oznacza uchylenie się Jego opieki od człowieka lub narodu.
66. Zwycięztwa Dawida. *fut. conv. hif.* od *נחם*.

2. Podali zwłoki sług Twoich na żer ptactwu nieba, ciała pobożnych Twoich zwierzowi ziemi.

3. Przelewali krew ich jak wodę na około Jeruzalemu, a nie było komu pochować.

4. Staliśmy się urągowiskiem u sąsiadów naszych, pośmiewiskiem i szyderstwem otoczenia naszego.

5. Dopókiż o Boże! Czyż gniewać się będziesz na wieki? pałać będzie jak ogień uniesienie Twoje?

6. Wylej gniew Twój na ludy, które nie znają Ciebie, i na państwa które imienia Twego nie wzywają.

7. Albowiem pochłonęli Jakóba, a przybytek jego spustoszyli.

8. Nie pamiętaj nam win przodków; rychło niech uprzędzi nas miłosierdzie Twoje, bośmy znędznieni bardzo.

9. Wspomóż nas Panie wybawienia naszego, gwoli chwale imienia Twojego, i ocal nas, i odpusć grzechy nasze przez wzgląd na imię Twoje.

10. Czemu mają mówić poganie: gdzież Bóg ich? Niech się ujawni między ludami w oczach naszych, pomsta za krew sług Twoich przelaną.

11. Niechaj dojdzie do Ciebie jęk więźnia; wedle wielkości ramienia Twojego oszczędź na śmierć skazanych.

12. I zwróć sąsiadom naszym siedmiokrotnie w łono ich, zelżywość którą lżyli Cię Panie.

7. שמו ח'f. od שמו .

8. ראשונים por. Lev. 26, 45. דלנו od דלל spuścić się na dół, nędznieć.

10. Por. Joel 2, 17. Deut. 32, 43. i ułożony później Ps. 42, 4. 11.

11. Więzień = naród cały. חמורה w for. חמורה śmiertelność, Ps. 102, 21.

12. „W łono ich“, frazes heb. Por. Jer. 32, 18. Jez. 65, 6, 7.

2 נָתַנּוּ אֶת־נַבְלָתָם עֲבָדֶיךָ מֵאֵכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם בְּשַׁר חַסִּידֶיךָ לַחֲתוּ־אָרְצָךְ :

3 שָׁפְכוּ דַמָּם | בְּפִמִּים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָּיִם וְאִין קוֹבֵר :

4 הֵינּוּ חֲרָפָה לְשִׁבְנֵינוּ לְעַג וְקָלָם לְסִבִּיבוֹתֵינוּ :

5 עַד־מָה יִהְיֶה הַתְּאַנָּף לְנִצָּח תִּבְעַר בְּמוֹ־אֵשׁ קִנְאֶתְךָ :

6 שִׁפְךָ חֲמָתְךָ | אֱלֹהֵי־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּךָ וְעַל־מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ :

7 בִּי אָבֵל אֶת־יַעֲקֹב וְאֶת־נְוֶהוּ הַשָּׁמוּ :

8 אֵל תִּזְכַּר־לָנוּ עֲוֹנֹת רֵאשִׁינִים בְּהַר יַקְדְּמוֹנוּ רַחֲמֶיךָ בְּיָדֵינוּ מֵאֵד :

9 עֲזָרְנוּ | אֱלֹהֵי יִשְׁרָאֵל עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שִׁמְךָ וְהַצִּילְנוּ וּבִכְרָע עַל־חַמְאֵתֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ :

10 לָמָּה | יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ אֱלֹהֵיהֶם יִדְרַע בְּנֵי־יָם בְּגוֹיִם קִיר לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דָּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּדָה :

11 תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֲנָקַת אֶסִיר כְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ הוֹרֵר בְּנֵי תְמוֹתֶיךָ :

12 וְהִשָּׁב לְשִׁבְנֵינוּ שְׂבָעִים אֱלֹהֵי־חַיִּים חֲרָפְתָם אֲשֶׁר חֲרָפְךָ אֲדָנִי :

3. Dla tego że nieprzyjaciel chować zabronił, albo że poległych była zbyt wielka liczba. Wiersz ten przytoczony jest w wymienionej ks. Hasm.

4. Ob. Ps. 44, 14.

6. Grecy albo Chaldejczycy. Ten i następny wiersz znajduje się z małemi zmianami w Jeremiaszu 10, 25. Mowa Jeremiasza była jednak pisana przed zburzeniem Jerozolimy, tak że psalmista słowa proroka powtarza.

13. A my lud Twój i trzoda pastwiska Twego, wysławiać Cię będziemy na wieki, od pokolenia w pokolenie opowiadać chwałę Twoją.

Ps. 80.

1. Przewodnikowi chóru na sześć głosów, na świadectwo. Asafa pieśń.
2. Pasterzu Izraela, wysłuchaj; który wodzisz niby trzodę Józefa, który zasiadasz nad cherubami, zajaśniej.
3. W obec Efraima i Binjamina i Menassy, rozbudź potęgę Twoją, i przybądź na pomoc nam.
4. Panie wskrześ nas, rozświeć oblicze Twoje a będziemy zbawieni.
5. Boże, Panie zastępów, dopókiż pałać będziesz gniewem na modlitwę ludu Twójego?
6. Karmisz ich chlebem płaczu, i napawasz łez pełną miarą.
7. Czynisz z nas zwadę dla sąsiadów naszych, a wrogowie nasi naśmiewają się z nas.
8. Panie zastępów wskrześ nas, rozświeć oblicze Twoje a będziemy zbawieni.

18, przypomina autorowi, jednemu z Asafidów, czas kiedy w pustyni trzy te pokolenia pochodzące od Racheli, Efr. Binj. i Men. najbliżej arki obozowały, razem jęj towarzysząc—prosi przeto Boga, aby jak wtedy słupem ognistym w nocy, i teraz w niedoli światłem Swojem przed nimi postępował. Ztąd tu słowo חַיִּים od יָעוֹ objaw się w świetle—עִירָה piel. od עִיר .

4. Inni: pociesz nas.
5. מֵלֵחִים zam. מֵלֵחִי—אלוהי wł. dymić się, pałać gniewem: Dopókiż modlitwa niejako przez gęstą mgłę dymu przeniknąć nie zdoła.
6. Por. Ps. 42, 4. מֵלֵחִים trzecia część pewnej nieokreślonej miary zbożowej.
7. מֵדִין Przedmiot zwady. Sąsiednie ludy wodzą spory o miasta i prowincje które nam zagarnęły, a my bezsilni, spokojnie na to spojrzeć musim.

18 וְאֶנְחָנוּ עִמָּךְ וְצִיאַן מִרְעִיתֶךָ גִּדְרָה לָךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר
נִסְפָּר תְּהִלָּתֶךָ :

פ

- 1 לְמִנְצֵחַ אֱלֹהֵי שְׁשֻׁנִים עֲדוּת לְאַסָּף מִזְמוֹר :
- 2 רָעָה יִשְׂרָאֵל וְהִזְוִינָה נִהְנָה בְּצִיאַן יוֹסֵף יֹשֵׁב תְּפָרְבִים
הוֹפִיעָה :
- 3 לְפָנֶי אֲפָרַיִם וּבְנֵימֵן וּמִנְשֵׁה עוֹרֶרָה אֶת־נְבוֹרָתֶךָ וְלִכָּה
לְיִשְׁעָתָה לָנוּ :
- 4 אֱלֹהִים הִשִּׁיבֵנו וְהֵאָר פְּנֵיךָ וְנִשְׁעָה :
- 5 יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד־מָתַי עֲשֵׂנָה בְתִפְלַת עִמָּךְ :
- 6 הֲאֵבַלְתָּם לָחֶם דְּמָעָה וְתִשְׁלֹמוֹ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ :
- 7 תִּשְׁיַמְנוּ מְדוֹן לְשִׁבְנֵינוּ וְאִיבֵינוּ יִלְעָנוּ לָמוֹ :
- 8 אֱלֹהִים צְבָאוֹת הִשִּׁיבֵנו וְהֵאָר פְּנֵיךָ וְנִשְׁעָה :

Ps. 80. Ułożony prawdopodobnie za panowania króla Menahema gdy Syryjczycy z północy a Filistyni z południa do państwa Izr. wtargnęli i Judzie zagrażali, a strwożony Menahem Assyryą i Egipt o pomoc wzywał. Hosea 12, 2. Zwrotka אֱלֹהִים מֵלֵךְ צְבָאוֹת, אֱלֹהֵי שְׁשֻׁנִים oznacza zakończenie trzech nieregularnych strof. Tak *Philippus*. i inni: Niekt. odnoszą ten psalm do czasów panowania Isboseta kiedy Filistyni część kraju byli zagarnęli. Asaf który po śmierci tego króla wraz ze starszą do Hebronu przybył, aby Dawidowi koronę ofiarować (1 Kron. 10, 12.) wymienia Efraima dla oznaczenia ludu Izr. Binjamina dla oznaczenia domu Isboseta, i Menasę dla oznaczenia rezydencyi Machnaim w udziale pok. Menasse. Wiersz 12 sprzeciwia się jednak tej hipotezie, wtedy bowiem nie był jeszcze Eufrat wschodnią granicą państwa.

2. Przydomek מֵדִין od arki przymierza zapożyczony por. ps.

9. Winorośl z Micraim przeniosłeś, wygnałeś ludy i zasadziłeś ją.

10. Uprzątnąłeś przed nią, a zapuściła korzenie swoje i zapełniła ziemię.

11. Okryły się góry cieniem jéj, a konarami jéj cedry Pańskie.

12. Zaniosiła rozsady swoje aż do morza, i aż do rzeki odrosłe swoje.

13. Czemu rozwaliłeś ogrodzenia jéj, a oskubują ją wszyscy przechodzący drogą.

14. Obgryza ją odyniec z lasu, a zwierz dziki spasa ją.

15. Panie zastępów zwróć się, spojrzysz z niebios i zobacz i wspomnij winnicę tę.

16. I płonkę, którą zasadziła prawica Twoja, i szczep który utwierdziłeś Sobie.

17. Opalona ogniem, pocięta; od grozy oblicza Twojego gina.

18. Niech będzie ręka Twoja nad mężem prawicy Twojej, nad synem Adama, którego postanowiłeś Sobie.

19. A nie odstępim od Ciebie, zachowaj nas przy życiu, a imienia Twojego wzywać będziemy.

20. Boże, Panie zastępów, wskrześ nas; rozświeć oblicze Twoje, a będziemy zbawieni.

Tak samo קרסם w *Chald.* oskubywał. Odyniec jest wedle podań podróżopisarzy największym wrogiem winnic na Wschodzie, które często doszczętnie pustoszy. Tu przydomek Syryi. יי שרי por. Ps. 50, 11.

16. I płonka, rozsada od כן zasadzać, utwierdzać. Por. Dan. 11, 7. Wedle innych j. t. *imper.* od tego samego słowa powinowatego z גן ochroń, zachowaj.

17. Ręka, opieka Twoja, j. t. *imper.* od tego samego słowa powinowatego z גן ochroń, zachowaj.

18. Ręka, opieka Twoja, j. t. *imper.* od tego samego słowa powinowatego z גן ochroń, zachowaj. *בן אדם* aluzya do Binjamina *בן אדם* collect. dla oznaczenia Izraela.

9 גִּנְפוֹן מִמִּצְרַיִם תִּפְּיַע תְּגַרְשׁ גֹּזִיִּים וְהַמָּעָה :

10 פָּנִיתָ לְפָנֶיהָ וְהַשְׂרֵשׁ שָׂרְשֶׁיהָ וְהַמְלֵא אֶרֶץ :

11 כָּפוּ הַרִים צֶלֶה וְעֵנְפֵיהָ אֲרוֹנֵי־אֵל :

12 תִּשְׁלַח קִצְרֵיהָ עֲרִיִם וְאֵל־נְהַר וַיִּנְקוּתֶיהָ :

13 לָמָּה פָּרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ וְאֵרוֹתָ פֶּלַעַבְרֵי הַרְדֵּף :

14 יִכְרַסְמֶנָּה חֲזִיר מִיַּעַר עַיִן חַלְוִיָּה וַיִּזּוּ שָׂרֵי יִרְעָנָה :

15 אֱלֹהִים צָבָאוֹת שׁוּב נָא הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד

גִּנְפוֹן זֹאת :

16 וּבְנֵה אֶשְׁרֵי־נִמְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־כֵּן אִמְצָתָה לָּךְ :

17 שָׂרְפָה בְּאֵשׁ כְּסוּחָה מִנְעֵרְתָּ פָּנֶיהָ יֵאבְדוּ :

18 תְּהִי־יָרֶדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ עַל־בְּנוֹ־אָדָם אִמְצָתָה לָּךְ :

19 וְלֹא־נָסוּג מִפָּנֶיךָ תִּחְיִינוּ וּבְשִׂמְךָ נִקְרָא :

20 יְהִוֶּה אֱלֹהִים צָבָאוֹת הַשִּׁיבֵנוּ הָאֵל פָּנֶיךָ וְנִשְׁעָה :

9. Latorośl winna, symboliczna, nazwa ludu Izr. Por. Jez. 1, 8, 5, 1. 27, 2. Jer. 12, 10. *חכמי* *lif*: od כסע *fut.* zam. *praet.* ומעיה *kal.* od כסע .

10. Uprzątnąłeś chwast i wszystko coby rozwój winnicy zatamowało mogło (ob. Jez. 5, 2.), wydaliliście plemiona Emorejskie.

11. Góry Judzkie na południu Palestyny, góry Libanu na północy. כפו albo כסו *pual*, w צלה *w acc.* אל ארוי *אל* jak אל הררי Ps. 86, 7.

12. Od morza śródziemnego na zachodzie, do Eufratu na wschodzie.

13. Ogrodzenia = twierdze jéj.

14. *קרסם* *piel* od כסס *pokr.* z גוס z dodaniem ר, obcinać, obgryzać.

Ps. 81.

1. Przewodnikowi chóru Gitejczyków, Asafa.
2. Zaspiewajcie Panu, potędze naszój, okrzykujcie Panu Jakóba.
3. Wzniescie pieśń, uderzcie w bębny, w cytry wdzięczne i lutnie.
4. Zadmijcie w miesiącu w surmy, podczas pełni, w dzień uroczystości naszój.
5. Gdyż ustawa to dla Izraela, prawem Panu Jakóba.
6. Świadectwem w Józefie ustanowił ją, gdy wystąpił przeciw ziemi Micraim. Mowę mi nieznaną usłyszałem.
7. Wyzwoliłem od brzemienia grzbiet jego, ręce jego od cebra się uwolniły.
8. W niedoli wołałeś i wyswobodziłem cię, wysłuchałem cię w osłonie gromu, doświadczałem cię u wód szemrania.—Sela.

gła być srebrną, złotą, a nie wyłącznie z rogu na której trąbić miano podczas nowiu siódmego miesiąca.

5. *יא* odnosi się nie do czynności trąbienia, lecz do święta o którym w ogóle tylko mowa.

6. Ustanowił ją, uroczystość—świadcstwem, pamiętką, którąby czyny Boże na wieki uobecniała, gdy wystąpił przeciw Micraim, aby zesłać śmierć jego pierworodnym, (Exod. 11, 4.) sam bowiem już wyraz Pesach przypomina tę ostatnią i stanowczą klęskę poprzedzającą wyswobodzenie. Subiektem drugiej części wiersza jest tak samo jak pierwszój, Bóg. Mowę Izraelitów dotychczas Mi nieznaną t. j. ich błagania i prosby, po raz pierwszy do Mnie zwrócone, usłyszałem. Por. Exod. 24. *שמ* zam. שפה .

7. *רור* powinowata z *רור* kipieć, ztąd kocioł i w ogóle każde głębokie naczynie. Wedle *Ges.* kosz. w którym glinę, cegłę i inne materiały budowlane przenoszono.

8. Przejście przez morze czerwone odbyło się wedle autora ps. podczas burzy. Tak samo podaje ps. 77, 18. Druga część zdania stanowi przejście do następującego napomnienia.

כפ

- 1 לְמִנְצַחַת עַל-הַנְּתִית לְאַסָּף :
- 2 הַרְבִּינוּ לְאֱלֹהִים עֲוֹנוֹנוּ תְּרִיעוּ לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב :
- 3 שְׁאוּרֵי-זִמְרָה וְתוֹנֵי-תָהּ בְּגוֹר נְעִים עִם-נְבֻל :
- 4 תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לַיּוֹם חֲגֹנוּ :
- 5 כִּי חָק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב :
- 6 עֲדוּת וּ בְיִהוֹסֵף שָׁמוּ בְצֵאתוֹ עַל-אַרְצוֹ מִצְרַיִם שְׁפַת לֹא יִדְבְּרֵתִי אֲשַׁמֵּעַ :
- 7 תְּסִירוּתִי מִפֶּקֶל שְׂכָמוֹ כִּפְּיוֹ מִדּוֹר תִּעֲבֹרֶנָּה :
- 8 בְּצִרָה קָרָאתָ וְאַחֲלָצְךָ אֲעִנְךָ בְּסִתְרֵי רַגְלִים אֲבַחֲנֶךָ עַל-יָמֵי מְרִיבָה קָלָה :

Ps. 81. Pieśń ułożona na pamiątkę wyjścia z Egiptu i prawdopodobnie podczas obchodu uroczystości Pesach w świątyni śpiewana. Wioraz 6. wypowiedziała najwyraźniej, że o tón, a nie o innóm święcie tu mowa. Wszyscy kom. począwszy od Talmudu, odnoszą jednak ten ps. do uroczystości Nowego roku ponieważ w. 4-ty wymienia Szofar czyli róg w tym dniu do kulturalnego obrzędu używany, co wszakże na niewłaściwém tłumaczeniu tego wyrazu jak i całego wiersza polega. (*Philips. Sternberg* i inni). O epoce powstania niniejszego ps. nie pewnego wypowiedzieć się nie daje. Może być że ułożył go jeden z Asafidów za czasów Jozyasza. Por. 2 Kron. 35.

4. *כחדש* znaczy „w miesiącu“ a nie „w nowiu miesiąca“ co by się z następującym wyrazem *כסה* „pełnia“ (por. Przyp. 7, 20 i Syr. keso) nie zgadzało, bo autor w każdym razie o jednej tylko mówi może uroczystości. *רור* oznacza tu dla tego pierwszy miesiąc Nisan, a nie siódmy Tyszi, poczem następuje bliższe określenie czasu, mianowicie: podczas pełni, przy uroczystości, albo w dniu złożenia *ח* „ofiar świątecznej“. Nowy rok nie nazywa się *ח*, zaś *שמ* znaczy w ogóle trąba, która mo-

9. Słuchaj ludu Mój, ostrzegam cię, Izraelu, czy usłuchasz Mnie?

10. Nie będzie wśród ciebie Bóg cudzy, nie będziesz się korzył Bóstwu obcemu.

11. Jam Bóg, Pan Twój, którym cię wywiódł z ziemi Micraim; rozewrzyj usta twoje a napełnię je.

12. A nie usłuchał lud Mój głosu Mojego, a Izrael nie uległ Mi.

13. I zostawiłem go w uporze serca jego, i poszli za zamysłami swojemi.

14. Gdyby był lud Mój słuchał Mnie, Izrael drogami Mojemi postępował.

15. Wnetbym wrogów ich upokorzył i przeciw ciemnościom ich zwrócił rękę Moją.

16. Nieprzyjaciele Boga schlebiali by mu, a trwałaby doba ich na wieki.

17. I karmiłby go wyborem pszenicy. Z opoki miodem bym nasycił cię.

Ps. 82.

1. Pieśń Asafa. Pan stanął w wiecu mocarzy, w pośród sędziów sądzi.

2. Dopókiż sędzié będziecie przewrotnie, a obliczu złoczyńców pobłażać.—Sela.

3. Bronście ubogiego i sieroty; biednemu i podupałdemu wymierzajcie sprawiedliwość.

4. Uwalniajcie nędznych i uciśnionych; z rąk złoczyńców wyzwalajcie ich.

Ps. 82. Napomnienie wystosowane do niesprawiedliwych książąt, a w szczególności do niesumiennych i sprzedajnych sędziów. Autorem jest prawdopodobnie żyjący za czasów Dawida Asaf. Por. wiersz 1. z początku rozdz. 50.

1. Wyraz אלרים sędzia jako zastępca Boga na ziemi ob. Exod. 22,

7. 8. oznacza również i cały skład sądu. Exod. 21, 6.

2. Por. Lev. 19, 15. Dent. 1, 17.

9 שמע עמי ואעידה בקך ישראל אם תשמע לי :

10 לא יהיה בקך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר :

11 אנכי יהוה אלהיך המעלה מארץ מצרים תרחב פיך

ואמלאהו :

12 ולא שמע עמי לקולי ישראל לא אבה לי :

13 ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם :

14 לו עמי שמע לי ישראל בדרך יהלכו :

15 במעט אויביהם אבנע ועל צריהם אשיב ידי :

16 משנאי יהוה יכתשו לו ויהי עתם לעולם :

17 ויאבילוהו מחלב חמה ומצור דבש אשביעה :

פב

1 מזמור לאסף אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים

ישפט :

2 עד כתי השפטו ועל לפני רשעים תשאוי סלה :

3 שפטו דל ויתום עני ורש הצדיקו :

4 פלטו דל ואביון מיד רשעים הצילו :

10. שחח חזקתו.

11. Jakiokolwiek by były życzenia twoje, spełnię je. Ret. fig. za-pożyczona od sposobu karmienia piskląt.

13. Ob. Dent. 29, 18.

14. שרר upór od שרר umacniać.

16. Por. Dent. 33, 29.

17. Por. Dent. 32, 14. i 13.

5. Nie pojmują i nie rozumieją, w ciemności postępują, zachwiane wszystkie podstawy ziemi.

6. Mniemałem, że Bogami jesteście, synami Najwyższego wy wszyscy.

7. Wszelako, jak ludzie pomrzecie, jak każdy z panów upadniecie.

8. Powstań Panie, sądz ziemię, wszak Ty dzierżysz wszystkie ludy.

Ps. 83.

1. Śpiew, pieśń Asafa.

2. Panie nie użyż spokoju Sobie, nie zamilknij i nie spocznij o Panie!

3. Bo oto wrogi Twoje wrą, a nieprzyjaciele Twoi podnoszą głowę.

4. Przeciw ludowi Twojemu knują spisek, i naradzają się przeciw osłonionym Twoją pieczą.

5. Powiadają: pójdźmy wytępmy ich z pośród narodów, by nie wspomnianém było imię Izraela więcej.

6. Tak, zmagają się jednomyślnie przeciw Tobie, przymierze zawierają.

7. Namioty Edomitów i Izmaelitów, Moabitów i Hagrytów.

8. Gebal i Amon i Amalek, Filistea wraz z mieszkańcami Tyru.

3. Wrą, wł. podnoszą wrzawę.

5. Por. Jer. 48, 2.

7. Przebywające w namiotach, czyli koczujące plemiona. Izmaelici mieszkali w skalistej Arabii, Hagryci wymienieni w 1 Kron. 5, 10. 19, 20. osiedli za czasów Saula na wschodniej stronie Jordanu, a przez Reubena ztamtąd wyparci, przenieśli się prawdopodobnie do prowincji nazywanej jeszcze teraz Heg'r nad zatoką Perską.

8. Gebal górzysta okolica na południu morza martwego, znana pod nazwą Dżebal (gr. Gebalene), a może wymienione przez Ezech. 27, 9. fenickie miasto Gbal (Byblus). Targ. tł. גבלא זשעי .

5. לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו יפוטו כל-מוסרי

: ארץ

6. אני אמרתי אלהים אתם ובני עלינו כלכם :

7. אבו פארם המותון וכאחד השרים תפלו :

8. קומה אלהים שפטה הארץ פי-אתה תנחל בכל-

: הגוים

פג

1 שיר מזמור לאסף :

2 אלהים אל-דמיה אל-תחורש ואל-תשקט אל :

3 כרתנה אויביה יהמיון ומשנאיה נשאו ראש :

4 על-עמך יערימו סוד ויתיעצו על-צפונך :

5 אמרו לנו ונכתובם מגוי ולא ייבך שם-ישראל עוד :

6 כי נועצו לב יחדו עליה ברית יכרתו :

7 אהלי אדום וישמעאלים מואב והגרים :

8 גבל ועמון ועמלק פלשת עם-ישיבי צור :

6. Powołanie ich stawia ich niejako na równi z Bogiem w którego imieniu wyrokują, i którego praw są tłumaczami.

8. לכו panować, dzierżyć.

Ps. 83. Pieśń błagalna, śpiewana przed wyruszeniem armii Jehoszafata na spotkanie połączonych nieprzyjaciół, którzy wtargnęli nagle do Judei z zamiarem zupełnego wytępienia Izraelitów (2 Kron. 20.) Wymienione w tym psalmie po szczególe sprzymierzone ludy podaje Kronika ogółowo. Autorem jest prawdopodobnie wspomniany tamże Asafida Jachaziel.

2. דימי albo דימי milczenie, spokój od דמה wyrównać, wygładzić, niby powierzchnię płynącej spokojnie wody.

9. I Aszur łączy się z niemi, stał się ramieniem synom Lota.—Sela.

10. Spraw im jak Midianitom, Sysrze, i Jabinowi nad potokiem Kiszon.

11. Co zginęli pod En-Dor, stali się mierzwą dla ziemi.

12. Spraw ich wodzom jak Orebowi i jak Zeebowi, aby byli jak Zebach i Calmuna wszyscy książęta ich.

13. Co rzekli: zdobędziemy sobie niwy Pańskie.

14. Panie mój, uczyni ich jako zamieć, i jako żdźbło przed wiatrem.

15. Jak ogień który zapala las, i jak płomień który ogarnia pożarem góry.

16. Tak rozpuść ich nawalnica Twoją, a uraganem Twoim zatrwoż ich.

17. Okryj twarz ich sromotą, by zapragnęli imienia Twojego Boże.

18. Niech będą pohańbieni i zatrwożeni na zawsze, a niech pobledną i zginą.

19. Niech poznają, że Ty, którego imię Bóg, jedynie najwyższy na ziemi całej.

Ps. 84.

1. Przewodnikowi chóru Gitejczyków, Korachidów pieśń.

2. Jak wdzięczne przybytki Twoje Boże zastępów.

3. Tęskni i rwie się dusza moja do przedsionków Bożych, serce moje i ciało moje unoszą się do Boga żywego.

12. Książęta Midjanitów (Sędz. 7, 25, 8, 5.) Kilkakrotne powtarzanie końcówki כו dla nadania słowom prośby większego nacisku.

15. Drzewa i krzewy któremi góry są porosłe.

Ps. 84. Ułożony po powrocie Dawida do Cyonu przez jednego z Korachidów który mu na wygnaniu towarzyszył. Wedle innych pieśń bawiącego wśród pogan lewity.

2. משכנותיך pl. majest. oznacza przybytek Dawida, a nie koniecznie świątynię Salomona. Por. Ps. 43, 3.

9 גַּם־אֲשׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוּעַ לְבְנֵי־לוֹט סֵלָה :

10 עָשִׂה לָהֶם כְּמִדְיָן כְּבָסְרָא כְּבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן :

11 נִשְׁמְרוּ בְּעֵין־דָּאָר הָיוּ דָמָן לְאֲדָמָה :

12 שִׁיתָמוּ נְדִיבָמוּ בְּעַרְבַּ וּבְזָאֵב וּבְנֹכַח וּבְצִלְמָנֶעַ כָּל־

נְסִיכָמוּ :

13 אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה־לָנוּ אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים :

14 אֱלֹהֵי שִׁיתָמוּ כַּבְּלָגַל פִּקֵּשׁ לַפְּנִי־רוּחַ :

15 כַּאֲשֶׁ תִבְעַר־יַעַר וּכְלַהֲבָה תִלְהַט הַרִים :

16 בֶּן הַרְדֵּפִים בְּסַעֲרָהּ וּבְסוּפְתֹתֶיהָ תִבְהַלֵּם :

17 כַּמֵּלֵא פְּנֵיהֶם קָלוּז וּבְקִשׁוֹ שִׁמְרֹן יְהוָה :

18 יִבָּשׁוּ וַיִּבְהַלּוּ עַד־יַעַר וַיַּחֲפְרוּ וַיֵּאבְדּוּ :

19 וַיִּדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְרֹן יְהוָה לְבַהֲרֶהּ עֲלִיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ :

פד

1 לְמַנְצֵחַ עַל־הַהַרְהִית לְבְנֵי־קַרַח כְּזִמְרוֹ :

2 מַה־יִּרְדוּת מִשְׁבְּנוֹתֶיהָ יְהוָה צְבָאוֹת :

3 נִבְסְפָה וְגַם־כָּלְתָהּ | נַפְשֵׁי לַחַצְרוֹת יְהוָה לְבִי וּבִשְׂרָי יִרְנְנוּ

אֶל־אֵלֵי הָי :

9. Głównymi promotorami związku są synowie Lota, mianowicie Moabici i Amonici z którymi i Assyrya się łączy. „Stał się ramieniem“ tyle co pomocą. Por. Jez. 33, 2.

10. Zwycięstwo Gideona nad Midjanem (Sędz. 7, 8.) i Baraka nad Jabinem i Syserą (Sędz. 4, 5.).

11. En—dor niedaleko Thaanach (Sędz. 5, 19.). Zostali niepochowani na polu.

4. Jak wróbel który odnalazł dom i jaskółka gniazdo swoje, gdzie zostawiła pisklęta—oitarze Twoje, Boże zastępów, królu i Panie mój.

5. Szczęśni mieszkańcy domu Twojego, jeszcze chwalić mogą Cię.—Sela.

6. Szczęsny człowiek którego siła w Tobie, a drogi Twoje w sercu ich.

7. Którzy pielgrzymując przez dolinę morw, źródłem ją czynią, a też błogosławieństwo okrywa ją deszcz.

8. Idą od trudu do trudu, aż się ukaza Panu na Cyonie.

9. Boże, Panie zastępów, wysłuchaj modlitwę moję, usłysz Panie Jakóba.—Sela.

10. Na tarczę naszą spojrz Panie, wejrzyj na oblicze pomazańca Twojego.

11. Wszak lepszy dzień w przedsionkach Twoich od tysiąca, wolę stać na progu domu Pana mojego, niż wylegać w namiotach bezprawia.

12. Bo słońcem i tarczą Wiekuisty Pan, łaskę i chwałę daje Bóg, nie odmawia dobrodziejstwa postępującym w nieskazitelności.

13. Boże zastępów, szczęsny człowiek który ufa Tobie.

Ps. 85.

1. Przewodnikowi chóru. Korachidów pieśń.

8. Aż się ukaza, jak ja obecnie. יראה w sing. odnosi się do każdego z pielgrzymów.

10. Na tarczę naszą, na naszego króla.

11. Ułożony przez jednego z Korachidów za czasów Chiskjassa, gdy po wielkim pogromie Assyryjczyków pod Jerozolimą, wielu Izraelitów przez Salmanassara uprowadzonych, z niewoli do Judei wróciło. Opierając się na dobrodziejstwach w niedawnej przeszłości doznanych, wieszcz błaga Boga, aby zupełnie gniew Swoj uśmierzył, a ułaskawiony naród niezamąconym szczęściem obdarzył.

Ps. 85. Ułożony przez jednego z Korachidów za czasów Chiskjassa, gdy po wielkim pogromie Assyryjczyków pod Jerozolimą, wielu Izraelitów przez Salmanassara uprowadzonych, z niewoli do Judei wróciło. Opierając się na dobrodziejstwach w niedawnej przeszłości doznanych, wieszcz błaga Boga, aby zupełnie gniew Swoj uśmierzył, a ułaskawiony naród niezamąconym szczęściem obdarzył.

4 גַּם-צִפּוֹר | מִצְנָה בַּיַּת וְדָרוֹר | וְיָקֵן | לָהּ אִשְׁר־שָׁתָה
אֶפְרָתִיָּה אֶת-מוֹפְחוֹתֶיהָ | יְהוָה צְבָאוֹת מְלִכִי וְאֱלֹהֵי :

5 אֲשֶׁר־י | וְיֹשְׁבֵי בֵיתָה עוֹד | יִהְלְלוּהָ סֵלָה :

6 אֲשֶׁר־י אָדָם עוֹדְלוֹ | בְּהַ מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם :

7 עֲבַרְיָ | בְּעֶמֶק הַבְּכָא מֵעַן | וְשִׁיתוּהוּ גַם-בְּרִבּוֹת יַעֲמָה

מוֹרָה :

8 יִלְכוּ מִחֵיל אֱלֹהֵי | יִרְאֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן :

9 יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת | שְׂמֵעָה תְּפִלָּתִי הַאֲוִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב

סֵלָה :

10 מִגִּנְנוּ רִאֵה אֱלֹהִים | וְהִבֵּט פָּנָי מִשִּׁיחָה :

11 כִּי טוֹב יוֹם | בַּחֲצִי־הַיּוֹם מֵאֶלֶף בְּחֶרְתִּי הַסְתוּפָה בְּבַיִת אֱלֹהֵי

מִדְּרוֹר בְּאֶהְלִי-רִשָׁע :

12 כִּי שָׁמַשׁ | וּמִנֵּן יְהוָה אֱלֹהִים | חַן וְכִבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֵא

יִמְנַע-טוֹב לְהִלָּכִים בְּתַקִּים :

13 יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־י אָדָם בְּטִחַת בְּהַ :

פֶּה

1 לְמִנְצֵחַ לְבַגְי-קֶרֶח מִזְמוֹר :

4. Dop. ja odnalazłem.

6. מסלותיך בלבבם zam. מסלות.

7. Ci, którzy Bogu ufają i w Nim znajdują siłę swoją, przewyżają wszystkie przeciwności. Tak otwiera się niejako dla pielgrzymów udających się do Jerozolimy i w dzikiej dolinie Bechaim (ob. 2 Sam. 5, 23) źródło wód, a okrywa ją też błogosławieństwo deszczu jesiennego. Albo też: Pielgrzymują przez dolinę bezwodną, morwy zastępują im źródła, wodę którą pragnienie swoje gaszą—a przez pobożność swą sprawiają, że na tę dolinę spada deszcz dobroczynny. מורה zami יורה ob. Joel 2, 23. Inni uważają za imię własne (Sęd. 7, 8).

2. Umiłowałeś Boże ziemię Twoją, powróciłeś wygnańcóww Jakóba.
3. Zniosłeś winę ludu Twego, zatarłeś wszystek grzech ich.
4. Powściągnąłeś cały gniew Twój, ochłonałeś od ognia uniesienia Twojego.
5. Uspokój nas Panie ocalenia naszego, i uśmierz oburzenie Twoje na nas.
6. Czyż na wieki będziesz miał urazę do nas, przenościć będziesz gniew Twój od pokolenia na pokolenie.
7. Czyliż nie napowrót ożywisz nas, a lud Twój ucieszy się Tobą.
8. Objaw nam Boże łaskę Twoją, a pomocy Twojej użyż nam.
9. Słyszę co rzecze Pan Wiekuisty, bo zapowiada pokój ludowi Swojemu i miłującym Go, jeżeli nie wrócą do niedorzeczności.
10. Wszak blizką dla bogobojnych pomoc Jego, by zapanowała chwała na ziemi naszej.
11. Miłość i prawda się zeszyły, sprawiedliwość i zgoda się całują.
12. Prawda z ziemi wyrasta, a sprawiedliwość z nieba spoziera.
13. I Bóg użyczy szczęścia, a ziemia nasza wyda plon swój.
14. Szczęście przed Nim, postępować będzie, i zwróci ku drodze kroki swoje.

Ps. 86.

1. Modlitwa Dawida. Skłoń Boże ucho Twoje odpowiedz mi, bom nędzny i biedny.

Ps. 86. Prześladowany przez Absalona Dawid błaga o pomoc i spodziewa się wysłuchania. Zdaniem innych, modlitwa wydalonego ze świątyni lewity. Ps. rozpada się na cztery części z których każda prośbą (w 1. 6. 11. i 14.) się zaczyna, a wyrazem nadziei i ufności się kończy.

1. Ps. 40, 18.

- 2 רָצִיתָ יְהוָה אֶרְצָה שְׁבֵת שְׁבֵת שְׁבֵת קִי יַעֲקֹב :
- 3 נָשַׂאתָ עֵינַי עַמְּךָ כָּל־הַמַּאֲתָם סִלָּה :
- 4 אָסַפְתָּ כָּל־עֲבָרְתֶךָ הַשִּׁיבוֹת מִחֵרוֹן אַפֶּךָ :
- 5 שׁוּבוּנָנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהַפֵּר בְּעַסְתָּ עִמָּנוּ :
- 6 הַלְעֹלָם הַיָּאֵנֶת־בָּנוּ תִמְשָׁךְ אַפֶּךָ לְדָר וְדָר :
- 7 הֲלֹא אַתָּה תָשׁוּב תִּחְיֶינּוּ וְעַמְּךָ יִשְׁמְחוּ־בְךָ :
- 8 הֲרֵאֵנוּ יְהוָה חֲסֹדְךָ וְיִשְׁעֶךָ תִּתֵּן־לָנוּ :
- 9 אֲשַׁמְעֶה מִה־יְדִבֵּר הָאֵל יְהוָה כִּי יִדְבֵּר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ וְאֶל־חֲסִידָיו וְאֶל־יְשׁוּבוֹ לְכַסְלָה :
- 10 אַךְ קָרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוֹ לְשֹׁכֵן כְּבוֹד בְּאַרְצָנוּ :
- 11 חֲסֵד־וְאֱמֶת נִפְגְּשׁוּ צֶדֶק וְשְׁלוֹם נִשְׁקָו :
- 12 אֱמֶת מֵאֲרֶץ תִּצְמַח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָה :
- 13 גַּם־יְהוָה יִתֵּן הַטּוֹב וְאַרְצָנוּ תִתֵּן יְבוּלָה :
- 14 צֶדֶק לְפָנָיו יְהִלֶּךָ וְיֵשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו :

פו

1 תִּפְלָה לְדָר הַמִּה־יְהוָה אֲזַנְתָּ עֲנֵנִי כִי־עֲנִי וְאֶבְיוֹן אֲנִי :

2. Por. Jez. 11, 11. gdzie o spodziewanym powrocie tym mowa.
11. Rządy Chiskjasza były zwłaszcza pod względem moralnego rozwoju ludu bardzo szczęśliwe. Por. Jez. 16, 5.
12. Por. Jez. 32, 17. Ziemia pełną będzie miłości i sprawiedliwości.
14. Dobrobyt rozwinie się bez przeszkody.

2. Ochroni duszę moją, wszak cnotliwy jestem, wspomóż sługę Twój, Ty o Panie mój, ufajęcego Tobie.

3. Zmiłuj się nademną Panie, bo do Ciebie wołam ustawicznie.

4. Pociesz duszę sługi Twój, bo do Ciebie Panie duszę moją wznoszę.

5. Bo Ty Panie dobry i pobłażliwy, i wielce łaskawy dla wszystkich, którzy wzywają Cię.

6. Wystuchaj Boże modlitwę moją, i bacz na głos błagania mojego.

7. W dzień niedoli mojej wzywam Cię, bo Ty odpowiesz mi.

8. Nikt nie dorówna Tobie pomiędzy bóstwami Panie, nie dorówna dziełom Twoim.

9. Wszystkie ludy któreś stworzył, przyjdą i ukorzą się przed Tobą Panie, i cześć złożą imieniu Twojemu.

10. Boś wielki Ty i cudotwórco, Ty Panie sam jeden.

11. Wskaż mi Boże drogę Twoją, będę postępował w prawdzie Twojej, zjednaj serce moje dla czci imienia Twój.

12. Wielbić Cię będę Boże, Panie mój, całym sercem moim, i cześć imię Twoje na wieki.

13. Bo łaska Twoja wielka dla mnie, ocaliłeś duszę moją z otchłani głębokiej.

14. Panie, niecni powstałi na mnie, i zastęp okrutników pożąda duszy mojej, a nie mają Ciebie przed sobą.

15. A Ty Panie, Pan miłosierny i łaskawy, nieskory do gniewu, pełen litości i prawdy.

11. Ps. 25, 4. 26, 3. 27, 11. wł. połącz wszystkie dążenia serca mojego w ten jedyn dążeniu.

14. Stronictwo Absalona. Por. Ps. 54, 5.

15. Exod. 34, 6.

2 יְבַרְכֶנּוּ נַפְשִׁי כִּי־חָסֵד אֲנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אֱלֹהֵי הַבּוֹטְחִים : אֱלֹהֵי

3 חַנּוּנֵי אֲדֹנָי כִּי־אֱלֹהֵי אֲבֹתָא פְּלִתִים :

4 שָׁמַח נַפְשִׁי עַבְדְּךָ כִּי־אֱלֹהֵי אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֲשָׂא :

5 כִּי־אֲתָה אֲדֹנָי טוֹב וְסֶלַח וְרַב־חָסֵד לְבַלְקֹרְאֶיךָ :

6 הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְתִקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנֹתַי :

7 בַּיּוֹם צָרָתִי אֲקַרְאֶךָ כִּי תַעֲנֵנִי :

8 אִי־בָמִוּה בְּאֱלֹהִים | אֲדֹנָי וְאִין כַּמַּעֲשִׂיךָ :

9 כָּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יְבוֹאוּ | וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ :

10 כִּי־גָדוֹל אֲתָה וְעָשָׂה נִפְלְאוֹת אֲתָה אֱלֹהִים לְבַרְכֶךָ :

11 הוֹרֵנִי יְהוָה | בִּרְפִיךָ אֲחַלֶּךָ בְּאַמְתְּךָ יַחַד לְבָבִי לִירְאָה לְשִׁמְךָ :

12 אֲוִדָה | אֲדֹנָי אֱלֹהֵי בְּכַל־לִבִּי וְאֶבְבַּרְךָ שְׁמֹנֶה לְעוֹלָם :

13 כִּי־חָסֵדְךָ גָּדוֹל עָלַי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׂאוֹל תַּחֲתֶיךָ :

14 אֱלֹהִים | אֲרִים קָמוּ עָלַי וְעַד־תָּעִיִּים בְּקִשְׁוֹ נַפְשִׁי וְלֹא שְׁמוּךָ לְנַגְדָם :

15 וְאֲתָה אֲדֹנָי אֱלֹהֵי־רַחֲמִים וְחַנּוּן אֶרְךָ אֲפִים וְרַב־חָסֵד וְאַמֶּת :

2. Por. Ps. 4, 4.

4. Ps. 25, 1.

8. Exod. 15, 11. Dent. 3, 24.

9. Ps. 22, 28.

16. Zwróć się do mnie i zmiłuj się nademną, daj opiekę Twoją słudze Twojemu, i wspomóż syna służebnicy Twojej.

17. Uczyń mi znak łaski, a ujrzą nieprzyjaciele moi i zawstydzą się, że Ty Boże wspomagasz i pocieszasz mnie.

Ps. 87.

1. Korachidów pieśń, śpiew. Twierdza Jego na górach świętych.

2. Miłuje Bóg wrota Cyonu nad wszystkie siedziby Jakóba.

3. Wspaniałości głoszą o tobie, grodzie Pański.—Sela.

4. Gdy wspominam Rahab i Babel przyjaciołom moim, oto Filistęę i Cor wraz z Kuszem: ów urodził się tam.

5. A o Cyonie mówią: mąż nie jeden urodził się w nim, a On utwierdził go, Najwyższy.

6. Bóg liczy spisując narody: ten urodził się tam.—Sela.

7. A wieszczę jako i lutniści, wszystkie dzieci moje w tobie.

Ps. 88.

1. Śpiew, pieśń Korachidów. Przewodnikowi chóru Macholidów, do śpiewania. Dumanie Hemana Ezechidy.

5. מִי אִישׁ וְאִישׁ וְאִישׁ wł. mąż w męża. Za czasów Salomona zasłynęło wielu mędrców, a w szczególności Ethan, Heman, Kalkol i Darda. 1 Król. 4.

7. Ale wieszczami i lutnistami (Ps. 68. 24.) są כָּל טַעֲמֵי כל wszystkie dzieci moje w tobie, Cyonie. (Ps. 68, 27. Deut. 33, 28. Przyp. 5, 16.) Inni: 1 grają jakby fletami wszystkie wnętrza moje o tobie.

Ps. 88. Sądząc z napisu ułożony został przez jednego z Hemanidów podczas choroby króla Chiskjasza, która będąc zaraźliwą nie pozwalała nikomu go odwiedzać. Ob. 2 Król. 20, 1. 7. Jez. 38. Prawdopodobniej jednak wypowiedział go sam Chiskjasz. *Raszi, Kinchi, Rosenm.* i inni odnoszą go do cierpień ludu w niewoli.

פָּנָה אֵלַי וְהִנְנִי הַנְּהֵ-עֵזָה לְעַבְדְּךָ יְהוֹשִׁיעַת לְבָן-אֲמֹתֶךָ : 16

17 עָשִׂיתָ-עִמָּי אֹתוֹת לְמוֹבָה וּרְאוּ שָׂנְאֵי וַיִּבְשׂוּ כִּי-אֲתָה יְהוָה

עֲזַרְתָּנִי וְנִחַמְתָּנִי :

פו

1 לְבַנְיָקָיִחַ מִזְמוֹר שִׁיר יְסוּדָתוֹ בְּתַרְרֵי-קָדֶשׁ :

2 אַתָּה יְהוָה שְׁעָרֵי צִיּוֹן מְפֹל מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב :

3 גִּבְעוֹדוֹת מְדַבֵּר בְּךָ עִיר הָאֱלֹהִים סֵלָה :

4 אֲזַכִּיר אֶתְּךָ וּבְכָל לַיְלָעִי הַנְּה פְלִשְׁתִּי וְצוֹר עִם-בּוֹשׂ אֹה

יְלֹד־שָׁם :

5 וּלְצִיּוֹן וַיֹּאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יְלֹד־בָּהּ וְהוּא יְבוֹנְנָה עַלְיוֹן :

6 יְהוָה יִסְפֹּר בְּכִתּוֹב עַמִּים אֹה יְלֹד־שָׁם סֵלָה :

7 וְשָׂרִים כְּחֹלְלִים כָּל-מַעֲיָנֵי בְּךָ :

פח

1 שִׁיר מִזְמוֹר לְבַנְיָקָיִחַ לְמִנְצָח עַל-מַחְלַת לְעֵנוֹת כְּשֹׁפֵיל

לְהִימָן הָאֲזַרְחִי :

Ps. 87. Ułożony prawdopodobnie za czasów Salomona gdy Jerozolima w najwyższym rozkwicie materyalnym i duchowym się znajdowała i jako wielkie ognisko bogactw i wiedzy zasłynęła.

1. Na wzgórzach dawno poświęconych jak Moria. Suff. odnosi się do Boga nie do Cyonu, w tym razie bowiem byłoby יְסוּדָה. Inni uważający cały wiersz za napis tł. „osnową jego“ czyli przedmiotem psalmu są góry święte.

4. Rahab = Egipt. Jez. 30, 7. 51, 9. Cor = Tyr. Kusz = Etyjopia. Gdy wieszczę przyjaciołom swoim o Egipcie i innych krajach wspomina, to mogą tylko pojedyncze znakomitości wymienić.

2. Boże panie ocalenia mojego, dniem wołam i nocą do Ciebie.

3. Niech dojdzie Cię modlitwa moja, skłoń ucho Twoje do skargi mojej.

4. Bo syta cierpień dusza moja, a życie moje do grobu się chyli.

5. Zaliczonym do zstępujących w mogiłę, jestem jak mąż bezwładny.

6. Wpśród umarłych łoże moje, podobnym do poległych spoczywających w grobie, których nie wspomnisz już, bo oni z pod ręki Twojej wyłączeni.

7. Straciłeś mnie w przepaść głęboką, w ciemnice, w otchłanie.

8. Na mnie oparł się gniew Twój, a wszystkimi nawałnicami Twojemi przytłaczasz mnie.—Sela.

9. Oddaliłeś znajomych moich odemnie, uczyniłeś mnie ohydą dla nich, zamknięty jestem i nie mogę wyjść.

10. Oko moje zbolące z nędzy, wołam Cię o Boże codzień, wyciągam do Ciebie ręce moje.

11. Czyż dla zmarłych uczynisz cud, czyż cienie powstaną by wysławić Cię.—Sela.

12. Czyż głoszoną będzie w grobie łaska Twoja, niezawodność Twoja w nicestwie.

13. Czyż znany w ciemnościach cud Twój, a sprawiedliwość Twoją w krainie zapomnienia.

mu Bożego, gdzie kapłan przepisana ceremonją nad nim spełniał. (Lev. 14, 17.) Pobożny król nie mogąc się ukazać w świątyni, uważa się dla tego za umarłego o którym Bóg zapomniał, który z pod opieki Jego wyłączony. Ob. 2 król. 2, 5. 8. Jez. 38, 22. Por. też opowiadanie 2 Kron. 26, 21. o królu Usyaszu, który dotknięty trędem „wykluczony został z domu Bożego“.

- 8. W *עלי piel* od *ענה* brakuje suff. zastąpione tu przez *עלי*.
- 9. Wyjść z domu, albo z pośród otaczającego mnie nieszczęścia.
- 11. Ps. 6, 6. mieszkańcy królestwa cieni, dusze umarłych.
- 12. Modlitwa Chiskjasza Jez. 38, 18. 19.

2 יהוה אלהי ישועתי יום צעקתי בקולך נגדה :

3 תבוא לפני תפילתי הפה אונך לרגתי :

4 כישבעה ברעות נפשי וחי לשאול הניעו :

5 נחשבתני עם יורדי בור היתו כבד אין איל :

6 במתים תפשי כמו חללים | שכבי קבר אשר לא יזכרתם
עוד והמה מידה נגורו :

7 שתני בבור תחתיות במחשפים במצלות :

8 עלי סמכה חמתך וכל משפריך ענית פלה :

9 הרחקת מידעי מפני שתני תועבות למו פלא ולא
אצא :

10 עיני דאבה מניעני קראתך יהוה בכל יום שמחתני
אלהי כפי :

11 הלמתים תעשה פלא אסרפאים יקומו יודה פלה :

12 היספר בקבר חסדה אמונתך באבדון :

13 היורע בתשה פלאה יצדקתך בארץ נשיה :

- 2. יום zam. ביום albo יום יום .
- 4. Postępy wojsk Assyryjskich które wiele twierdz Judzkich zajęły i zburzyły i nareszcie samą stolicę oblegały, napełniły duszę króla cierpieniem moralnym do którego i ciężka choroba się przyłączyła.
- 5. Uważają mnie już powszechnie za umarłego. Do אין אל dop. לי .
- 6. *חמ* posłanie. (Ezech. 27, 20.) *בית החמשי* stąd dom łożnic czyli szpital (2 król. 15, 15. 2 Kron. 26, 21.) Rażony trędem znaną w krajach wschodnich chorobą, nie bolesną ale często śmiertelną, musiał wedle przepisów Mojżesza do czasu zupełnego wyzdrowienia żyć zdala od ludzi (Lev. 13, 46) i dopiero po oczyszczeniu się wolno mu było wejść do do-

14. A ja do Ciebie Boże wołam, i zrana modlitwa moja uprzedza Cię.

15. Czemu o Boże porzucasz duszę moją, ukrywasz oblicze Twoje przedemną.

16. Nędzny jestem i konający od wstrząśnień, znosiłem grozy Twoje, upadam.

17. Po mnie przeszły ognie Twoje, trwogi Twoje skruszyły mnie.

18. Ogarnęły mnie jak fale bezustannie, otoczyły mnie pospołu.

19. Oddaliłeś odemnie przyjaciela i towarzysza, o znajomych moich zaćmienie.

Ps. 89.

1. Dumanie Ethana, Ezrachidy.

2. Łaski Boga wiecznie śpiewać będę, od pokolenia do pokolenia wygłaszać niezawodność Twoją usty mojemu.

3. Zaprawdę rzekłem: na wieki łaska Twoja ustalona, w niebiosach utwierdziłeś niezawodność Twoją.

4. Zawarłem przymierze z wybranym Moim, zaprzyśiągłem Dawidowi służbę Mojemu.

5. Na wieki utrwaleń ród twój, zbudowałem z pokolenia do pokolenia tron twój.—Sela.

6. I wysławiają niebiosy cuda Twoje Boże, i niezawodność Twoją w zborze świętych.

bawi. (2 król. 20, 6.) Zapowiedź ta zdaje się być osnową niniejszego ps. Wieszcz wedle napisu jeden z potomków współczesnego Dawidowi i Samonowi Ethana zaczyna od wysławiania dobrodziejstw, które Bóg domowi Dawida wyświadczał i wspomina o danym mu przez Natana przyrzeczeniu. Przytoczywszy prawie dosłownie owo przyrzeczenie (2 Sam. 7, 12—16.) wyraża żal, że smutna terażniejszość zapowiedzianej, świetnej przyszłości nie odpowiada. Zdaniem innych mowa tu o Jechonjaszu.

2. לעולם zam. ליעולם .

4. Słowa Boże. Ob. 2 Sam. 7, 12.

6. Świętych-aniółów por. Zach. 14, 5.

14 ואני ואלה יהודה שונאתי ובבקר תפלתך תקדמך :

15 למה יהודה תזנח נפשי תסתיר פניך ממני :

16 עני אני וגנע מנער נשאתי אמה אפונה :

17 עלי עברי חרונך בעויתיך צפתתוני :

18 סבני במים פלתיים הקיפו עלי יחד :

19 תרחקת ממני אתה ורע מידי מחשה :

כמ

1 משפיל לאיתן האזרחי :

2 חסדי יהודה עולם אשרה לך ודר אויע אמונתך :

3 כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים ו תכן אמונתך בהם :

4 פתתי ברית לבחירי לשפועתי לדור עבדי :

5 עד עולם אבין זרעה ובניתי לדור דור בסאת סלה :

6 ויורו שמים פלאך יהודה אה אמונתך בקהל קדשים :

14. כחשך w przeciwieństwie do poprzedniego בבקר .

15. Ps. 44, 24. 25.

16. Inni mówią „z za młodu“ z od אמה = מנה chylić się w różne strony, chwiać się.

17. Inni: znajomi moi, mieszkańcy ciemności, umarli.

19. Inni: znajomi moi, mieszkańcy ciemności, umarli.

Ps. 89. Ułożony w czasie oblężenia Jerozolimy przez Sanheriba w 14 roku panowania Chiskjasza (2 król. 18, 13) w którym to czasie przypadła i choroba tego króla. Prorok Jezajasz zapowiedział wtedy zrozpaczonemu monarsze, że go Bóg uzdrowi, i z rąk Assyryjczyków wy-

7. Bo któż na wysokościach dorówna Bogu, podobny do Boga między synami bóstw.

8. Pan wielbiony w zgromadzeniu świętych niezliczonym, a wspaniały ponad całym otoczeniem Swojém,

9. Boże Panie zastępów, któż jak Ty potężny Panie, a prawda otoczeniem Twojém.

10. Ty władasz pysznością morza, gdy podnoszą się fale jego, Ty je poskramiasz.

11. Tyś zdeptał niby poległego zuchwalca, ramieniem potęgi Twojej rozproszyłeś wrogi Twoje.

12. Twojém niebo, również Twoją ziemia, świat i co go napełnia Tyś ustanowił.

13. Północ i południe Tyś je utworzył, Tabor i Chermon w imię Twoje śpiewają.

14. Twoją moc i potęgą, silną dłoń Twoją, wzniosła prawica Twoja.

15. Sprawiedliwość i prawo podstawą tronu Twego, miłość i prawda poprzedzają oblicze Twoje.

16. Szczęsny lud, który zna głos surmy, Boże, w świetle oblicza Twojego postępują.

17. W imię Twoje weselą się zawsze, a sprawiedliwością Twoją się chlubią.

18. Bo ozdobą siły ich Ty, a łaską Twoją wywyższa się róg nasz.

19. Albowiem od Boga tarcza nasza, od Świętego w Izraelu król nasz.

stron świata bo i Tabor w Galilei znajduje się na północy, ale są raczej alluzyją do Assyrii i Egiptu które z Judeą częste wojny toczyły. U stóp gór Tabor i Chermon odnieśli Barak i Jozue stanowcze zwycięstwa. (Sędz. 6. Joz. 11.).

16. Który potężnego i sprawiedliwego Boga tego czei. „Głos surmy“ w kulcie żydowskim przy składaniu ofiar się rozlegający, tu nosobienie tego kultu.

18. Por. Ps. 44, 4. Opieka Twoja zapewnia nam szacunek.

19. Bo od Boga ustanowiony król nasz, On go też obroni i z obecnej niedoli wydźwignie.

7 כִּי מִי בַשָּׁמַיִם יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמָה לַיהוָה בְּבָנָי אֱלֹהִים :

8 אֵל גִּעְרָץ בְּסוּד־קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל-כָּל-סִבְיָוִי :

9 יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִיְּמֵי-קְמוּתָהּ חֲסִין וְיָהּ וְאֱמוּנָתָהּ :

סְבִיבוֹתֶיהָ :

10 אַתָּה מוֹשֵׁל בְּנַאֲוֹת הַיָּם בְּשׂוֹא גִלְיֹי אַתָּה תִשְׁבַּחְהֶם :

11 אַתָּה דִבַּאת כְּחַלְל רַחֵב בְּרֹזַע עֵינֶיךָ פִּזְרַת אֵיבֶיךָ :

12 לָךְ שָׁמַיִם אֶת-לֶךְ אֲרֶץ תִּבְלֵ וּמְלֶאכֶה אַתָּה יִסְדַּתְהֶם :

13 צִפְזֹן וְיִמִּין אַתָּה בְּרֵאתָם תִּבְדּוּר וְחֵרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יִרְנְנוּ :

14 לָךְ זֹרַע עִם-נְבוֹרָה תַעֲזֹ יְהִי תִרְוִים יִמְנָה :

15 צִדֵּק וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן בְּסֵאֶה חֶסֶד וְאֱמֶת יִקְדְּמוּ פְנֵיךָ :

16 אֲשֶׁר־נִי הָעַם יִדְעִי תִרְוַעָה יְהוָה בְּאוֹר-פְּנֵיךָ יִתְלַכּוּן :

17 בְּשִׁמְךָ יִגִּילוּן כָּל-הַיּוֹם וּבְצִדִּיקְתֶּךָ יִרְוִמוּ :

18 כִּי-תִפְאֶרֶת עֲוֹמוֹ אַתָּה וּבְרִצְוֹנֶךָ תִּרְוִים תִּיִם כִּי קִרְבְּנוּ :

19 כִּי לַיהוָה מִנְּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלְּבָנוּ :

7. כִּי מִי בַשָּׁמַיִם por. Ps. 29, 1.

8. רַבָּה uważają niekt. za adverb. „wielbiony wielce“.

9. חֲסִין wedle *Ebn Ezra* i *Kimchi* st. abs. Inni tł: potężny Pan.

11. Mówiąc o uległości morza które wszelkiej sile ludzkiej urąga, wspomina i o morzu czerwonym i klęsce Egipcjan. Wobec oblegającego Jerozolimą nieprzyjaciela była ta myśl wieszczowi bliska. „Niby poległego“ t. j. zdeptałeś go bez wysiłku, niby bezwładnego który bronić się nie może,

13. Północ i południe nie oznaczają tu jak powszechnie przyjmują

20. Niegdy powiedziałeś w objawieniu do pobożnego Twojego i rzekłeś: udzieliłem mocy bohaterowi, wyniosłem młodzieńca z ludu.

21. Znalazłem Dawida sługę Mojego, olejem Moim świętym pomazałem go.

22. Przy którym ręka Moja wytrwa, a ramię Moje zasili go.

23. Nie naprze nań wróg, a syn bezprawia nie uciemieży go.

24. I skruszę przed nim nieprzyjaciół jego, a przeciwników jego zgromię.

25. A rzetelność i łaska Moja przy nim, a przez imię Moje wywyższy się róg jego.

26. I położę na morze rękę jego, a na rzeki prawicę jego.

27. On zwać Mnie będzie: Tyś ojciec mój, Pan mój i opoka pomocy mojej.

28. Ja też pierworodnym ustanowię go, najwyższym nad królami ziemi.

29. Na wieki zachowam mu łaskę Moją, a przymierze Moje wierném mu zostanie.

30. I utrwale na zawsze ród jego, a tron jego jako dni niebios.

31. A jeśli opuszczą synowie jego zakon Mój, a wedle praw Moich postępować nie będą.

32. Jeśli ustawy Moje znieważa, a przykazań Moich nie będą strzegli.

33. Napomnę biczem odstępstwo ich, i plagami winę ich.

26. Władza jego sięgnie od morza śródziemnego do Eufratu i Tygru.

27. 2 Sam. 7, 14. Dent. 8, 5. 14, 1. 32, 6. Jez. 63, 16. Hos. 11, 1.

28. Exod 4, 22. Ps. 2, 7.

29. 2 Sam. 7, 15.

33. 2 Sam. 7, 14. Karcieć będą łagodnie jak ojciec syna.

20. אָז דִּבַּרְתָּ בְּחַזֵּן לְחַסְדֵיךָ וּתְאֵמֶר שְׁוִיתִי אֶנְךָ עַל־גִּבּוֹר
הַרְיִמֹתַי בְּחֹר מַעַם :

21. מִצֵּאתַי יָדָךְ עִבְדִּי בְּשֶׁמֶן קֹדֶשׁ מִשְׁחַתַּי :

22. אֲשֶׁר יָדֵי תִבּוֹן עָמָו אַתָּה יִרְוִעֵי תִאֲמָצְנֹו :

23. לֹא־יֵשֵׂא אֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עֹלָה לֹא יַעֲנֶנּוּ :

24. וּבְתוֹתַי מִפְּנֵי צָרָיו וּמִשְׁנֵאָיו אֲנֹוֹת :

25. וְאֲמוֹנַתִּי וְחַסְדֵי עָמָו וּבְשֵׁמִי תִרוּם קֶרְנֹו :

26. וְשִׁמְתִי בֵּינָם יָדָךְ וּבְנִתְרוֹת יָמִינוּ :

27. הִוֵּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אַתָּה אֱלֹוִי וְצֹוֹר יִשׁוּעָתַי :

28. אַתָּה־אֲנִי בְּבוֹר אֲתַנְהֶוּ אֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ :

29. לְעוֹלָם אֲשַׁמֹּר־ יִתִּיר לֹו חַסְדֵי וּבְרִיתִי גְּאֻמַּנְת לֹו :

30. וְשִׁמְתִי לְעַד זֶרַעֹו וְכִסְאוֹ בֵּימֵי שָׁמַיִם :

31. אִם־יַעֲזֹבוּ בְנָיו תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יִלְבָּן :

32. אִם־חִקְתִּי יַחֲלָלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ :

33. וּמִקְרָתִי בְּשִׁבְטֵם פִּשְׁעֵם וּבִנְגָעִים עֹוֹנָם :

20. Do proroka Natana. Por. 2 Sam. 7, 4—17. Bohaterowi, Dawidowi.

21. Pomazałem przez Samuela.

23. *Raszi*: nie rzuci się nań wróg. *Raszi*: nie przyciśnie go. Inni: nie rzuci nań wroga. Por. Ps. 55, 16 w związku z *piel* od *ענה* por. 2 Sam. 7, 10.

25. Przez imię Moje, przezemnie.

48. Wspomnij jak nikły jestem, jak na marne stworzyłeś wszystkich synów ludzkich.

49. Któryż człowiek żyć będzie a nie ujrzy śmierci, ocali duszę swą z mocy grobu.—Sela.

50. Gdzież łaski Twoje dawne Panie, któreś zaprzyściągł Dawidowi w wierności Twojej.

51. Wspomnij Panie na wstyd sług Twoich, który niosłem w łonie mojem od wszystkich tych licznych narodów.

52. Którym lżyli wrogowie Twoi, o Boże, którym lżyli kroki pomazańca Twego.

53. Pochwalonym Bóg na wieki. Amen i amen.

KSIĘGA IV.

Ps. 90.

1. Modlitwa Mojżesza męża Bożego.—Panie, schronieniem Tyś był nam od pokolenia do pokolenia.

2. Zanim góry się narodziły, a stworzyłeś ziemię i świat, i od wieku do wieku, Tyś Pan.

końcowi pobytu swojego na pustyni. Widział on straszny upadek królestwa izraelskiego które zburzył Salamanassar w 6-tym roku panowania Chiskjasza. W ośm lat później zagrażał ten sam los i królestwu Jehudy. Strwożony król posłał wtedy do proroka, aby zaniósł modły do Boga za szczątkiem pozostałym (Ob. 2 król. 19, 4.), i być może że ps. ten jedną z owych właśnie modlitw przedstawia. W ustach Mojżesza nie miałyby przynajmniej w obecnej swojej formie, ścisłego, wewnętrznego związku.

1. מָנוּחַ albo מְנוּחָה wł. miejsce określone, mieszkanie, schronienie. Przeciwnie oznacza עֵינָה czas określony.

2. וְהוֹלֵל piol od וָל 2 os. mas. nie 3. fem. nacisk bowiem położony głównie na to, że Bóg wszystko do bytu powołał, i że jako wiekuisty Pan i stwórca w każdym czasie ludzkością się opiekuje.

48 זָכַרְתִּי אֲנִי מִהֲחֻלְדֵי עַל־מַת־שָׁוִא בְּרֵאתָ כָּל־בְּנֵי־אָדָם :

49 מִי גִבֹר יָחִיָה וְלֹא יִרְאֶה־מָוֶת יִמְלֹט נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׂאוּל מָלָה :

50 אֵינִי | חֲסִדֶיךָ הַרְאֵשְׁנִים | אֲדַנֶּנּי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בְּאִמּוֹנְתֶךָ :

51 זָכַרְתִּי אֲדֹנָי חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְּחִיקֵי כָּל־רִבִּים עַמִּים :

52 אֲשֶׁר חֲרַפְוּ אוֹיְבֶיךָ | יְהוָה אֲשֶׁר חֲרַפְוּ עַקְבוֹת מִשִּׁיחֶךָ :

53 בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן :

סֵפֶר רַבִּיעִי

צ

1 תַּמְלִיךָ לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מַעֲזוֹ אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וָדָר :

2 בְּמַרְם | הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלִיל אֲרֶץ וְתַבְּלָ וּמַעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל :

51. Bluźnierstwa Rabszaki Por. 2 Król, 18, 35. Jez. 36. Inni: że noszę w łonie mojem wszystkie te liczne narody—na Chiskjaszu bowiem, który wtedy jeszcze następcy nie miał polegała cała przyszłość dynastyi i pokoleń Izraelskich.

52. Kroki = postępowanie Chiskjasza, który kazał wszystkie pogańskie bożyszcza zniszczyć. Wedle Sternberga następcy, potomkowie jak אמריה Amos 8. „którym bluźnili następcom (Dawida) pomazańca Twojego“.

53. Doksologja zakończająca księgę.

Księga IV.

Ps. 90. O ile mi się zdaje ułożył go Jezajasz wedle osnowy starój, znanój temu prorokowi modlitwy wypowiedzianej przez Mojżesza ku

9. Przeto żeś Boga obronę moję, żeś Najwyższego uczynił ncieczką twoją.
10. Nie spotka cię nieszczęście, ani klęska się nie zbliży do namiotu twojego.
11. Bo On aniołów Swoich ustanowił ci, by strzegli cię na wszystkich drogach twoich.
12. Na dłoniach uniosą cię, by nie potraciła o kamień noga twoja.
13. Po szakalu i żmii stapać będziesz i zdepczesz lwa i potworę.
14. Dla tego, że mnie umiłował ocalę go, obronię go, bo uznał imię Moje.
15. Gdy wezwie Mnie wysłucham go, przy nim będę w niedoli, wyzwolę go i zaszczycę.
16. Długiem życiem nasycę go, i okażę mu pomoc Moję.

Ps. 92.

1. Psalm, pieśń na dzień Sabbatu.
2. Miło chwalić Boga, sławić imię Twe Najwyższy.
3. Opiewać zrana miłosierdzie Twoje, a niezawodność Twoję po nocach.
4. Na dziesięciostrunnęj lutni i na lirze, przy podzwianku cytry.
5. Bo uradowałeś mnie Boże czynami Twojemi, o dziełach rąk Twoich śpiewać będę.
6. Jak wzniosłe dzieła Twoje Boże, niezmiernie głębokie zamysły Twoje.
7. Człowiek nierozumny jest, nie odgadnie, ograniczony on i nie dociecze tego.

nie mógł. Wróg rozkwitał się w pełni siły, dla tego tylko, aby tem straszniejszej doznał klęski. Napis oznacza późniejszy użytek liturgiczny.

3. Zrana i po nocach, w szczęściu i niedoli.
4. *psal ob.* Ps. 9, 17. Lutnia i lira towarzyszą radosnym, rzewnym, rozręsknionym dźwięk cytry smętnym pieśniom.

- 9 כִּי־אֲתַתָּה יְהוָה מִחַמֵּי עֲלִיּוֹן שָׁמַתָּ מְעוֹנָהּ :
- 10 לֹא־תֵאָמַר אֱלֹהֵי רָעָה וְנִבֵּעַ לֹא־יִקְרַב בְּאֹהֲלָהּ :
- 11 כִּי מִלְּאֲבָיו יִצְוֶה לָקֹחַ לְשִׁמְרָהּ בְּכָל־דְּרָכֶיהָ :
- 12 עַל־כַּפַּיִם יִשְׁאֹנֶנָּה פֶּן־תִּגָּף בְּאֲבָן רִגְלָהּ :
- 13 עַל־שִׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ תִּרְכַּם כְּפִיר וְתַנּוּן :
- 14 כִּי בִּי חָשַׁק וְאֶפְלַטְהוּ אֲשַׁבְּהוּ כִּי־רָע שָׁמַי :
- 15 יִקְרָאֵנִי וְיֹאמַר עֲנֵהוּ עַמּוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה אֲחַלְצֵהוּ וְאֶבְרָהוּ :
- 16 אֲרַךְ יָמִים אֲשַׁבְּעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִישׁוּעָתִי :

צב

- 1 מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת :
- 2 טוֹב לְהוֹדוֹת לְיְהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְחָה עֲלִיּוֹן :
- 3 לְהַנְדִּיר בַּבֶּקֶר חֲסִידָה וְאֲמוֹנֹתָהּ בְּלִילֹת :
- 4 עַל־עֵשׂוֹר וְעַל־כָּל עֵבֶר תִּנְיֹן בְּכַנּוֹר :
- 5 כִּי שָׁמַחַתְנִי יְהוָה בְּפֶגְעֶהּ בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיהָ אֲרַנֵּן :
- 6 מִהִדְגְּלוֹ מַעֲשֵׂהָ יְהוָה כֹּאֵד עִמָּקוֹ מִחִשְׁבֹתֶיהָ :
- 7 אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדַע וְכֹסֵל לֹא־יִבִּין אֶת־זֹאת :

9. Chiskjasz był jednym z najpobożniejszych królów.

16. Alluzya do wyzdrowienia króla.

Ps. 92. Hymn na cześć pokoju przez Dawida po powrocie jego do Jerozolimy ułożony. Wieszczy opiewa wielkie czyny których Bóg dla niego dokonał, a których żaden człowiek ani obliczyć, ani spodziewać się

8. Jeżeli rozrastają się niegodziwi jako trawa, a rozkwitają, wszyscy złoczyńcy, to aby zatraceni byli na wieki.

9. A Ty wzniosły wieczyście o Boże.

10. Bo oto wrogi Twoje o Boże, bo oto wrogi Twoje zginą, rozproszeni będą wszyscy złoczyńcy.

11. Ale wzniosłeś niby bawoli, róg mój; namaszczoney jestem oliwą zieloną.

12. A napawa się oko moje prześladowcami moimi, a o powstałych na mnie złoczyńcach usłyszysz ucho moje.

13. Sprawiedliwy jak palma zakwitnie, jak cedr Libanu wystrzeli.

14. Zaszczepieni w domu Bożym, w dworcach Pana naszego zakwitną.

15. Jeszcze owocem się pokryją w starości, pełni soków i zieleni będą.

16. By opowiadać, że sprawiedliwym Bóg, opoka moja, a niema krzywdy w Nim.

Ps. 93.

1. Bóg króluje, we wspaniałość się obłoczył, obłoczył się Bóg w potęgę, przepasał się.

2. I oto utwierdzony świat i nie zachwieje się.

3. Utwierdzony tron Twój dawny, z przed wieków Ty.

Ps. 93. Obok ogólnego znaczenia przebija się w tym ps. oddźwięk, historyczny, mianowicie obrona świątyni przeciw gwałtownym falom nacierających zewsząd wrogów. Ułożył go prawdop. jeden z Korachidów autor 46-go ps. po upadku Sanheryba.

1. Po חזקו dop. ty Por. Ps. 46, 6.

3. Por. Ps. 46, 7. רכי wł. uderzenia. Wyteżały narody siły swoje, ale o potęgę Twoją rozbiły się nawalności ich.

8 בפרח רשעים ו פמו לעשב ונצו פלפל און להשמדם עדיעד :

9 ואתה מרום לעלם יהוה :

10 כי הגה איבך ו יהוה פי הגה איבך יאברו יתפררו פלפל און :

11 ותתם פראים קרני פלתי בשמן רענו :

12 ותבט עיני בשורי בקמים על מרעים השמעה און :

13 צדיק פתמר יפרח בארו בלבנו ישנה :

14 שתולים בבית יהוה פחצרות אלהינו יפרחו :

15 עוד ינובון בשובה השנים והעננים יהיו :

16 לתמיד פיישר יהוה צורי ולא עלתה עולתה ק בו :

צג

1 יהוה מלך גאות לבש יהוה על התאור אתיתבון תכל בליתמוט :

2 נבון פסאנה מאן מעולם אתה :

3 נשאן נהרות ו יהוה נשאן נהרות קולם ישאן נהרות דכים :

10. Wrogi Twoje zam. ludu.

11. Bóg, potęgę moją. כחתי od כלל jak כחתי Oliwą zieloną, świeżą, zam. בשמן זית רענו .

13. coll. Zawsze zielone palmy i majestatyczne, długowieczne cedry są obrazem trwałego szczęścia.

14. W domu Bożym, pod bezpośrednią Jego opieką.

4. Wznoszą strumienie o Boże, wznoszą strumienie szum swój, niosą strumienie nawałę swoją.

5. Nad łoskot wód wielkich, nad wspaniałe bałwany morza, wspaniałym na wysokości Bóg.

6. Świadcstwa Twoje stwierdziły się zupełnie nad domem Twoim, któremu przystoi świętość, Boże na wieczne czasy.

Ps. 94.

1. Panie pomsty, Boże, Panie pomsty zajaśniej.
2. Podnieś się sędzio ziemi, odpłać zasługę pysznym.
3. Dopókiż niegodziwi, o Boże, dopókiż niegodziwi gorować będą.
4. Błuzgać, przemawiać hardo, przechwalać się wszyscy złoczyńcy.
5. Lud Twój Boże, dręcza, a dziedzictwo Twoje gnębia.
6. Wdowę i przybysza zabijają, a sieroty mordują.
7. I mówią: nie widzi Bóg, nie baczy Pan Jakóba.
8. Zastanówcie się nieroztropni w narodzie, i ograniczeni kiedyż się opamiętacie.
9. Kto urządził ucho, czyż nie usłyszy, albo kto zbudował oko, czyż nie obaczy.
10. Kto karci narody czyżby nie karał. On który uczy człowieka wiedzy,
11. Bóg zna zamysły ludzkie, że są marne.

witemu monarsze na swoją stronę przeciagnąć. Wedle większej części kom. w pierwszych czasach niewoli Bab.

1. Słowa głoszone przez Jezajasza i innych współczesnych proroków ziściły się zupełnie, oby tak na wieki już zostało. *nif*. od *nif*. od *nif*.
2. Tych, którzy mi wiary dochowali. Por. *Deut.* 9. 29.
3. Bóg zna zamysły ludzkie, że są marne. *fem*. por. *Zach.* 5, 10.

4 מְקוֹלוֹת | מִיַּם רַבִּים אֲדִירִים מְשֻׁבְּרֵי־יָם אֲדִיר בַּמָּרוֹם
 יְהוָה :
 5 עֲדוֹתֶיךָ | נֶאֱמָנָו מְאֹד לְבֵיתֶךָ נִאֲוָה־קִדְשׁ יְהוָה
 לְאֶרֶץ יְמִים :

צד

- 1 אֵל־נִקְמוֹת יְהוָה אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ :
- 2 הַנְּשֵׂא שֵׁפֶט הָאָרֶץ הַשֶּׁב גָּבוּל עַל־נַאִים :
- 3 עֲדִימְתֵי רְשָׁעִים | יְהוָה עֲדִימְתֵי רְשָׁעִים יַעֲלוּ :
- 4 יִבְעוּ יוֹדְבָרוֹ עֲתָק יִתְאַמְרוּ כֹּל־פְּעֵלֵי אָוֶן :
- 5 עֲמֹה יְהוָה יִדְבָּאוּ וְנִחַלְתֶּךָ יַעֲנֶוּ :
- 6 אֶלְמֶנֶה וְגַר יִהְיֶה וְיִתּוּמִים יִרְצָחוּ :
- 7 וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יְיָ וְלֹא יִבִּין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב :
- 8 בִּינוּ בְּעֵרִים בְּעַם וְכִסְלִים מִתֵּי תִשְׁכְּלוּ :
- 9 הַנִּטֵּעַ אָוֶן הֲלֹא יִשְׁמַע אִם־יִצֵּר עֵץ הֲלֹא יִבִּיט :
- 10 הַיֹּסֵף נוֹיִם הֲלֹא יוֹכֵחַ הַמְּלַמֵּד אָדָם דַּעַת :
- 11 יְהוָה יִדַּע מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי־תִהְיֶה הַבֵּל :

4. Przed Jezajasza dop. מקולות. Inni upatrują tu gradację w której grzmot, niby głos Boży, jest *tertium comparationis*. Por. Jez. 17, 13.

5. Słowa głoszone przez Jezajasza i innych współczesnych proroków ziściły się zupełnie, oby tak na wieki już zostało. *nif*. od *nif*. od *nif*. wedle innych *piel* od *naf* z przyrostem waw w miejsce dagesza.

Ps. 94. Ułożony przez Dawida w czasie powstania Absalona, kiedy stronnictwo rokoszian w środkach nie przebierało, aby wiernych prawo-

12. Szczęsny mąż, którego karcisz Boże, a w zakonie Twoim nauczasz go.

13. By dać mu otuchę w dni niedoli, póki wykopanym nie będzie dla niegodziwego grób.

14. Bo nie zaniecha Bóg ludu Swojego, a dziedzictwa Swego nie opuści.

15. Bo do sprawiedliwości wróci sąd, a za nim wszyscy prawego serca.

16. Któż stawał przy mnie przeciw niegodziwym, któż występował dla mnie przeciw złoczyńcom?

17. Gdyby nie był Bóg pomocą moją, oniemiał nie legła by w grobie dusza moja.

18. Gdym mniemał: już chwieje się noga moja, łaska Twoja Boże wsparła mnie.

19. Gdy ścierają się myśli we wnętrzu mojem, pocieszenia Twoje rozweselają duszę moją.

20. Czyż sprzymierzył się z Tobą tron bezprawia, sprawca krzywdy miasto prawa.

21. Skupiają się przeciw duszy sprawiedliwego, a krew niewinną potępiają.

22. Ale będzie Bóg mi twierdzą, a Pan mój opoką obrony mojej.

23. I zwróci przeciw nim samym niecność ich, a we własnej złości ich wygubi, wygubi ich Bóg, Pan nasz.

Ps. 95.

1. Pójdźcie, zaśpiewajmy Bogu, wysławiajmy opokę pomocy naszej.

2. Przywitajmy oblicze Jego dziękczynieniem, pieśniami zanuemy Mu.

Ps. 95. Rozpoczyna szereg hymnów ułożonych przez Dawida z okoliczności przeniesienia arki do nowo wzniesionego przybytku na Cyonie. Indywidualne i historyczne sytuacje odgrywają w nich podrzędną rolę, a głównym celem ich jest stwierdzić, że Bóg stwórca, panem i królem świata całego, że jednak z pomiędzy ludów wszystkich, Izrael tylko w całej czystości i prawdzie Go poznał.

12 אֲשֶׁר־יִתְּנֶנּוּ אֱשֶׁר־תִּפְּרָנוּ יְהוָה וּבַתּוֹרָתְךָ תִּלְמָדְנוּ :

13 לְהַשְׁקִיט לִי מִיַּי רַע עַד יִכְרַת לְרַשָּׁע שָׁחַת :

14 כִּי אֶל־אֱיֹשֶׁשׁ יְהוָה עָמְוֹ וְנִחַלְתּוֹ לֹא יֵשׁוּב :

15 בִּי־עַד־צָדֵק יָשׁוּב מִשֹּׁפֵט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵב :

16 מִי־יָקוּם לִי עִם־מַרְעִים מִי־יִתְּצֵב לִי עִם־פְּעָלַי אָוֶן :

17 לֹא־לִי יְהוָה עֲוֹנֹתַי לִי כַּמֶּטַח וְשִׁכְנָה דוֹמָה נַפְשִׁי :

18 אִם־אָמַרְתִּי כָמֹה רַגְלִי חֲסָדְךָ יְהוָה יִסְעָדְנִי :

19 בָּרַב שְׂרָעַפִּי בְקִרְבִּי הִנְחֹמְתִיךָ יִשְׁעִשְׂעוּ נַפְשִׁי :

20 הִיחַבְּרָךְ כִּפְסֵא הַזֹּאת יֵצֵר עֲמָל עַל־יְחֹק :

21 יַגִּידוּ עַל־נַפְשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יִרְשִׁיעוּ :

22 וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׁגָּב וְאֱלֹהֵי לְצוּר מַחְסֵי :

23 וַיֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם וּבִרְעֵתָם יִצְמִיתָם יִצְמִיתָם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :

צה

1 לָבוֹ נִרְנְנֶה לַיהוָה נִרְיָעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ :

2 נִקְדָּמָה פָּנָיו בַּתּוֹרָה בְּזִמְרוֹת נִרְיָע לִי :

12. Wieszczy pociesza sam siebie: błogo temu, którego zakon nauczył, aby cierpliwie wytrwał w nieszczęściu.

16. קט zam. יקט .

19. שרביט שבת שיעים Hioh 4, 18. Por. שרביט שבת .

20. היתברך pual zam. היתברך . Tron Absalona.

21. kal od גוד , pokr. z גוד .

3. Bo Panem wielkim Bóg, i królem wielkim nad wszystkie bóstwa.

4. W którego ręku głębie ziemi, a szczyty gór Jego są.

5. Którego jest morze, bo On je stworzył, i ląd, który ręce Jego ukształtowały.

6. Pójdźmy, ukorzymy się i pokłońmy, klękniemy przed Bogiem Stwórcą naszym.

7. Bo On Pan nasz, a my lud któremu pasterzy, i trzoda ręki Jego, od dzisiaj jeżeli głosu Jego usłuchacie.

8. Nie zatwardzajcie serca waszego jak w Meriba, jak w dzień Masa na puszczy.

9. Kiedy kusili Mnie ojcowie wasi, doświadczali, choć widzieli dzieło Moje.

10. Czterdzieści lat przykrzyłem Sobie to pokolenie, i wyrzekłem: lud to obląkanego serca, i nie poznali oni dróg Moich.

11. Tak że przysiągłem w gniewie Moim, że nie wnijdą do siedziby Mojej.

Ps. 96.

1. Zaśpiewajcie Bogu pieśń nową; śpiewaj Bogu cała ziemia.

2. Śpiewajcie Bogu, wysławiajcie imię Jego; zwiastujcie z dnia na dzień pomoc Jego.

11. Do Palestyny. Por. Ps. 132, 14.

Ps. 96. Wieszczy utrwalwszy panowanie swoje przez zwyciężenie sąsiednich plemion, wzywa w uroczystej chwili poświęcenia przybytku lud swój, aby zaintonował Bogu pieśń nową. Wezwanie to stosuje i do zwyciężonych narodów, rządy bowiem Boga będą pełne sprawiedliwości i prawdy. Ps. ten wedle Sept. śpiewany również przy poświęceniu świątyni Salomona przytoczony jest z małemi odmianami w 1 ks. Kron. rozdz. 16, 23—33.

1. Ps. 88, 3.

3 כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים :

4 אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מַחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֵפּוֹת הַרִים לֹא :

5 אִשְׁרֵי־לֵוִי הָיִים וְהוּא עָשָׂהוּ וַיִּבְשֹׁת יָדָיו יַצְרוּ :

6 בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִבְרָעָה נִבְרָכָה לִפְנֵי־יְהוָה עֲשֵׂנוּ :

7 כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵנָּה־נֵנוּ עִם מַרְעִיתוֹ וְצִאֵן יָדוֹ הַיּוֹם

אִם־בִּקְלוֹ תִשְׁמָעוּ :

8 אֶל־תִּקְשׁוּ לִבְכֶּכֶם בְּמַרְיָבָה כִּי־נִם מָפָה בְּמַדְבָּר :

9 אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחַנּוּנֵי נַסְדָּאוֹ פָּעַלִי :

10 אֶרְבָּעִים שָׁנָה אֶקְוֶה בְּדוֹר וְאֶמַר עִם תַּעֲיִ לִבְבִּי הֵם

וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דַרְכֵי :

11 אִשְׁרֵי־נִשְׁבַּעְתִּי בְּאֶפְי אִם־יָבֹאוּ אֶל־מְנוּחָתִי :

צו

1 שִׁירוֹ לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ שִׁירוֹ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ :

2 שִׁירוֹ לַיהוָה בְּרִכּוֹ שְׁמוֹ בְּשִׁירוֹ מִיּוֹם־לְיוֹם יִשׁוּעָתוֹ :

4. Trzoda wł. co zbadaném, zgłębioném zostaje. יעף szczyt od יעף wznieść się, por. Hiob 22, 26, כסף הועמות „srebro szczytów“ t. j. w głębi wysokich gór ukryte.

7. Trzoda Jego ręki t. j. którą prowadzi. הים Jeżeli od dzisiejszego dnia w którym przez sprowadzenie arki i ustalenie służby Bożej w Jeruzolimie nowa niejako epoka w życiu waszém się rozpoczyna, bezwzględne posłuszeństwo Mu okazać.

8. Exod. 17, 11.

10. יוט w konstrukcyi z ב gardzić, nienawidzieć, przykrzyć sobie. Mowa tu o pokoleniu wymarłém na pustyni.

3. Opowiadajcie między narodami chwałę Jego, między wszystkimi ludami cuda Jego.

4. Bo wielkim Bóg i sławionym wielce; wspaniały On po nad wszystkie bóstwa.

5. Bo wszystkie bóstwa pogan bałwany; a Bóg niebios stworzył.

6. Chwała i urok przed obliczem Jego; potęga i wspaniałość w świątyni Jego.

7. Nieście Bogu rodziny ludów; nieście Bogu cześć i sławę.

8. Nieście Bogu cześć imienia Jego; składajcie dary i wstępujcie do przedsionków Jego.

9. Ukorzcie się przed Bogiem w nastroju uroczystym; zdrzyj przed Nim cała ziemio.

10. Głoście między narodami: Bóg króluje i utwierdzony świat, nie zachwieje się; sędzić będzie ludy w sprawiedliwości.

11. Niech się wesela niebios, niech się raduje ziemia; niech zahuczy morze i co je zapełnia.

12. Niech cieszy się pole i wszystko co na niém; zarazem rozradują się wszystkie drzewa leśne,

13. Przed Bogiem; bo idzie, bo idzie by sędzić ziemię; sędzić ma świat w sprawiedliwości, a ludy prawdą Swoją.

Ps. 97.

1. Bóg króluje, niech cieszy się ziemia; niech się radują wyspy niezliczone.

2. Obłoki i mgły w około Niego; sprawiedliwość i prawo podstawą tronu Jego.

13. Panowanie Boga utwali sprawiedliwość i zapewni światu pokój i szczęście.

Ps. 97. Ułożony z tej samej okoliczności co dwa poprzednie psalmy. Sprawiedliwość Boga jest surowa i nieugięta, a świadczą o tém ostatnie kłeski bałwochwalców, które wstydem i hańbą ich okryły.

2. Por. 1 Król. 8, 12. Ps. 89, 15.

3 סִפְרוּ בְּגוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל-הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו :

4 כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהַלֵּל מְאֹד נִרְאָה הוּא עַל-כָּל-אֱלֹהִים :

5 כִּי אֵל-אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְהוֶה יְשָׁמֵם עָשָׂה :

6 הוֹדוּ-וְהַדְרֵה לְפָנָיו עוֹ וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ :

7 הָבֹו לַיהוָה כּוֹשֶׁפֶתוֹת עַמִּים הָבֹו לַיהוָה כְּבוֹד וְעוֹ :

8 הָבֹו לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוֹר־מִנְחָה וּבָאוּ לְהַצְרוֹתָיו :

9 הַשְׁתַּחֲוֵו לַיהוָה בְּתִרְבַּת-קִדְשׁ חִילוֹ מִפְּנֵו כָּל-הָאָרֶץ :

10 אִמְרוּ בְּגוֹיִם וַיְהוֶה מֶלֶךְ אֶת-תְּבוּן תִּבְל בְּלִתְמוֹת

יְדִין עַמִּים בְּמִישְׁרִים :

11 יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְהַגַּל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֵאוֹ :

12 וַיַּעֲלוּ שָׂדֵי וּכְל־אֲשֶׁר-בּוֹ אֵו יִרְנְנוּ כָּל-עֵצֵי-עֵר :

13 לְפָנָי יְהוָה וַיָּבֹאוּ לְשִׁפְטֵ הָאָרֶץ יִשְׁפֹט תִּבְל

בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּאִמּוֹנָתוֹ :

צו

1 יְהוָה מֶלֶךְ תִּבְל הָאָרֶץ יִשְׁמְחוּ אֵיִם רַבִּים :

2 עָנּוּ וְעֲרַפְלוּ סִבְיָו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן כְּסָאוֹ :

4. Por. Ps. 48, 2.

5. אליל wł. nicosć.

8. Składajcie dary jako oznakę hołdu. להצרותיו pl. maj. przybytek na Cyonie miał bowiem jeden tylko dworzec. W Kronice 16, 29 czytamy לפניו.

10. Por. Ps. 93, 1. מישר prostota, słusznosć, tylko w pl.

3. Ogień przed Nim kroczył, i palił w około wrogi Jego.
4. Oświecały błyskawice Jego świat; widziała to i zdrząła ziemia.
5. Góry jak wosk stopniały, przed Bogiem, przed Panem całej ziemi.
6. Głosiły niebiosa sprawiedliwość Jego, i widziały wszystkie ludy chwałę Jego.
7. Zawstydzeni czciciele posągów, wielbiciele bożyszcz; korzą się przed Nim wszystkie bóstwa.
8. Słyszysz to i cieszy się Cyon, i radują się córny Jehudy wyroków Twoich Boże.
9. Boś Ty Boże, Najwyższy na całej ziemi, wielce wyniesiony nad wszystkie bogi.
10. Milujący Boga, nienawidźcie zła; Ten który czuwa nad życiem cnotliwych Swoich, z rąk niegodziwców ocali ich.
11. Światło wschodzi dla sprawiedliwego, a dla prawych sercem radość.
12. Cieszcie się sprawiedliwi w Bogu, i hołdujcie wspomnieniu świętości Jego.

Ps. 98.

1. Pieśń. Zaśpiewajcie Bogu pieśń nowa, gdyż cudów dokonał; wsparła go prawica Jego i ramię Jego święte.

11. Światło tyle co radość, szczęście, וְרַעַי wł. rozsiane, niby ziarno które się rozrosnie i rozwinie. Ebn Jechija czyta וְרַעַי .

12. Ps. 30. 5.

Ps. 98. Wieszcz wzywa nietylko Izraelitów ale wszystkie ludy, aby wspólnie obchodziły wielką uroczystość ogłoszenia Boga najwyższym panem i władcą świata.

1. Nie ludzka potęga dokonała tego dzieła, a jedynie bezpośrednia pomoc i opieka Boża. Por. Jez. 59, 16.

- 3 אֵשׁ לִפְנֵי תַלְגָּהּ וּתְלַחַט סָבִיב צָרָיו :
- 4 הַאֲיִרוֹ בְּרַקְוֵי תֵבֵל רֵאֲתָהּ וּתְתַל הָאָרֶץ :
- 5 הָרִים כְּדוֹנָנָה גַּמְסוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי אֲדָנוֹ כָּל־
הָאָרֶץ :
- 6 תִּגְיִדוּ הַשָּׁמַיִם צְדָקוֹ וּרְאוּ כָּל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ :
- 7 יִבְשׂוּ | כָּל־עֲבָדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְּלִים בְּאֵלִילִים הַשִּׁתְחַוִּי'לוֹ
כָּל־אֱלֹהִים :
- 8 שָׁמְעָה וּתְשַׂמַּח | צִיּוֹן וּתְגַלְגַּלָּה בְּנֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיהָ יְהוָה :
- 9 כִּי־אָתְתָה | יְהוָה עֲלֵינוּ עַל־כָּל־הָאָרֶץ כִּי־אֵד בְּעֵלְתָּ עַל־
כָּל־אֱלֹהִים :
- 10 אֲהַבֵּי יְהוָה שִׁנְאָה רַע שָׁמַר נַפְשׁוֹת חַסִּדָּיו מִיַּד
רָשָׁעִים יַצִּילָם :
- 11 אֹר וְרַע לַצְדִיק וּלְיִשְׂרָאֵל שִׂמְחָה :
- 12 שִׂמְחָתוֹ צְדִיקִים בִּיהוָה וְהוֹדוּ לְזִכְרֵךְ קֹדְשׁוֹ :

צח

1 מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיהוָה | שִׁיר חֲדָשׁ כִּי־נִפְלְאוֹת עָשָׂה
חוֹשֵׁעֵה־לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוּעַ קֹדְשׁוֹ :

3. Por. Ps. 18, 10. 50, 3.

5. Micha 1, 4. Ps. 68, 3.

6. Ps. 50, 6. Niebiosa płonące ogniem błyskawic głosiły Jego sprawiedliwość.

7. „Wszystkie bóstwa“ hyperbola wyrażająca, że poznana została cała nicność bałwochwalstwa. Por. Jez. 19, 1.

8. Córny, tyle co miasta Jehudy. Por. Ps. 48, 12.

2. Oznajmił Bóg pomoc Swą; w oczach narodów od-
słonił sprawiedliwość Swoję.

3. Wspomnił łaskę i niezawodność Swą dla domu
Izraela; ujrzały wszystkie krańce ziemi pomoc Pana na-
szego.

4. Wzniescie okrzyki Bogu cała ziemi, wybuchnijcie,
radujcie się, śpiewajcie.

5. Śpiewajcie Bogu na cytrze, na cytrze i głosem
pieśni.

6. Na trąbach i głosem surmy, wykrzykujcie przed
królem, Bogiem.

7. Niech zaluczy morze i co je zapełnia, świat i mie-
szkańcy jego.

8. Rzeki niech przyklasną dłonią, i pospołu góry za-
wtórują,

9. Przed Bogiem; albowiem idzie by sądzić ziemię.
Sądzić ma świat w sprawiedliwości, a ludy słusznością.

Ps. 99.

1. Bóg króluje, niech zadrżą narody; zasiadł na Che-
rubach, niech zachwieje się ziemia.

2. Bóg na Cyonie wielki, a wzniesiony On nad wszy-
stkie narody.

3. Holdować im imieniu Twojemu, wielkie i wspania-
łe, święte ono.

4. Potężny król prawo umiłował, Tyś utwierdził słu-
szność; prawo i sprawiedliwość w Jakóbie Tyś uczynił.

5. Wywyższajcie Boga, Pana naszego, korzcie się
u podnóżka stóp Jego; święty On.

Ps. 99. Hymn wysławiający bezwzględną sprawiedliwość Boga,
który nikomu, nawet wybrancom Swoim bezkarnie winy nie przepuszcza.

1. Niektórzy uważają *ישב כרובים* (ob. Ps. 18, 11.) za app. do ה',
inni dopełniają *כולך עמים* — יריגו עמים — *כולך* zam. *כום*.

2 הודיע יהוה ישועתו לעיני הנזים נלה צדקתו:

3 זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל-אפסי-ארץ

את ישועת אלהינו:

4 הריעו ליהוה כל-הארץ פצוהו ירננו ונפרו:

5 ופרו ליהוה בכבוד בכבוד וקול זמרה:

6 בחצצרות וקול שופר הריעו לפני הבלה יהוה:

7 ירעם הים ומלאו תבל וישגי בה:

8 נהרות ימחאו-בה יחד הרים ירננו:

9 לפני-יהוה בירבא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק

ועמים במישרים:

צמ

1 יהוה מלך ירננו עמים ישב כרובים תנוט הארץ:

2 יהוה בציון גדול ורם הוא על-כל-העמים:

3 יחדו שמך גדול ונורא קדוש הוא:

4 ועו מלך משפט אהב אהו פוננת מישרים משפט

וצדקה ביעקב אמה עשית:

5 ויממו יהוה אלהינו והשתחוה להם רגליו קדוש הוא:

4. pokr. z פצה roztwierać. Jez. 54, 1.

7. Ps. 96, 11.

8. Przyklaskiwać, okazywać radość. Por. Jez. 55, 12.

9. Ps. 96, 13. Idzie, niejako do stolicy Swojej na Cyonie.

6. Mojżesz i Aron między kapłanami Jego, a Samuel między wzywającymi imienia Jego; wołali do Boga a On ich wysłuchał.

7. Zpośród słupa obłoku przemawiał do nich, strzegli świadectw Jego i zakonu który poruczył im.

8. Boże, Panie nasz, Tyś wysłuchał ich, Panem pobłażliwym byłeś dla nich, ale karzącym postępków ich.

9. Wywyższajcie Boga, Pana naszego i korzcie się przed górą Jego świętą, bo świętym Bóg, Pan nasz.

Ps. 100.

1. Pieśń dziękczynna.—Okrzykujcie Bogu cała ziemia.

2. Służcie Bogu w radości, przyjdźcie przed Niego w weselu.

3. Uznajcie że Bóg, wszechmocny, On stworzył nas i doń należymy; lud Jego i trzoda której pasterzy.

4. Wnijdźcie do bram Jego z dziękczynieniem, do przedsieni Jego z wielbieniem, dziękujcie Mu, błogosławcie imieniu Jego.

5. Albowiem dobrym Bóg, na wieki łaska Jego, a od pokolenia do pokolenia niezawodność Jego.

Ps. 101.

1. Dawida pieśń. Miłość i sprawiedliwość wyśpiewam, Tobie Boże, zanuce.

2. Baczyć będę na drogę nieskazitelną—kiedyż nawiedzisz mnie?—postępować będę w niewinności serca w pośród domu mojego.

Ebn Ezra: karałeś występki, których dopuszczali się Korach i inni przeciw nim.

Ps. 100. Krótki ten psalm zakończy szereg hymnów z okazji poświęcenia przybytku Dawida ułożonych, a przeznaczonych później do liturgicznego użytku w świątyni.

1/ Wedle *Raszi:* ps. przy składaniu dziękczynnych ofiar śpiewany.

6 כִּשְׁמֵהּ וְאַהֲרֹן וְבִכְהֹנָיו וְשִׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ קְרָאִים אֱלֹהֵיהֶם וְהוּא יִשְׁמָעֵם :

7 בַּעֲמֹד עַנְּנוּ יִדְבַר אֱלֹהֵיכֶם שְׁמֵרוּ עֲדוּתֵי וְחַק נְתַתְּ לָמוֹ :

8 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל גִּשָׁא הָיִיתָ לָהֶם וְנִגְמָם עַל־עֲלִילוֹתָם :

9 רֹמְמוֹ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲוִי לְתַר קָדְשׁוֹ בְּיַקְדֹּשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :

ק

1 מִזְמוֹר לְתוֹדָה הַרְעֵנוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ :

2 עֲבַדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְּרִנָּה :

3 הִדְעוּ בְּיְהוָה הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא יֵלֵךְ אֲנַחְנוּ עִמּוֹ וְצִאֵן מְרֵעֵתוֹ :

4 בְּאוֹ שְׁעָרָיו וּבַתּוֹרָה חֲצֵרֹתָיו בְּתִהְלֶךְ הוֹדוּ לוֹ בְּרִבּוֹ שְׁמוֹ :

6 בְּיָמֹב יְהוָה לְעוֹלָם חֲסִדוֹ וְעַד־דָּר וָדָר אֲמוֹנָתוֹ :

קא

1 לְדָוִד מִזְמוֹר חֲסִדוֹמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה לָךְ יְהוָה אֲזַמְרָה :

2 אֲשַׁבֵּלָה וּבְדָרְךָ תָּמִים מָתִי תִבְּוֹא אֵלַי אֶתְהַלֵּךְ בְּתַם־לִבִּי בְּקִרְבִי בֵּיתִי :

6. Kapłani w wyższym znaczeniu, Mojżesz bowiem kapłanem nie był. I prorok Jer. 15, 1. wymienia obok Mojżesza Samuela jako jednego z najzaszcześniejszych mężów w Izraelu.

7. Tak dalece zbliżył ich do Siebie. Inni odnoszą się do Izraelitów. Z pośród słupa obłoku przemawiał, tyle co objawił się.

8. Mojżesz i Aron dla grzechów swoich ziemi s-tój nie ujrzeni.